

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNYCH VIED

Inštitút medzinárodných štúdií

Katedra európskych štúdií

Diplomová práca

2023

Sára Petrechová

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNYCH VIED

Inštitút medzinárodných štúdií

Katedra európskych štúdií

**Europeizácia problematiky rodovej rovnosti v štátoch
východnej Európy: prípad Slovenska a Slovinska**

Diplomová práca

Autor práce: Sára Petrechová

Študijný program: Teritoriálne štúdiá

Vedúci práce: Mgr. Jan Váška, Ph.D.

Rok obhajoby: 2023

Prehlásenie

1. Prehlasujem, že som predkladanú prácu spracovala samostatne a použila len uvedené pramene a literatúru.
2. Prehlasujem, že práca nebola využitá na získanie iného titulu.
3. Súhlasím s tým, aby práca bola sprístupnená na študijné a výskumné účely.

V Prahe 1.8.2023

Sára Petrechová

Bibliografický záznam

PETRECHOVÁ, Sára. *Europeizácia problematiky rodovej rovnosti v štátoch východnej Európy: prípad Slovenska a Slovinska*. Praha, 2023. 135 s. Diplomová práca (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálnych vied, Inštitút medzinárodných štúdií, Katedra teritoriálnych štúdií. Vedúci diplomovej práce Mgr. Jan Váška, Ph.D.

Rozsah práce: 26 261 slov (187 310 znakov)

Abstrakt

Rodová rovnosť je dlhodobo deklarovaná ako jedna zo základných hodnôt a priorít Európskej únie (EÚ) a jej význam sa zdôrazňuje dodnes. Členské štáty EÚ majú povinnosť podieľať sa na presadzovaní rodovej rovnosti a podnikať kroky na jej dosiahnutie. Táto diplomová práca sa zameriava na analýzu procesu europeizácie rodovej rovnosti v dvoch východoeurópskych členských štátoch, konkrétne v Slovinsku a na Slovensku. Slovinsko je dlhodobo na vrchných priečkach prieskumov stavu rodovej rovnosti. Slovinsko je aktívnejšie a úspešnejšie v presadzovaní a podpore rodovej rovnosti v porovnaní s ostatnými členskými štátmi EÚ z tohto regiónu, zatiaľ čo Slovensko je na opačnom konci rebríčka, kde čelí stagnácii a nedostatočnému pokroku v tejto oblasti. Teoretický rámec práce je založený na novom inštitucionalizme, ktorý umožňuje analyzovať vplyv inštitúcií a inštitucionálnych zmien na národnej úrovni na proces europeizácie rodovej politiky. Na analytickej úrovni práca aplikuje trojúrovňový rámec politického zriadenia, polity, politics a policy, ktorý skúma inštitucionálne usporiadanie, politické strany a ich prístup k rodovej rovnosti a legislatívne zmeny súvisiace s rodovou rovnosťou v oboch krajinách. Cieľom práce je identifikovať faktory, ktoré pozitívne alebo negatívne ovplyvňujú proces europeizácie rodovej politiky na Slovensku a v Slovinsku. Práca zohľadňuje aj perspektívy respondentiek, ktoré dlhodobo pracujú v oblasti rodovej rovnosti v oboch krajinách, čo prispieva k detailnejšiemu pochopeniu situácie na lokálnej úrovni.

Kľúčové slová

rodová rovnosť, europeizácie, Slovinsko, Slovensko, inštitucionalizmus, polity, politics, policy, EÚ

Abstract

Gender equality has long been declared as one of the European Union's (EU) core values and priorities, and its importance is still emphasised today. EU Member States are expected to participate in and take action to promote gender equality. This thesis focuses on the analysis of the process of Europeanisation of gender equality agenda in two Central and Eastern European (CEE) member states, namely Slovenia and Slovakia. Slovenia has long been at the top of surveys on the state of gender equality. Slovenia is more active and successful in promoting and supporting gender equality compared to other EU Member States in the region, while Slovakia is at the other end of the ranking, facing stagnation and lack of progress in this area. The theoretical framework of the thesis is based on the new institutionalism, which allows to analyse the impact of institutions and institutional changes at the national level on the process of Europeanisation of gender policy. At the analytical level, the thesis applies a three-level framework of polity, politics, and policy, which examines institutional arrangements, political parties and their approach to gender equality, and legislative changes related to gender equality in both countries. The aim of the thesis is to identify factors that positively or negatively influence the process of Europeanisation of gender equality approach in Slovakia and Slovenia. The thesis also takes into account the perspectives of female respondents who have been working in the field of gender equality in both countries for a long time, which contributes to a more detailed understanding of the situation at the local level.

Key words

Gender equality, europeanization, Slovenia, Slovakia, institutionalism, polity, politics, policy, EU

Title

Europeanisation of gender equality in CEE countries: the case of Slovakia and Slovenia

Pod'akovanie

Chcela by som sa pod'akovať pánovi Mgr. Jan Váška, Ph.D. za jeho odborné vedenie tejto práce, za jeho rady, podporu, trpezlivosť a ústretovosť. Taktiež by som sa chcela pod'akovať a zároveň túto prácu venovať všetkým ženám v mojom živote, ktoré ma dennodenne inšpirujú a motivujú. Veľká vďaka patrí aj ženám, ktoré sa bližšie podieľali na vytvorení tejto práce ako respondentky. Spolupráca s Vami, Vaše názory, vedomosti a zápal pre boj za rovnosť pohlaví predstavujú veľké obohatenie pre túto diplomovú prácu.

Zoznam skratiek

ANO	Aliancia nového občana
CEDAW	Dohovor o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien
CEE	Stredná a východná Európa
DeSUS	Demokratická strana dôchodcov Slovinska
DLGV	Občianska kandidátka Gregora Viranta
EHS	Európske hospodárske spoločenstvo
EIGE	Európsky inštitút rodovej rovnosti
EK	Európska komisia
EP	Európsky parlament
ESF	Európsky sociálny fond
EÚ	Európska Únia
GEI	Index rodovej rovnosti
GII	Index rodovej nerovnosti
HDP	Hrubý domáci produkt
KDH	Kresťansko-demokratické hnutie
KSS	Komunistická strana Slovenska
LDS	Liberálna demokracia Slovinska
ES-HZDS	Ľudová strana – Hnutie za demokratické Slovensko
ESNS	Kotlebovci - Ľudová strana Naše Slovensko
MPRSVRP	Ministerstvo práce, rodiny, sociálnych vecí a rovných príležitostí (SI)
MPSVR	Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny (SR)
MS	Ministerstvo spravodlivosti
NATO	Severoatlantická aliancia
NSi	Nové Slovinsko - kresťanskí demokrati
OLaNO	Obyčajní ľudia a nezávislé osobnosti
OSN	Spoločenstvo národov
SaS	Sloboda a solidarita
SDKÚ-DS	Slovenská demokratická a kresťanská únia – Demokratická strana
SDS	Slovinská demokratická strana
SI	Slovinsko
SLS	Slovinská ľudová strana
Smer-SD	Smer- Sociálna demokracia
SMK	Strana maďarskej komunity
SNS	Slovenská národná strana
SNS	Slovinská národná strana
SR	Slovensko
ZaAB	Alenky Bratušek
ZLSD	Sociálni demokrati

Zoznam tabuliek

Tabuľka 1: Vývoj GEI na Slovensku od roku 2013-2022 s hodnotami jednotlivých faktorov	32
Tabuľka 2: Vývoj GEI v Slovinsku od roku 2013-2022 s hodnotami jednotlivých faktorov ..	33
Tabuľka 3: GII 2004-2021 pre SR, SI, Svet	36
Tabuľka 4: Prehľad politických strán na Slovensku v parlamente od roku 2002-2023 s ich prístupom k rodovej rovnosti	63
Tabuľka 5: Prehľad zostavenia vlád na Slovensku od roku 2002-2023	67
Tabuľka 6: Prehľad politických strán v Slovinsku v parlamente od roku 2003-2023 a ich prístup k rodovej rovnosti	86
Tabuľka 7: Prehľad zostavenia vlád v Slovinsku od roku 2003-2023.....	88

Zoznam grafov

Graf 1: Porovnanie vývoja GEI Slovinska a Slovenska 2013-2022	34
Graf 2: Porovnanie vývoja GII Slovinska a Slovenska 1990-2021	35
Graf 3: Hodnoty HDP Slovenska (2001-2021).....	51

Obsah

Zoznam skratiek.....	8
Zoznam tabuliek.....	9
Zoznam grafov	9
Obsah	10
1. Úvod	12
2. Prehľad literatúry.....	15
3. Teoretický rámec	22
3.1. Nový inštitucionalizmus.....	22
3.2. Europeizácia	25
4. Metodologický rámec	29
4.1. Prípady a dáta	31
4.2. Výskumné otázky a hypotézy	37
5. EÚ a rodová rovnosť	43
6. Analytická časť	49
6.1. Slovensko	51
6.1.1. Polity.....	52
6.1.1.1. Vládne a parlamentné inštitúcie	52
6.1.1.2. Nezávislé poradné orgány	56
6.1.1.3. Mimovládny sektor.....	57
6.1.2. Politics.....	62
6.1.3. Policy	68
6.1.3.1. Strategické programy.....	73
6.2. Slovinsko.....	76
6.2.1. Polity.....	77
6.2.1.1. Vládne a parlamentné inštitúcie	77
6.2.1.2. Nezávislé poradné orgány	80
6.2.1.3. Mimovládny sektor.....	81
6.2.2. Politics.....	84
6.2.3. Policy	90
6.2.3.1. Strategické programy	94
7. Diskusia	99
8. Záver.....	105

Summary	109
Použitá literatura	112

1. Úvod

Rovnosť pohlaví, rodová rovnosť, rovnosť príležitostí, alebo rovnosť občanov je koncept deklarovaný ako jeden zo základných hodnôt a priorít EÚ už v zakladajúcich zmluvách a jej dôležitosť je zdôrazňovaná až do súčasnosti. Každý členský štát by sa mal podieľať na podpore rovnosti pohlaví a podniknúť kroky na jej nastolenie. Je možné preto považovať rodovú rovnosť za jednu z noriem a nástrojov vplyvu EÚ a procesu europeizácie členských štátov EÚ. Proces europeizácie je v diplomovej práci chápaný ako proces, v ktorom sú formálne a neformálne pravidlá, postupy, politické paradigmy, štýly a spôsoby rozhodovania, ako aj presvedčenia, hodnoty a normy, ktoré sú najprv prezentované na európskej úrovni a potom následne začlenené do domáceho diskurzu, politickej štruktúry a verejnej politiky členských štátov.¹

V našom prípade to znamená, že skúmame inštitucionalizácie spoločných európskych hodnôt rodovej rovnosti na národnej úrovni členských štátov Slovinska a Slovenska. Adoptovanie týchto hodnôt rodovej rovnosti sa odrazí nielen v legislatívnych zmenách a predstavených plánoch v prospech rodovej rovnosti v krajine, ale aj v inštitucionálnych zmenách predstavených na podporu rodovej rovnosti, alebo postojoch v politických reprezentantov k tejto problematike. Pokiaľ vidíme nedostatky alebo rozdiely v jednotlivých oblastiach, tieto rozdiely poukazujú na faktory ovplyvňujúce proces adoptovania spoločných európskych noriem jednotlivými členskými štátmi, teda europeizáciu oblasti rodovej rovnosti v krajine.

Práca sa sústreďí na dva členské štáty východnej Európy, ktoré vstúpili do EÚ v roku 2004, a to Slovensko a Slovinsko. Slovinsko sa podľa viacerých hodnotení dlhodobo drží na vrchných priečkach v presadzovaní a podpore rovnosti pohlaví v porovnaní s ostatnými členskými štátmi a hlavne tých, ktoré do EÚ vstúpili v roku 2004. Je možné pozorovať určitý progres a úspechy v stratégiách Slovinska a tým aj, že Slovinsku sa podarilo europeizovať svoje politiky rodovej rovnosti lepšie než iným krajinám. Na druhej strane je tu prípad Slovenska, ktoré oproti Slovinsku stagnuje v podpore a nastolení rodovej rovnosti a už pár rokov sa nachádza na tých najhorších priečkach v rebríčku rodovej rovnosti v EÚ. Štáty boli vybrané, pretože sú v mnohých ohľadoch porovnateľné, ale v prípade stratégií rodovej rovnosti v nich môžeme pozorovať dva odlišné spôsoby vývoja.

---

¹ Claudio Radaelli, „The Europeanization of public policy“, in *The Politics of Europeanisation: Theory and Analysis*, ed. K. Featherstone & C. Radaelli (Oxford: Oxford University Press, 2003), s. 30.

Cieľom práce je zistiť a popísať, aké faktory pozitívne alebo negatívne ovplyvňujú proces europeizácie rodovej politiky v jednotlivých štátoch. Práca sa zameriava na štáty východnej Európy, ktoré sú v literatúre vzťahujúcej sa na túto problematiku podprezentované, keďže väčšina „good practice“ štátov je zo západnej Európy a sú členskými štátmi dlhšie než štáty, ktoré sa stali členmi od roku 2004. Oba štáty boli vybrané, pretože si prešli veľmi podobnou minulosťou a sú porovnateľné v sociálnych, ale aj ekonomických aspektoch.

Základ teoretického rámca práce predstavuje nový inštitucionalizmus, ktorý nám pomáha zamerať sa v prípade faktorov ovplyvňujúcich proces europeizácie na samotné inštitúcie a inštitucionálne zmeny. Samotné spoločenské normy a hodnoty rodovej rovnosti sú podľa nového inštitucionalizmu chápané ako inštitúcie, presnejšie ako neformálne inštitúcie, ktoré sú zakomponované do inštitucionálneho systému členských štátov a predstavujú politické správanie členských štátov.² Europeizáciu jednotlivých štátov budeme analyzovať na troch úrovniach, a to polity, politics a policy s prihliadnutím na kroky a stratégie spojené s rodovou rovnosťou. V prípade oblasti polity sa zameriame na inštitucionálne rozloženie a zmeny v krajine. V oblasti politics sa zameriame na politické strany a ich prístup k rovnosti pohlaví, ako sa strany obmeňovali v priebehu rokov. Nakoniec, v oblasti policies sa práca zameria na konkrétne legislatívne zmeny, ktoré krajiny prijali v dosiahnutí európskeho cieľa rodovej rovnosti so zvláštnym prípadom v podobe Istanbulskeho dohovoru. Prijaté kroky a stratégie sa potenciálne vzťahujú na oblasti pracovných príležitostí, zdravotnej starostlivosti, bezpečnosti a násilia, vzdelania a nakoniec aj moci na vedúcich pozíciách. Práca predstavuje kvalitatívnu analýzu s časovým vymedzením od roku 2004 až 2023. Práca predstavuje komparatívnu prípadovú štúdiu.

Práca bude rozdelená do troch hlavných kapitol: teoretickú, metodologickú a analytickú. V teoretickej časti bude v krátkosti predstavený kritický rozbor literatúry, ktorá sa problematikou zaoberala doteraz. V teoretickej časti budú taktiež predstavené kľúčové koncepty tejto práce ako europeizácia. Bude v krátkosti predstavená aj stratégia EÚ v oblasti rodovej rovnosti v priebehu rokov. V metodologickej časti bude predstavená samotná metodológia, ktorá súvisí s prístupom k analýze dát ako aj samotnej štruktúre práce. Práca bude teda predstavovať komparatívnu štúdiu s dvoma prípadovými štúdiami. V poslednej analytickej časti budú analyzované dáta súvisiace s rodovou rovnosťou, ktoré pomôžu popísať vývoj procesu europeizácie rodovej rovnosti v týchto dvoch východoeurópskych štátoch. Do analytickej časti práce zahrnuté aj rozhovory s respondentkami zo Slovenska aj

---

² Sven Steinmo, „New institutionalism“, in Clarke Paul A. Barry and Joe Foweraker. *Encyclopedia of Democratic Thought* (London: Routledge, 2001), s. 570.

Slovinska, ktoré sa dlhodobo venujú ženskej otázke a rodovej rovnosti v jednotlivých krajinách a budú vedieť sprostredkovať detailnejší náhľad na stav rodovej rovnosti v krajine.

2. Prehľad literatúry

V nasledujúcej kapitole práca predstaví zhrnutie a prehľad odbornej literatúry, ktorá sa doposiaľ venovala problematike europeizácie politiky rodovej rovnosti. Literatúra, ktorá sa venuje tejto problematike sa pozerá na obe strany vzťahu europeizácie a to na stranu štátov a aj na stranu EÚ. Z doterajšej literatúry však možno pozorovať, že autori sa venujú primárne procesu europeizácie pred a tesne po vstupe do EÚ. Je to možné pozorovať aj na stále prebiehajúcim výskume kandidátskych štátov ako je Macedónsko alebo Turecko.³

Spehar vo svojej štúdií dokazuje, že vplyv EÚ je silný najmä v procese pristúpenia. V prípade procesu pristúpenia Chorvátska a Macedónska sa ukázalo, že spolupráca s európskymi orgánmi a kondicionalita európskeho členstva boli prínosom pre zavedenie novej rodovej legislatívy a inštitucionálnych mechanizmov na presadzovanie rodovej rovnosti v jednotlivých štátoch, avšak európska rodová stratégia tiež ukázala vážne nedostatky a obmedzenia. Je tu silný kontrast medzi stanovenými cieľmi a ich skutočnou implementáciou. Autor tvrdí, že pokiaľ sa v Chorvátsku a Macedónsku neuskutočnia hlboké inštitucionálne zmeny, ako aj zmeny v politickej kultúre, bude ťažké prekonať slabé dodržiavanie noriem a politik EÚ v oblasti rodovej rovnosti.⁴

Marella Bodur Ün a Harun Arıkan sa venujú prípadu kandidátskeho štátu Turecka. V tomto prípade dokonca autori poukazujú na to, že otázky týkajúce sa rodovej rovnosti môžu viesť k neodvratiteľnému odklonu od procesu europeizácie. Autori tvrdia, že po dlhom procese pričlenenia Turecka k EÚ začal význam podmienenosti členstva slabnúť, pričom spolu so zmenou v domácej dynamike politiky viedli k oslabeniu EÚ ako referenčného bodu v domácich diskusiách a politiky zabezpečujúce rodovú rovnosť prezentované a propagované EÚ boli zvrátené pro-rodinnými konzervatívnymi politikami. Štúdiá poukazuje na domáce faktory vrátane autoritárskeho obratu krajiny a medzinárodné faktory, ako sú stagnujúce vzťahy medzi EÚ a Tureckom spojené s odporom voči konceptu rodovej rovnosti v

---

³ Marella Bodur Ün, a Harun Arıkan. „Europeanization and De-Europeanization of Turkey's Gender Equality Policy: The Case of the Istanbul Convention“, *Journal of common market studies* [online]., Vol. 60, č. 4: 945-962 (Oxford: Wiley Subscription Services, 2022). Dostupné z: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/jcms.13292> (stiahnuté 18.01.2023).

⁴ Andrea Spehar, „This Far, but No Further?: Benefits and Limitations of EU Gender Equality Policy Making in the Western Balkans“, *East European Politics and Societies*, Vol. 26, č. 2(2012): 362–379. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/254088868_This_Far_but_No_Further_Benefits_and_Limitations_of_EU_Gender_Equality_Policy_Making_in_the_Western_Balkans (stiahnuté 18.01.2023).

členských štátoch EÚ a faktory ako kľúčové k de-europeizácii politiky rodovej rovnosti v Turecku.⁵

Niektorí komentátori upozorňujú na negatívne účinky “top-down” reformy v prípade rodovej rovnosti, ktorá vytvorila napätie medzi medzinárodnou politickou agendou a cieľmi miestnych ženských hnutí v kandidátskych a členských štátoch EÚ.⁶ Podobne bola podmienenosť EÚ kritizovaná za nátlakové zavádzanie pravidiel na kandidátske štáty, ktoré vedie k hnevu a verejnému nesúhlasu s politikami EÚ.⁷ Niektorí komentátori kritizovali nedostatočne rozvinutú podmienenosť EÚ v oblasti rodovej rovnosti, pričom poukázali na nedostatok záväzku zo strany Európskej komisie (EK) prijať opatrenia v prospech rodovej rovnosti, samotná EK bola kritizovaná aj zo strany Európskeho parlamentu (EP), ktorý vyvíjal nátlak aby boli európske inštitúcie v tejto oblasti proaktívnejšie.⁸

Okrem toho, že sa väčšina literatúry zaoberá europeizáciou štátov v procese pristúpenia do EÚ, ďalšia značná časť literatúry sa zameriava na štáty západnej Európy alebo Škandinávie, ktoré sú v presadzovaní rodovej rovnosti úspešnejšie ako postkomunistické krajiny východnej Európy, ktoré sa stali členskými štátmi neskôr v roku 2004 alebo 2007. Sociálnodemokratické režimy v škandinávskych krajinách sú aj naďalej najväčšími podporovateľmi rodovej rovnosti.⁹ Členské štáty EÚ, škandinávske krajiny a postsocialistické krajiny juhovýchodnej a východnej Európy predstavujú heterogénny sociálny a kultúrny kontext, v ktorom odlišná inštitucionalizácia a odlišné individuálne vnímanie rodových rolí formujú sociálny kontext, správanie a preferencie.¹⁰

---

⁵ Marella Bodur Ün a Harun Arikan, „Europeanization and De-Europeanization of Turkey's Gender Equality Policy: The Case of the Istanbul Convention“, 2022.

⁶ Silke Roth, “Sisterhood and Solidarity? Women’s Organizations in the Expanded European Union,” *Social Politics: International Studies in Gender, State & Society*. Vol. 14, č. 4 (2007): 460–487.

⁷ Heather Grabbe, “How Does Europeanization Affect CEE Governance? Conditionality, Diffusion and Diversity,” *Journal of European Public Policy* Vol. 8, č. 6 (2001): 1013–1031.

⁸ Hafner-Burton, Emilie, a Mark A. Pollack, “Mainstreaming Gender in the European Union: Getting the Incentives Right,” *Comparative European Politics* Vol. 7 (April, 2009): 114–138.

⁹ Dorte Sindbjerg Martinsen, “The Europeanization of gender equality - who controls the scope of non-discrimination?“, *Journal of European public policy* [online]. Routledge, Vol. 14, č. 4 (2007): 544-562.

Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/248990443_The_Europeanization_of_Gender_Equality_-_Who_Controls_the_Scope_of_Non-discrimination (stiahnuté 18.01.2023).;

viz. Jasna Kovačević, a Dzevad Šehić, “The pursuit of a remedy for gender inequality in wider Europe: Comparison of policies and indices in the EU, Nordic countries, and south east Europe”, *Ekonomski anali* [online]. Faculty of Economics, Belgrade, Vol. 60, č. 204 (2015): 127-156. Dostupné z: <http://www.ekof.bg.ac.rs/wp-content/uploads/2015/05/324.pdf> (stiahnuté 18.01.2023).

¹⁰ Boris Branisa, M. Ziegler, a S. Klasen, „The institutional basis for gender inequality“, Proceedings of the German Development Economics Conference No. 16 (Hannover, 2010): 2-4. Dostupné z: https://www.econstor.eu/bitstream/10419/39975/1/280_ziegler.pdf (stiahnuté 18.01.2023).

Príkladom toho, že nie všetky západoeurópske krajiny sú v presadzovaní rodovej rovnosti konštantné je napríklad Portugalsko a Grécko. Autor v prípade Grécka a Portugalska dokazuje, že v europeizácii pracovnej politiky týchto štátov so zameraním na propagáciu rodovej rovnosti sa ukazuje, že stratégia EÚ bola viac menej úspešná a štáty urobili zmeny primárne v dvoch oblastiach: poskytovanie dotácií na začatie podnikania pre ženy a rozšírenie zariadení starostlivosti na podporu skĺbenia pracovného a rodinného života. Autor na základe svojej analýzy tvrdí, že najúčinnjším nástrojom europeizácie pracovnej politiky Grécka bola podmienenosť Európskeho sociálneho fondu a v prípade Portugalska to bolo externé splnomocnenie podnikateľov na domácej úrovni, ktorí využili Európsku stratégiu pre zamestnanosť vo svojom presadzovaní rodovej rovnosti. Celkovo je možné tvrdiť, že Európska stratégia pre zamestnanosť z roku 1997 bola hybnou silou pre reformy v oblasti rodovej rovnosti v pracovnej politike Portugalska a Grécka, avšak zmeny, ktoré stratégia priniesla neboli transformačné.¹¹

Podľa rozdielov v dodržiavaní európskych pravidiel (compliance) bolo možné vyčleniť tri základné vzory chovania. Tieto tri základné spôsoby compliance sú popísané následovne: a) compliance má zvyčajne prednosť pred domácimi záujmami, b) vo svete domácej politiky je dodržiavanie pravidiel EÚ len jedným z mnohých cieľov a v prípade konfliktu záujmov často prevládajú domáce záujmy, c) v krajinách, ktoré tvoria svet nedostatočnej transpozície, nie je súlad s právom EÚ vôbec cieľom. Autori sa primárne sústredia na novšie 2004 členské štáty, ako je Slovensko, Česká republika, Slovinsko a Maďarsko a snažia sa predstaviť ešte potenciálne štvrtý spôsob (d) dodržiavania európskych smerníc, tzv. „svet prázdnych listov“ („the world of dead letters“). Autori analyzujú implementáciu troch európskych smerníc z oblasti pracovnej politiky a politiky rovného zachádzania, ktorá spadá do oblasti rodovej rovnosti a antidiskriminačných stratégií. Autori predstavujú aj iné aspekty typické pre spôsob dodržiavania európskych smerníc, ktoré môžeme nájsť v nových členských štátoch: doslovná transpozícia smerníc alebo nedostatočná občianska spoločnosť.¹²

Mnohí sa obávali, že po vstupe do EÚ štáty stratia motiváciu na dodržiavanie pravidiel EÚ v oblasti rodovej rovnosti, avšak zistenia z rôznych oblastí politiky, vrátane rodovej

---

¹¹Sotirios Zartaloudis, „Money, Empowerment and Neglect – The Europeanization of Gender Equality Promotion in Greek and Portuguese Employment Policies“, *Social policy & Administration*, vol. 49, č. 4 (July 2015): 530–547.

¹²Gerda Falkner a Oliver Treib, „Three Worlds of Compliance or Four? The EU-15 Compared to New Member States“, *JCMS Journal of Common Market Studies* Vol. 46 (February): 293–313. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/4911843_Three_Worlds_of_Compliance_or_Four_The_EU-15_Compared_to_New_Member_States (stiahnuté 18.01.2023).

rovnosti na pracovisku ukazujú opak: štáty zapojené do rozšírenia EÚ po pristúpení posilnili dodržiavanie zákonov EÚ a v mnohých prípadoch prekonal štáty EÚ-15 v úrovni dodržiavania nariadení EÚ. Avšak taktiež sa ukazuje, že všetky nové členské štáty môžu byť zaradené aj do skupiny, ktorá by sa dala nazvať „svetom prázdnych listov“. Ide o transpozíciu v podobe pomerne dobrých domácich zákonov, pričom domáca politika je kľúčová, ale týmto krajinám chýbajú náležité inštitúcie a procesy na premenu týchto zákonov na činy. Po pristúpení si nové členské štáty vo všeobecnosti zachovali rovnakú vysokú úroveň reforiem a nevykazovali žiadne známky dramatického rozkladu politík alebo inštitúcií určených na podporu rodovej rovnosti.¹³ V tomto svete dodržiavania predpisov ide o to, že členské štáty nemajú problémy s transpozíciou smerníc ako takých, problémy nastávajú až v neskorších štádiách vymáhania a implementácie, kvôli nedostatočným inštitúciám. Inštitucionálne obmedzenia boli označené za hlavný sprostredkujúci faktor nesúlady s normami EÚ.¹⁴

Dôležitým faktorom sa podľa literatúry taktiež ukazujú feministické hnutia. Predchádzajúce štúdie poukázali na vplyv feministických hnutí v regióne CEE, avšak najnovšie výskumy poukazujú na to, že nie je pravdepodobné, že prispôsobenie sa štátov a všetky kroky, ktoré štáty podnikli k nastoleniu rodovej rovnosti, boli sprostredkované pomocou feministických hnutí, pretože sú v regióne veľmi nepopulárne.¹⁵ V literatúre sa však feministické hnutia a mimovládne organizácie stále spomínajú ako dôležitou súčasťou a mediátorom v procese europeizácie politiky rodovej rovnosti.¹⁶ Avdeyeva poukazuje na to, že sociálny nátlak zo strany mimovládnych organizácií a ženských hnutí sa ukázal ako najúčinnjší nástroj v zabránení, aby jednotlivé krajiny prestali dodržiavať pravidlá EÚ.¹⁷

---

¹³ Gerda Falkner a Oliver Treib, „Three Worlds of Compliance or Four? The EU-15 Compared to New Member States“, 2008.;

viz. Ulrich Sedelmeier, „After Conditionality: Post-Accession Compliance with EU law in East Central Europe“, *Journal of European Public Policy*. Vol. 15, č. 6 (2008): 806–825. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13501760802196549?scroll=top&needAccess=true&role=tab> (stiahnuté 18.01.2023).

¹⁴ Olga A. Avdeyeva, *Defending Women's Rights in Europe: Gender Equality and EU Enlargement* (State University of New York Press, NY, 2015) 7-8. Dostupné z: ProQuest Ebook Central, <http://ebookcentral.proquest.com/lib/cuni/detail.action?docID=3409028> (stiahnuté 18.01.2023).

¹⁵ Vera Beloshitzkaya, „Affirmative gender equality policies in Central and Eastern Europe: Moving beyond the EU requirements“, *Party politics* (London, England: SAGE Publications, 2021) Vol. 27, č. 5: 953-964. Dostupné z: doi:10.1177/1354068820906785 (stiahnuté 18.01.2023).

¹⁶ Samantha Velluti, „Implementing Gender Equality and Mainstreaming in an Enlarged European Union – Some Thoughts on Prospects and Challenges for Central Eastern Europe“, *Journal of Social Welfare and Family Law*, Vol. 27, č. 2 (2011): 213-225. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09649060500168200?needAccess=true> (stiahnuté 18.01.2023).

¹⁷ Olga A. Avdeyeva, *Defending Women's Rights in Europe: Gender Equality and EU Enlargement*, 14-17.

Dôvodov, prečo sú prístupy jednotlivých štátov k politike rodovej rovnosti, také heterogénne aj napriek nátlaku procesu europeizácie je mnoho. Výskumy, ktoré sa sústreďia na to ako sociálne štáty reagujú na globalizáciu, ukázal pokračujúcu dominanciu národných inštitucionálnych tradícií a politickej ideológie.¹⁸ Sociálne politiky sú produktom inštitucionálnych aktivít, a preto majú normatívny charakter. Oblasť rodovej rovnosti spadá pod záležitosti verejnej a sociálnej politiky jednotlivých štátov, ktoré po vstupe do EÚ nie sú pod kompetenciami orgánov EÚ.¹⁹ Ideológia krajiny a jej spoločenské usporiadanie sú teda kľúčové faktory. Dalo by sa predpovedať, že konzervatívne patriarchálne spoločnosti budú bojovať proti opatreniam v oblasti rodovej rovnosti. Analýza však ukázala, že patriarchálne spoločnosti s katolíckymi hodnotami zakorenenými v sociálnej politike, ako napríklad Poľsko, vykazujú vyššiu úroveň dodržiavania požiadaviek EÚ na rodovú rovnosť. Naopak, sekulárny národ, akým je Česká republika, dosahuje slabé výsledky, pokiaľ ide o prijatie požadovaných politík a zriadenie silných inštitúcií na presadzovanie rodovej rovnosti.²⁰

Vera Beloshitzkaya taktiež pozoruje, že v prípade východoeurópskych krajín, niektoré krajiny strednej a východnej Európy prijímajú „afirmatívne rodové opatrenia“ aj keď to smernice EÚ nevyžadujú. Existuje totiž rozdiel medzi smernicami o rodovej rovnosti a antidiskriminačnými politikami, ktoré sú v skutočnosti povinné. V práci sa uvádza, že najdôležitejšiu úlohu pri prijímaní týchto afirmatívnych opatrení majú politické strany. Na rozdiel od predchádzajúceho výskumu nových demokracií, ktoré len v obmedzenej miere plnia svoj mandát, štúdia ukazuje, že strany vo vláde konajú citlivo, pokiaľ ide o presadzovanie rodovej rovnosti. Údaje podrobne ukazujú, že politické strany vo vláde viac pokročia v presadzovaní zásadnej rodovej rovnosti, ak vo svojich volebných programoch zaujmú priaznivé stanovisko k rodovej rovnosti. Skutočnosť, že štáty majú pozitívny prístup k adoptovaniu krokov voči propagácii rovnosti pohlaví im umožňuje lepšie sa orientovať v podpore rodovej rovnosti, ktorú robí EÚ. Tento článok tvrdí, že ak existuje vládna strana s cieľmi rodovej rovnosti prezentovanými vo svojich programových vyhláseniach, je pravdepodobnejšie, že v tomto smere prijímú kladné opatrenia. Opakom je napríklad prípad Rumunska alebo Poľska, ktoré takéto strany vo svojich vládach nemajú.²¹

---

¹⁸ Gosta Esping-Andersen, „*After the Golden Age? Welfare state dilemmas in a global economy*“, in G. Esping-Andersen, *Welfare States in Transition: National Adaptations in Global Economics* (London, Sage, 1996), 13.

¹⁹ Anna van der Vleuten and Anouka Huiberta Jacqueline Maria van Eerdewijk and Conny Roggeband, *Gender Equality Norms in Regional Governance: Transnational Dynamics in Europe South America and Southern Africa* (Basingstoke Hampshire: Palgrave Macmillan, 2014).

²⁰ Olga A. Avdeyeva, *Defending Women's Rights in Europe: Gender Equality and EU Enlargement*, 10.

²¹ Vera Beloshitzkaya, „Affirmative gender equality policies in Central and Eastern Europe: Moving beyond the EU requirements“, 2021, 959-961.

Komprehensívnu analýzu predstavenej problematiky v CEE štátoch uviedla aj Avdeyeva. Podľa nej po vstupe do EÚ, Litva a Slovinsko boli lídrami v dodržiavaní požiadaviek EÚ na rodovú rovnosť zo strany štátov. Poľsko, Maďarsko a Slovensko zaznamenali obdobia progresívnych reforiem a dramatických zvrátov v oblasti rodovej rovnosti, zatiaľ čo Česká republika urobila veľmi skromné kroky pri plnení minimálnych požiadaviek. Autorka taktiež predstavuje jednotlivé nástroje, ktorými EÚ vymáha progres a kroky v propagácii rodovej rovnosti. Tieto kroky sa menia podľa toho, či má štát status kandidáta, alebo už člena EÚ. Vo všeobecnosti sú tieto nástroje zhrnuté nasledovne: podmienenosť, normatívne tlaky a sociálne tlaky.²²

Podmienenosťou sa myslí explicitné spojenie medzi materiálnymi stimulmi a správaním compliance. Pod normatívnymi tlakmi, resp. socializáciou autorka rozumie stratégie EÚ na ovplyvňovanie normatívnych pozícií elít a verejnosti v štátoch po rozšírení EÚ. Takéto stratégie sú založené na presvedčaní a zahŕňajú nasledovné: odporúčania pre vládnu politiku, politické poradenstvo a „politické vyučovanie“, vrátane soft-law, školenia, konferencie a šírenie materiálov o vzdelávacej politike. Sociálnymi tlakmi alebo sociálnym vplyvom sa myslí vlastný alebo skupinový tlak na prispôsobenie sa praktikám a správaniu zdieľaným ostatnými členmi skupiny. Aktéri sú poháňaní skôr sociálnymi a kognitívnymi výhodami, ako je skupinové uznanie a prestíž, než čisto materiálne záujmy. Preto sa sociálny nátlak ukazuje ako najúčinnější nástroj ako presadzovať normy EÚ. Avdeyeva sa nevenuje materiálnej podmienenosti v podobe financií zo štrukturálnych a sociálnych fondov, ale tento faktor nie je možné prehliadnuť.²³

Po určitom nátlaku, ktoré je vo výsledku úspešné, však konformné správanie nemusí nevyhnutne viesť k zmenám v normatívnych pozíciách aktérov, ako zmena hlboko zakorenených presvedčení a hodnôt, a často vedie k formálnemu povrchnému dodržiavaniu skupinových noriem. Konformné správanie preto vedie k slabému súladu s medzinárodnými požiadavkami. Autorka znovu poukazuje na to, že po tom, čo sa štáty stanú členmi EÚ, dohľad nad dodržiavaním pravidiel slabne a moc, ktorú nad štátmi EÚ mala sa zoslabuje. Monitorovací proces je totižto systematicky aj finančne náročný, a aj keď EK môže iniciovať súdne konanie o porušení smerníc voči jednotlivým štátom, ktoré nedodržiavajú pravidlá, ale v oblasti sociálnej politiky vo všeobecnosti, a najmä rodovej rovnosti, sa prípady konania o porušení obmedzujú na právne porušenia smerníc EÚ.²⁴

---

²² Olga A. Avdeyeva, *Defending Women's Rights in Europe: Gender Equality and EU Enlargement*, 4.

²³ *Ibid.* 3-7.

²⁴ *Ibid.* 99.

Odpoveď členských štátov na europeizáciu v oblasti rodovej rovnosti sa teda líši. Problém rodovej rovnosti spočíva v tom, že „za zjavným spoločným záväzkom presadzovať rovnaké príležitosti je veľa túžob“.²⁵ Okrem toho, aj keď takmer všetky členské štáty zaviedli určitý formálny mechanizmus uplatňovania hľadiska rodovej rovnosti, účinnosť týchto opatrení a presnejšie rozsah, zriaďovanie inštitúcií a orgánov sa líši. Spôsob, ako zabezpečiť účinnú transpozíciu *acquis* EÚ v oblasti rodovej rovnosti do právnych systémov krajín, možno dosiahnuť prekonaním diskusie o soft a hard zákonoch. Cieľom by malo byť namiesto toho identifikovať spôsoby vytvorenia pevnejšieho dialógového vzťahu medzi jednotlivými aktérmi spojeným s prvkami *gender mainstreamingu*, čo znamená, že aspekt rodovej rovnosti by mal brať do úvahy vo všetkých oblastiach politiky a procese tvorenia politík a stratégií.²⁶

Z tohto prehľadu literatúry môžu byť zrejmé viaceré body. Doterajší výskum europeizácie členských štátov a ich politiky rodovej rovnosti sa sústredil prevažne na proces a vplyv pristúpenia do EÚ. Z tohto pohľadu bude náš výskum iný a bude sa zameriavať na vývoj europeizácie aj roky po vstupe do EÚ. Doterajší výskum taktiež nie je schopný presne predurčiť ako budú štáty na europeizáciu reagovať a ako sa k nej postavia. Autori sa nezhodnú. Prichádzajú však s rôznymi veľmi prípadovo špecifickými hypotézami. Niektoré štáty sa snažia EÚ vyhovieť a dodržiavať ich nariadenia a pravidlá, kdežto niektoré štáty po vstupe do EÚ strácajú motiváciu dodržiavať tieto nariadenia. Práca sa nebude sústrediť ani tak na úspechy a zlyhania členských štátov, ale na faktory, ktoré k pozitívnym alebo negatívnym výsledkom prispeli. Je taktiež isté, že politika rodovej rovnosti nie je jednoznačná tak ako napríklad cieľ ekonomickej prosperity. Každý štát sa k nej stavia rozdielne a kladie na ňu iný dôraz. Z literatúry vyplýva, že najvýraznejší faktor ovplyvňujúci proces europeizácie na národnej úrovni budú pravdepodobne národné inštitúcie, resp. ich nedostatočný vývoj a prispôbenie. Silný vplyv na proces europeizácie na národnej úrovni budú mať pravdepodobne aj politické strany presadzujúce stratégie pre alebo proti rodovej rovnosti v krajine, ku ktorým prispievajú aj mimovládne organizácie. Z literatúry taktiež vyplýva, že pri našej ďalšej analýze musíme mať stále na pamäti historický vývoj týchto dvoch členských štátov, ktoré sú bývalými štátmi Sovietskeho zväzu, čo do značnej miery, mohlo poznamenať prístup krajín k riešeniu problematiky rodovej rovnosti.

---

²⁵Jill Rubery, „Gender Mainstreaming and Gender Quality in the EU: the Impact of the EU Employment Strategy“, *Industrial Relations Journal*, vol. 33, č. 5 (2002): 503. Dostupné z: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/1468-2338.00250> (stiahnuté 18.01.2023).

²⁶Samantha Velluti, „Implementing Gender Equality and Mainstreaming in an Enlarged European Union – Some Thoughts on Prospects and Challenges for Central Eastern Europe“, 223.

3. Teoretický rámec

V nasledujúcej kapitole bude predstavený teoretický rámec diplomovej práce, ktorý pozostáva z vybraného teoretického rámca európskej integrácie, ktorý je v našom prípade nový inštitucionalizmus, ktorý poskytuje komplexnejší pohľad na koncept europeizácie. Užitočný nám bude primárne nový inštitucionalizmus, ktorý rozširuje definíciu inštitúcií a zdôrazňuje ich sociálnu dimenziu.²⁷ V rámci teoretického základu pre výskum diplomovej práce bude predstavený taktiež aj koncept europeizácie ako kľúčový koncept práce.

Z prehľadu literatúry je zjavné, že inštitúcie hrajú v procese europeizácie veľmi dôležitú úlohu.²⁸ V práci sa zameriavame na tri oblasti, ktoré môžu spomaliť alebo podporiť proces europeizácie rodovej rovnosti v Slovinsku a Slovensku. V prípade polity a politics sa budeme pozerat' na vládne aj nevládne inštitúcie a politické strany, ktoré majú právomoc ovplyvniť prístup krajín k rodovej rovnosti, ako aj na oblasť policies, kde predstavíme legislatívne zmeny, normy a stratégie, ktoré dopĺňajú prístup jednotlivých krajín a ich inštitúcií k rodovej rovnosti a sú teda nástrojom a priamym odzrkadlením snáh, hodnôt a úsilia, ktoré pre rodovú rovnosť vynakladajú.

3.1. Nový inštitucionalizmus

Nový inštitucionalizmus sa dostáva do popredia od konca osemdesiatych rokov minulého storočia. Od pôvodného inštitucionalizmu sa nový inštitucionalizmus vymedzuje v rôznych smeroch. V rámci nového inštitucionalizmu môžeme rozlíšiť tri základné smery: historický, sociologický a racionalistický.²⁹ Naša práca je ukotvená v novom inštitucionalizme, avšak použije prvky aj sociologického a čiastočne aj prvky historického inštitucionalizmu.

Nový inštitucionalizmus rozdeľuje medzi formálnymi a neformálnymi inštitúciami. Helmke a Levitsky popisujú neformálne inštitúcie ako „spoločensky zdieľané pravidlá, zvyčajne nepísané, ktoré sa vytvárajú, oznamujú a presadzujú sa mimo oficiálne schválených kanálov“ na rozdiel od formálnych inštitúcií, ktoré sú „pravidlá a postupy, ktoré sa vytvárajú,

---

²⁷ Petr Kratochvíl, *Teorie evropské integrace* (Praha: Portál, 2003) 131.

²⁸ Viz. Kapitola 3.

²⁹ Mark Pollack, "The New Institutionalisms and European Integration", *WebPapers on Constitutionalism and governance beyond the state* Vol. 1 (Temple University, April, 2007): 13. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/5014887_The_New_Institutionalisms_and_European_Integration (stiahnuté 18.01.2023).

oznamujú a presadzujú prostredníctvom kanálov, ktoré sú všeobecne uznávané ako oficiálne“.³⁰ Interakcie medzi formálnymi a neformálnymi inštitúciami a presnejšie zakomponovanie neformálnych inštitúcií ako sú hodnoty a normy rodovej rovnosti do formálnych inštitúcií členských štátov je princíp europeizácie a predmetom skúmania tejto práce, presnejšie aké faktory ovplyvňujú túto interakciu. Neformálne inštitúcie môžu pôsobiť ako bariéry alebo podpora procesu europeizácie v závislosti od stupňa zhody medzi formálnymi inštitúciami a neformálnymi národnými inštitúciami.³¹ Je veľmi pravdepodobné, že minimálne v prípade Slovenska sa ukáže faktor popularity kresťanstva a jeho agendy ako jeden z možných dôvodov, prečo je diskurz okolo rodovej rovnosti v krajine veľmi negatívny.

Okrem toho, že rozširuje definíciu inštitúcií, kladie dôraz na spätné pôsobenie inštitúcií na členské štáty a zdôrazňuje aj dôležitosť historického vývoja. V tomto bode je pre nás dôležité uvedomiť si, že spôsob akým jednotlivé štáty odpovedajú na proces europeizácie v oblasti rodovej politiky môže ukazovať aj na miesta a faktory, ktoré bránia úplnej europeizácii, na druhej strane môže poukázať na faktory, ktoré europeizáciu rodovej rovnosti posilňujú a podporujú. V prípade historického vývoja je myslené, že štáty nejednajú nezávisle od času a miesta, ale na základe predchádzajúceho chovania aktérov.³² Z tohto hľadiska je pre nás znovu dôležité pozeráť sa na proces europeizácie ako na dlhodobý proces a na základe toho sa snažiť pochopiť kroky jednotlivých štátov v otázke rodovej rovnosti. V ďalších kapitolách predstavených v analytickej časti, sa bude opakovane objavovať aspekt historického vývoja, ktorý mohol ovplyvniť chápanie rodovej rovnosti v jednotlivých štátoch. Súčasťou tohto historického vývoja je obdobie socializmu, ktorá Slovinsko a Slovensko prežilo v iných podmienkach a tie mohli nastaviť základ pre ďalší vývoj rodovej rovnosti v krajinách.³³ Napriek tomu, že práca sa sústreďuje na obdobie 2004 až 2023, nedalo sa prehliadnuť faktor historického vývoja pred vstupom do EÚ, ktoré predstavilo inštitucionálny základ pre ďalšie desaťročia.

---

³⁰ Gretchen Helmke a Steven Levitsky, „Informal Institutions and Comparative Politics: A Research Agenda“, *Perspectives on Politics* Vol. 2, č. 4 (2004): 727. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/3688540> (stiahnuté 30.04.2023).

³¹ James Caporaso a Joseph Jupille, „The Europeanization of Gender Equality Policy and Domestic Structural Change“, in, *Transforming Europe: Europeanization and domestic change*, M. G. Cowles, J. A. Caporaso, T. Risse (Cornell University Press, 2001) 21-43.;

Viz. James Mahoney a Kathleen Thelen, „A theory of gradual institutional change“, In *Explaining institutional change* (Cambridge University Press, 2010)

³² Mark Pollack, "The New Institutionalisms and European Integration", 2-4.

³³ Viz. Kapitola 6.

Z inštitucionalistického hľadiska možno proces europeizácie chápať ako prenos, adaptáciu a difúziu európskych noriem, pravidiel a praktík do domácich inštitúcií a politik.³⁴ Keďže inštitúcie sa považujú za primárnych aktérov v tomto procese, bude našou úlohou identifikovať kľúčové inštitúcie zapojené do procesu europeizácie. Môžu zahŕňať inštitúcie, ako sú národné vlády, parlamenty a súdy, ako aj záujmové skupiny, organizácie občianskej spoločnosti a médiá, politické strany, ale aj politiky a stratégie predstavené k dosiahnutiu rovnosti pohlaví.

Celkovo z inštitucionalistického hľadiska je proces europeizácie formovaný komplexnou súhrou formálnych a neformálnych inštitúcií, právnych a normatívnych tlakov a historických odkazov. Presne to bude aj súčasťou analýzy tejto diplomovej práce. Inštitucionalisti zdôrazňujú potrebu porozumieť týmto faktorom, aby bolo možné analyzovať dynamiku europeizácie a posúdiť jej vplyv na národné politické systémy. Taktiež je poukázané na to, že výzkum inštitucionalizmu a neformálnych inštitúcií je „nerodový.“ V literatúre inštitucionalizmu je zmienka o rode a pohlaví veľmi opomínaná a neberie ohľad na ženy ako inštitucionálnych aktérov.³⁵

Pochopenie interakcie a vplyvu neformálnych inštitúcie na inštitúcie formálne je dôležité k pochopeniu inštitucionálnych zmien v prospech rodovej rovnosti.³⁶ Bolo často predkladané, že neformálne inštitúcie budú oslabené potom, čo budú inštitucionalizované v rámci formálnych inštitúcií.³⁷ Azari a Smith uvádzajú, že ak sú neformálne inštitúcie nepísanými pravidlami a normami, musíme nielen posúdiť ich obsah a rozsah, povahu deviácie a kto ju odmeňuje alebo trestá, ale musíme tiež uznať, že je náročnejšie odhaliť a skúmať neformálne inštitúcie od tých formálnych.³⁸ Grzymala-Busse tvrdí, že v prípade štátov východnej a strednej Európy môžu neformálne inštitúcie nahradiť, oslabiť, podporiť, alebo posilniť formálne inštitúcie.³⁹ Inštitucionalizmus nám poskytuje vodítko, na čo sa v analýze zamerať,

---

³⁴ Heather Grabbe, „Europeanization Goes East: Power and Uncertainty in the EU Accession Process“, in *The Politics of Europeanization*, ed. Kevin Featherstone, and Claudio M. Radaelli (Oxford, 2003; online edn, Oxford Academic, 1 Nov. 2003) 318. Dostupné z: <https://doi-org.ezproxy.is.cuni.cz/10.1093/0199252092.003.0013> (stiahnuté 28.07.2023).

³⁵ Georgina Waylen, „Informal Institutions, Institutional Change, and Gender Equality,” *Political Research Quarterly* 67, no. 1 (2014): 213. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/23612047> (stiahnuté 28.07.2023).

³⁶ Ibid. 216.

³⁷ Ibid. 218.

³⁸ Julia R. Azari a Jennifer K. Smith, „Unwritten Rules: Informal Institutions in Established Democracies”, *Perspectives on Politics* vol. 10, č. 1 (2012): 41. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/23327062> (stiahnuté 28.07.2023).

³⁹ Agnieszka Grzymala-Busse, „The Best Laid Plans: The Impact of Informal Rules on Formal Institutions in Transitional Regimes,” *Studies in Comparative International Development* vol. 45, č. 3 (2010): 321. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/227268964_The_Best_Laid_Plans_The_Impact_of_Informal_Rules_on_Formal_Institutions_in_Transitional_Regimes (stiahnuté 28.07.2023).

čo sa odráža aj od rozdelenie možných faktorov ovplyvňujúcich europeizáciu rodových politík na polity, politics a policy. Tento smer nám taktiež doplnil definíciu europeizácie a jeho rozšírenejšou definíciou inštitúcií nám umožní zamerať sa nielen na inštitúcie v klasickom slova zmysle, ale aj na inštitúcie ako súbor noriem a stratégií jednotlivých krajín.

Popri identifikácii jednotlivých inštitúcií, bude dôležité určiť úlohu jednotlivých inštitúcií v procese europeizácie na národných úrovniach, ktorý zahŕňa prenos, adaptáciu a šírenie európskych noriem, pravidiel a praktík. Takouto úlohou je napríklad to ako inštitúcie na národnej úrovni reagujú na stratégie a normy EÚ, ako ich implementujú a interpretujú. Ako pristupujú politické strany k problematike rodovej rovnosti. Ako sa krajiny inštitucionálne prispôbili nárokom EÚ pre efektívnejšie dosiahnutie rodovej rovnosti. Zlý inštitucionálny základ, alebo nedostatočné prioritizovanie témy rodovej rovnosti jednotlivými inštitúciami je potenciálne jeden z dôvodov, prečo v procese europeizácie dochádza k spomalenému posunu, alebo dokonca explicitnému odporu voči stratégiám na podporu rodovej rovnosti a anti-gendrovým tendenciám.⁴⁰

Nový inštitucionalizmus však od svojho predstavenia čelí aj kritike. Jednou z hlavných kritik je značná roztrieštenosť samotnej teórie, kedy každá kladie dôraz na iné aspekty (viz. historický inštitucionalizmus, racionalistický inštitucionalizmus, alebo sociologický inštitucionalizmus). S tým je spojená aj kritika široko uchopenej definície inštitúcií. Pri takto širokej definícii, kedy ako inštitúcie chápeme aj súbory noriem alebo chovanie aktérov, je ťažké vymedziť si hranicu, čo už ako inštitúcie nie je možné chápať. Tým, že je nový inštitucionalizmus tak široký je doňho možné zakomponovať, aj keď len čiastočne veľké množstvo iných teórií európskej integrácie.⁴¹

3.2. Europeizácia

Práca čerpá z koncepcie europeizácie v známej definícii od Claudia Radaelliho v znení, že europeizácia zahŕňa „procesy (a) konštrukcie, (b) difúzie a (c) inštitucionalizácie formálnych a neformálnych pravidiel, postupov, štýlov, spôsobov robenia vecí a spoločných presvedčení a noriem“, keďže sú najprv „definované a konsolidované“ na úrovni EÚ a potom začlenené do národných prostredí. Radaelli robí dôležité rozlíšenie medzi europeizáciou a

---

⁴⁰ M. G. Cowles, J. A. Caporaso, T. Risse, *Transforming Europe: Europeanization and domestic change* (Cornell University Press, 2001) 1-20. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/10.7591/j.ctv3mt9rp.4> (stiahnuté 28.07.2023);

viz. Gerda Falkner a Oliver Treib, „Three Worlds of Compliance or Four? The EU-15 Compared to New Member States“, 2008.

⁴¹Petr Kratochvíl, *Teorie evropské integrace*, 2003, 142.

tzv. “EÚ-izáciou”, ktorá predstavuje a skúma dopady europeizácie na domácej politike jednotlivých členských štátov.⁴² Koncept europeizácie je komplexnejší a skúma aj vzťahy a vplyv jednotlivých členských štátov na seba navzájom. Dalo by sa teda povedať, že EÚ-izácia je podriadená širšiemu konceptu europeizácie.⁴³ Podobným spôsobom Hix a Goetz identifikovali európsku integráciu ako nezávislú premennú a zmenu v domácich systémoch, či europeizáciu ako závislú premennú.⁴⁴ Kerry Howell hovorí, že najjasnejšie príklady europeizácie možno nájsť prostredníctvom analýzy štruktúr a politik a úloh, ktoré EÚ zohráva pri šírení a budovaní alebo pri downloadovaní a uploadovaní. Proces downloadingu odpovedá top-down procesu europeizácie, teda situácií, kedy EÚ ovplyvňuje členské štáty, zatiaľ čo uploading odpovedá bottom-up procesu, kedy politiky členských štátov prenikajú na európsku úroveň.⁴⁵

Radaelli upozorňuje na to, že sa pri skúmaní europeizácie často rozdeľoval prístup medzi “top-down” a “bottom-up”, čiže akým smerom sa pohybuje vplyv a zmena, z nadnárodnej európskej úrovne na tú domácu, alebo z domácej úrovne na tú nadnárodnú. Autor taktiež hovorí, že proces europeizácie nie je binárny a pristupovať k nemu z týchto dvoch pohľadov nie je dostatočné. V procese europeizácie totižto nikdy nespolupracujú len dve strany.⁴⁶

Teória europeizácie bola pôvodne použitá primárne pre štáty EÚ-15⁴⁷, neskôr bolo nutné začleniť do teórie aj nové štáty strednej a východnej EÚ.⁴⁸ Prvé štúdie o europeizácii sa zamerali viac na proces europeizácie a skúmali spôsoby, akými podmienenosť vstupu do EÚ ovplyvnila domáce politiky a inštitúcie kandidátskych krajín.⁴⁹ Kritizujúci tieto skoré štúdie, štúdie druhej generácie prijali „bottom-up“ prístup k europeizácii so zameraním na domácich

---

⁴² Claudio Radaelli, „The Europeanization of public policy“ in *The Politics of Europeanisation: Theory and Analysis*, ed. K. Featherstone & C. Radaelli (Oxford: Oxford University Press, 2003) 30.

⁴³ Ibid. 27.

⁴⁴ Simon Hix a K. H. Goetz, *Europeanised Politics? European Integration and National Political Systems* (London: Frank Cass, 2000) 1-26. Dostupné z: <https://www-tandfonline-com.ezproxy.is.cuni.cz/doi/epdf/10.1080/01402380008425398?needAccess=true&role=button> (stiahnuté 20.06.2023).

⁴⁵ Kerry Howell, „Developing Conceptualizations of Europeanization and European Integration: Mixing Methodologies“, ESRC Seminar Series / UACES Study Group on the Europeanization of British Politics (Research Unit for Institutional Governance Ashcroft International Business School APU, 2002) 5-15. Dostupné z: <http://aei.pitt.edu/1720/1/Howell.pdf> (stiahnuté 20.02.2023).

⁴⁶ Claudio Radaelli, „The Europeanization of public policy“, 2003, 27-32.

⁴⁷ Simon Hix a K. H. Goetz, *Europeanised Politics? European Integration and National Political Systems*, 1-26.

⁴⁸ Frank Schimmelfennig a Ulrich Sedelmeier, *The Europeanization of Central and Eastern Europe* (Ithaca, NY: Cornell University Press, 2005).

⁴⁹ Ibid.

aktérov, diskurzy a procesy.⁵⁰ Tieto štúdie považovali EÚ skôr za spojenca, ktorý poskytuje právne, politické alebo finančné zdroje domácim aktérom usilujúcim sa o reformy⁵¹, než ako vonkajšieho aktéra, ktorý vyvoláva proces domácich reforiem v kandidátskych a členských krajinách.⁵² V poslednej vlne literatúry o europeizácii sa autori sústredia skôr na pokusy krajín zvrátiť dôsledky europeizácie, tak ako je to viditeľné v krajinách ako Maďarsko, Poľsko, alebo Spojené kráľovstvo.⁵³ Keďže naša práca porovnáva dva členské štáty, ktoré sa vo svojom vývoji a vzťahu k EÚ chovajú odlišne bude potrebné definovať proces de-europeizácie, ktorý je chápaný ako “oslabenie alebo strata EÚ alebo Európy ako kontextu a ako referenčného bodu v domácich politických diskusiách a ako odstúpenie od politik EÚ a odklon od európskych noriem, hodnôt a politických požiadaviek”.⁵⁴

Aj napriek tomu, že EÚ musí čeliť komplikáciám zo strany odporu členských štátov v presadzovaní rodovej rovnosti, je stále predstavovaná ako vedúci aktér pri presadzovaní noriem rodovej rovnosti v Európe aj mimo nej. Využíva mnohé nástroje ako povedomie a rodovej rovnosti ako aj svoje ciele v nastolení rodovej rovnosti naprieč EÚ. Tieto nástroje sa do značnej miery považujú za soft nástroje vymáhania, v podobe vzdelávania, financovania, asistencie, reportov, gender mainstreamingu, antidiskriminačných noriem, a pod.⁵⁵

Radaelli spolu s ďalšími autormi upozorňuje aj na to, že europeizácia je proces, pri ktorom sa generuje moc. Niekoľko starších publikácií sa skutočne zaoberalo europeizáciou ako „kreatívnym využívaním Európy“ a komplexnými vzťahmi medzi „vítazmi a

---

⁵⁰ Başak Alpan a Thomas Diez, "The Devil is in the 'Domestic'? European Integration Studies and the Limits of Europeanization in Turkey," *Journal of Balkan and Near Eastern Studies, Taylor & Francis Journals*, vol. 16, č.1 (January, 2014): 1-10. Dostupné z : <https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/19448953.2013.864180?needAccess=true&role=button> (stiahnuté 25.04.2023).

⁵¹ Nathalie Tocci, „Europeanization in Turkey: Trigger or Anchor for Reform?“, *South European Society and Politics*, Vol. 10, č 1 (2005): 73–83.

⁵² Alexander Bürgin, „Why the EU Still Matters in Turkish Domestic Politics: Insights from Recent Reforms in Migration Policy“, *South European Society and Politics*, Vol. 21, č. 1 (2016): 105–18. Dostupné z: https://www.academia.edu/29882890/Why_the_EU_Still_Matters_in_Turkish_Domestic_Politics_Insights_from_Recent_Reforms_in_Migration_Policy (stiahnuté 23.06.2023).

⁵³ Attila Ágh, „De-Europeanisation and De-democratisation Trends in ECE: From the Potemkin Democracy to the Elected Autocracy in Hungary“, *Journal of Comparative Politics*, vol. 8, č. 2 (2015): 4–26. Dostupné z: <http://www.jofcp.org/assets/jcp/JCP-July-2015.pdf> (stiahnuté 13.01.2023).

⁵⁴ Marella Bodur Ün, a Harun Arikán, „Europeanization and De-Europeanization of Turkey's Gender Equality Policy: The Case of the Istanbul Convention“, 947; viz. Senem Aydın-Düzgít & Alper Kaliber, „Encounters with Europe in an Era of Domestic and International Turmoil: Is Turkey a De-Europeanising Candidate Country?“, *South European Society and Politics*, vol. 21, č. 1 (2016): 5. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/299404741_Encounters_with_Europe_in_an_Era_of_Domestic_and_International_Turmoil_Is_Turkey_a_De-Europeanising_Candidate_Country (stiahnuté 18.01.2023).

⁵⁵ Olga A. Avdeyeva, *Defending Women's Rights in Europe: Gender Equality and EU Enlargement*, 2015.

porazenými“⁵⁶. Domáci aktéri čerpajú zo zdrojov EÚ a pomocou transformačných stratégií, vrátane diskurzu, modifikujú mocenské vzťahy. Namiesto kauzálneho vzťahu smerujúceho z EÚ na domácu úroveň máme teda viacero ciest, ktorými sa tlak EÚ láme a v niektorých prípadoch rétoricky zosilňuje. Europeizácia nie je teda len proces socializácie, v ktorej moc domácich aktérov zoslabne a bude sa uprednostňovať moc nadnárodných aktérov. Tento vzťah je oveľa komplikovanejší. Tento proces môže zvýšiť silu niektorých aktérov, ako je napríklad exekutíva vo vzťahu k iným domácim aktérom, alebo aj celkovú moc štátu vo vzťahu k občianskej spoločnosti a samotnej EÚ.⁵⁷

Proces a dopad europeizácie na jednotlivé členské štáty v oblasti rodovej rovnosti bude v práci operacionalizovaný prostredníctvom analýzy a porovnania inštitucionálnych mechanizmov, ktoré štáty predstavili v súvislosti s rodovou rovnosťou a spoluprácou s aktérmi mimovládnych organizácií; prostredníctvom analýzy politických reprezentantov a politických strán a ich vlastného prístupu k problematike rodovej rovnosti; a prostredníctvom analýzy legislatívnych zmien, ktoré krajiny adoptovali v prospech alebo neprospech rodovej rovnosti. Jedným zo spôsobov ako lepšie operacionalizovať proces europeizácie rodovej rovnosti v Slovinsku a Slovensku je práve komparatívna analýza, ktorá poukáže na negatívne a pozitívne faktory v štátoch, ktoré môžu ovplyvniť proces europeizácie v krajine.

---

⁵⁶ Claudio M. Radaelli, „Europeanisation: Solution or Problem?“, *European Integration online Papers (EIoP)*, Vol. 8, č. 16: 4. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=601163 (stiahnuté 18.01.2023).

⁵⁷ Sabine Saurugger a Claudio M. Radaelli, „The Europeanization of Public Policies: Introduction“, *Journal of Comparative Policy Analysis*, vol. 10, č. 3: 215, Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13876980802276847> (stiahnuté 15.04.2023).

4. Metodologický rámec

Práca predstavuje kvalitatívnu analýzu s časovým vymedzením od roku 2004 až 2023. Tým, že sa budeme zameriavať na vývoj europeizácie členských štátov EÚ v priebehu posledných 20 rokov práca využije diachrónny prístup k analýze dát. Hlavným metodologickým rámcom v prípade diplomovej práce bude komparatívna štúdia porovnávajúca dva prípady stavu a vývoja rodovej rovnosti v dvoch členských štátoch strednej a východnej Európy.

Presnejšie povedané, porovnávanie je spôsob vedeckej analýzy, ktorá si kladie za cieľ systematicky analyzovať dva alebo viac prípadov s ohľadom na ich podobnosti a rozdiely, aby sa dospelo k pochopeniu, vysvetleniu a ďalším záverom. Tieto prípady sa často porovnávajú s ohľadom na konkrétny fenomén, ako je revolúcia, procesy formovania štátu, konkrétne politiky alebo typy organizácií, alebo v našom prípade europeizácia.⁵⁸ Často je hlavným cieľom dospieť k typológii založenej na pozorovaných rozdieloch a podobnostiach medzi prípadmi, aj keď lepšie pochopenie jednotlivých prípadov predstavuje hlavný účel v mnohých komparatívnych štúdiách. Historické porovnania sú väčšinou synchronne, ale niekedy diachrónne, porovnávajú udalosti, procesy a štruktúry v rôznych obdobiach. Vo všeobecnosti sú však porovnania zvyčajne medzinárodné, ale niekedy sú aj národné a regionálne.⁵⁹

Dôležité je si však v komparatívnej prípadovej štúdií vymedziť a ohraničiť, čo je daný prípad. Merriam definuje prípad ako „fenomén nejakého druhu vyskytujúci sa v ohraničenom kontexte.“⁶⁰ Pre túto prácu sú prípady výskumu dva členské štáty, Slovensko a Slovinsko, so zameraním na ich agendu rodovej rovnosti. Jednotlivé prípady budú bližšie predstavené v nasledujúcej kapitole.⁶¹

---

⁵⁸ Lesley Bartlett a Francis Vavrus, „Comparative Case Studies: An Innovative Approach“, *Nordic Journal of Comparative and International Education (NJCIE)*, vol. 1, č. 1 (2017): 9. Dostupné z: <https://doi.org/10.7577/njcie.1929> (stiahnuté 10.07.2023).

⁵⁹ Reza Azarian, „Potentials and Limitations of Comparative Method in Social Science“, *International Journal of Humanities and Social Science* vol. 1 č. 4 (Uppsala University April 2011): 115-116. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/281269760_Potentials_and_Limitations_of_Comparative_Method_in_Social_Science (stiahnuté 20.07.2023).

⁶⁰ S. B. Merriam, *Qualitative research and case study applications in education* (San Francisco: Jossey-Bass, 1998) 27.

⁶¹ viz. Kapitola 4.1.

Komparatívna štúdia nám pomôže porovnať oblasti polity, politics a policy a zmeny, ktoré boli predstavené v prospech alebo neprospech rodovej rovnosti. V prípade nedostatkov alebo rozdielov v týchto oblastiach v rámci dvoch členských štátov bude možné identifikovať, ktoré faktory potenciálne ovplyvňujú proces europeizácie rodovej rovnosti v krajinách. V procese europeizácie sa teda vyskytujú inštitúcie v podobe noriem a stratégií EÚ v oblasti rodovej rovnosti, pričom vplyv európskych inštitúcií rodovej rovnosti na národné inštitúcie rodovej rovnosti je proces europeizácie, ktorý budeme skúmať. Dá sa teda predpokladať, že vplyv európskych inštitúcií na inštitúcie členských štátov často prinášajú inštitucionálne zmeny v prospech alebo neprospech rodovej rovnosti.⁶² Pozitívna inštitucionálna zmena bude očakávaná v prípade Slovinska, ktoré je v dosahovaní rodovej rovnosti efektívnejšie než Slovensko. Preto rozdiely medzi Slovinskom a Slovenskom poukážu na faktory, ktoré ovplyvňujú proces europeizácie problematiky rodovej rovnosti v štátoch. V odbornej terminológii by sa dalo povedať, že v tejto analýze budeme skúmať vzťah dvoch typov premenných.⁶³ Nezávislé premenné budú potenciálne faktory ovplyvňujúce proces europeizácie na národnej úrovni v oblasti rodovej rovnosti a závislé premenné bude stav europeizácie rodovej rovnosti, ktorý je indikovaný indexami a hodnotami v oblasti rodovej rovnosti. Teda v prípade Slovinska je proces europeizácie úspešnejší ako v prípade Slovenska, ktoré v indexoch rodovej rovnosti s nerovnosťou zaostáva.

64

Porovnaním oblastí polity, politics a policy v dvoch prípadoch nám umožňuje využiť tieto rozdielne charakteristiky ako odrazový mostík pre zodpovedanie výskumných otázok a hodnotenie hypotéz. Alan Bryman komparatívny model považuje za niečo ako hybrid, keďže v kvalitatívnych výskumoch ako je ten náš je komparácia metodologické rozšírenie prípadovej štúdie.⁶⁵

Metodologický rámec sa stáva častokrát kameňom úrazu v prípade výskumov europeizácie. Pokiaľ sa chceme pozrieť na konkrétne dopady europeizácie a jej výsledky v oblasti domácej politiky, hlavnou otázkou je ako merať vzťah medzi európskym vplyvom a zmenou na domácej pôde členských štátov.⁶⁶ V našom prípade, túto reakciu členských štátom pozorujeme v prostredníctvom legislatívnych zmien, ktoré krajiny vykonali v prospech rodovej rovnosti, spolu s inštitucionálnymi zmenami, ktoré podporujú rodovú rovnosť

---

⁶² Jan Karlas, „Komparatívni prípadová studie“, in *Metodologie výzkumu politiky*, ed. Vít Beneš a Petr Drulák (Praha, 2019) 66-69.

⁶³ Vít Beneš a Petr Drulák, *Metodologie výzkumu politiky*, (Praha, 2019) 71-72.

⁶⁴ Viz. Kapitulu 4.1.

⁶⁵ Alan Bryman, *Social Research Methods* Fourth ed. (Oxford: Oxford University Press, 2012) 75.

⁶⁶ Sabine Saurugger a Claudio M. Radaelli, „The Europeanization of Public Policies: Introduction“, 217.

v spoločnosti. Európske štúdie pri kvantitatívnych metódach museli vždy čeliť problémom malého vzorku dát. My sa zameriame na výročné reporty jednotlivých krajín, ako aj reportov a hodnotení stavu rodovej rovnosti v krajine vydaných EÚ. Samozrejme budeme čerpať aj z odpovedí našim respondentiek, ktoré osvetlia situáciu v krajine a súhrn jednotlivých inštitúcií v procese podpory rodovej rovnosti ako reakcie na proces europeizácie.

Kvalitatívny výskum europeizácie čelil problému ako sa vymaniť z konceptu “jedinečnosti EÚ” a prehnanej konceptualizácií. Pod jedinečnosťou EÚ sa myslí, to že pri analýze dát a každej zmene na domácej úrovni je táto zmena a vývoj pripisovaný práve EÚ, čím z nej autori robia jedinečného aktéra, ktorý môže a ovplyvňuje všetko. Vzhľadom na to, že niektoré politiky EÚ neexistovali pred 20 alebo 30 rokmi a že niektoré krajiny vstúpili do EÚ v rôznych časových obdobiach, je najlepší spôsob ako sa vymaniť z tohto konceptu “jedinečnosti EÚ” diachrónny prístup vývoja s porovnávaním pred vstupom krajín do EÚ a po vstupe, s tým, že aby sme boli schopní dostatočne popísať a vysvetliť chovanie členských štátov, je nutné sa pozerieť na čo najdlhšie obdobie.⁶⁷ Naša analýza sa zameria na obdobie vývoja po vstupe krajín do EÚ, avšak čiastočne bude pripomenuté aj obdobie pred vstupom do EÚ. Toto obdobie bude tiež zohľadnené ako potencionálny faktor, ktorý ovplyvňuje prístup Slovinska a Slovenska k procesu europeizácie rodovej rovnosti v krajinách. Okrem toho musíme mať pri analýze na pamäti faktory ako je napríklad globalizácia, finančná kríza, alebo iné domáce faktory, ktoré môžu významne ovplyvniť proces europeizácie.

4.1. Prípady a dáta

Pri výbere konkrétnych prípadov pre našu komparatívnu štúdiu, sme sa zamerali na dva faktory, ktoré sú medzinárodne uznávané indikátory úspešnosti v oblasti rodovej rovnosti. Prvým z nich je Gender Equality Index (GEI), ktorý je uverejňovaný každoročne, alebo v minulosti každé dva roky od roku 2013. Tento index je zverejňovaný prostredníctvom Európskeho inštitútu pre rodovú rovnosť, ktorý je zriaďovaný Európskym parlamentom a Európskou komisiou od roku 2006. Tento index sa sústreďuje len na krajiny EÚ a hodnotí, v ktorých oblastiach rodovej rovnosti sa krajinám darí zlepšovať a ktoré zaostávajú. Tieto oblasti rodovej rovnosti sú napríklad: financie, vzdelanie, práca, čas, zdravie, moc a násilie.

---

⁶⁷ Viz. Yannis Papadopoulos, „Europeanization? Two Logics of Change of Policy-Making Patterns in Switzerland“, *Journal of Comparative Policy Analysis: Research and Practice*, vol. 10, č. 3 (2008): 255-278. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/13876980802231107?needAccess=true&role=button> (stiahnuté 18.06.2023).

Tieto oblasti boli cielene vybrané ako súčasť hodnotenia Indexu, pretože priamo odpovedajú stratégiám EÚ.⁶⁸ Každá krajina dostáva v jednotlivých oblastiach skóre od 1-100, tie sa potom spriemerujú a vyjde nám výsledné skóre, pričom čím väčšie skóre, tým lepšie si krajina vedie v oblasti rodovej rovnosti. Takže podľa tohto Indexu z roku 2022, Slovensko získalo skóre 56, pričom Slovinsko získalo skóre 67,5, čo je najlepšie skóre spomedzi krajín východnej Európy a je porovnateľný s celoeurópskym priemerom, ktorý za rok 2022 bol 68,6. V nasledujúcej tabuľke je možné vidieť vývoj na poli rodovej rovnosti v jednotlivých štátoch:

Slovensko	2013	2015	2017	2019	2020	2021	2022
GEI SK	53	52,4	52,4	54,1	55,5	56	56
Práca	64,8	64,9	65,5	66,5	66,6	66,8	66,5
Peniaze	70,2	72,1	74,0	74,2	75,1	75,1	74,8
Vzdelanie	59,5	59,6	60,0	60,4	61,2	61,6	60,9
Čas	39,9	43,3	46,3	46,3	46,3	46,3	46,3
Moc	29,5	25,4	23,1	26,8	29,6	30,7	31,4
Zdravie	84,8	85,0	85,3	85,8	85,5	85,5	85,2
Násilie	NA	NA	30,0	NA	NA	NA	NA
GEI EÚ	63,1	64,4	65,7	66,9	67,4	68	68,6

Tabuľka 1: Vývoj GEI na Slovensku od roku 2013-2022 s hodnotami jednotlivých faktorov

Podľa Tabuľky 1 je viditeľné, že Slovensko zaostáva najviac v oblasti „moci“ a reprezentácie žien v politike a na vedúcich pozíciách.⁶⁹ Na druhej strane je veľmi úspešné v oblasti zaručenia rovnosti v poskytovaní zdravotnej starostlivosti, do čoho zaraďujeme aj fakt, že ženy sa v slovenskej spoločnosti dožívajú vyššieho veku ako muži (viz. „zdravie“).⁷⁰ Slovensko je taktiež veľmi úspešné v oblasti s názvom „peniaze,“ pod čím sa skrýva fakt, že ženy majú dobrý prístup k finančným zdrojom, nielen v podobe platového ohodnotenia, ale aj v podobe sociálnych dávok a podpore v nezamestnanosti, alebo materskej dovolenky.⁷¹ Je tiež dôležité pripomenúť, že Slovensko nezbera dostatok štatistík a informácií ohľadne oblasti „násilia,“ stránky EIGE však uvádzajú v EÚ v roku 2020 bolo registrovaných 788

⁶⁸ „About Gender Equality Index“, Gender Equality Index, *EIGE*, Dostupné z: <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/about> (stiahnuté 31.07.2023).

⁶⁹ „Power in Slovakia in 2022“, Gender Equality Index, *EIGE*, Dostupné z: <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2022/domain/power/SK> (staženo 24.06.2023).

⁷⁰ „Health in Slovakia in 2022“, Gender Equality Index, *EIGE*, Dostupné z: <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2022/domain/health/SK> (stiahnuté 23.06.2023).

⁷¹ „Money in Slovakia in 2022“, Gender Equality Index, *EIGE*, Dostupné z: <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2022/domain/money/SK> (stiahnuté 23.06.2023).

vražď žien vlastnými partnermi, kdežto na Slovensku nebol registrovaný ani jeden prípad. Slovensko ešte stále neratifikovalo ani Istanbulskej dohovor o eliminácii násilia na ženách, čo tiež potvrdzuje nedostatky v Slovenska v oblasti „násilia“⁷²

Slovinsko	2013	2015	2017	2019	2020	2021	2022
GEI SI	62,7	66,1	68,4	68,3	67,7	67,6	67,5
Práca	71,9	71,3	71,8	73,3	73,1	73,0	73,4
Peniaze	80,3	81,3	81,4	82,4	83,0	83,7	83,9
Vzdelanie	55,0	54,9	55,0	56,0	55,9	56,6	56,0
Čas	68,3	72,4	72,9	72,9	72,9	72,9	72,9
Moc	41,1	51,5	60,6	57,6	55,0	53,0	53,3
Zdravie	86,6	87,3	87,7	87,1	86,9	87,8	86,9
Násilie	NA	NA	22,4	NA	NA	NA	NA
GEI EÚ	63,1	64,4	65,7	66,9	67,4	68	68,6

Tabuľka 2: Vývoj GEI v Slovinsku od roku 2013-2022 s hodnotami jednotlivých faktorov

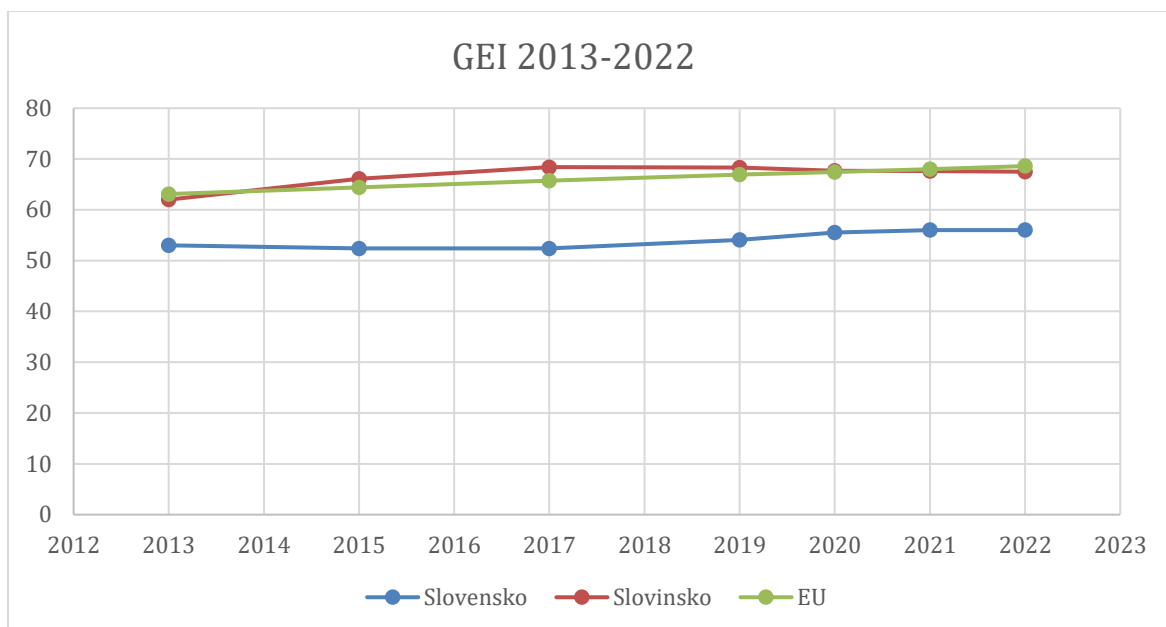
Slovinsku sa nadpriemerne darí v oblasti „zdravia“ a „peňazí“ tak ako Slovensku. V Slovinsku je vidieť progres aj v oblasti „času,“ čo znamená v Slovinsku sa ženám darí skĺbiť pracovný a rodinný život⁷³ lepšie, ako napríklad na Slovensku, kedy v oblasti „času“ vidíme približne 30 bodový rozdiel v roku 2022. V oblasti „práce“ je v Slovinsku, oproti Slovensku tiež vidieť progres, aj keď rozdiel v tejto oblasti je bodovo menší. Oblasť „práce“ znamená, že ženy aj muži majú rovnaké príležitosti na pracovnom trhu.⁷⁴ Slovinsko je však podľa tohto indexu nedostatočne aktívne v oblasti „násilia,“ aj keď Istanbulskej dohovor sa v krajine podarilo ratifikovať, ako aj v oblasti „moci.“

Aj keď Slovinsko v posledných troch rokoch klesá o 0,1 ročne v Indexe rodovej rovnosti, stále sa drží medzi najlepšie hodnotenými krajinami v EÚ. Od roku 2013 až po rok 2019 v rodovej rovnosti Slovinsko narastalo so značnými bodmi. Na druhej strane je tu Slovensko, ktoré je druhým najhorším štátom v EÚ z krajín, ktoré do Únie vstúpili v roku 2004. Nasledujúci Graf 1 sumarizuje vývoj GEI hodnôt pre Slovinsko a Slovensko za roky 2013-2022:

⁷² „Violence in Slovakia“, Gender Equality Index, *EIGE*, Dostupné z: <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2022/domain/violence/SK> (stiahnuté 23.06.2023).

⁷³ „Time in Slovenia in 2022“, Gender Equality Index, *EIGE*, Dostupné z: <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2022/domain/time/SI> (stiahnuté 23.06.2023).

⁷⁴ „Work in Slovenia in 2022“, Gender Equality Index, *EIGE*, Dostupné z: <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2022/domain/work/SI> (stiahnuté 23.06.2023).

Graf 1: Porovnanie vývoja GEI Slovinska a Slovenska 2013-2022⁷⁵

Je dôležité podotknúť, že podľa GEI od EK sa nachádza ešte jedna krajina, ktorá si vedie v priemere horšie než Slovensko a táto krajina je Maďarsko. Maďarsko sa už dlhodobo drží na chvoste tohto rebríčku a je najhoršie z členských krajín, ktoré pristúpili v roku 2004.⁷⁶ Avšak pre našu analýzu nie je Maďarsko a Slovinsko dostatočne porovnateľné. V krajine, kde už roky vládne krajne pravicová konzervatívna strana a premiér Viktor Orbán, je samozrejme veľmi ťažké presadzovať progresívne kroky v oblasti rodovej rovnosti. Maďarsko ako celé prechádza momentálne skúškou efektívnosti europeizácie a jeho politická reprezentácia a situácia nie je pre analýzu rodovej rovnosti dostatočná.

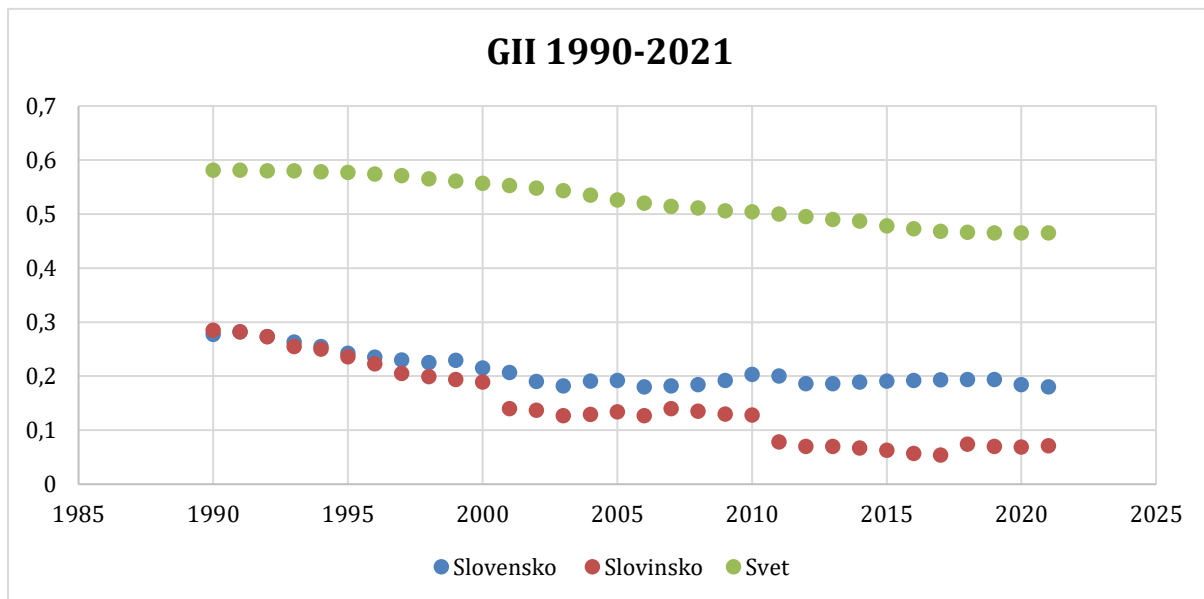
Slovinsko a Slovensko boli pre komparatívnu štúdiu vybrané hlavne z toho dôvodu, že sú kontextovo porovnateľné, jednému z nich sa však napriek menším zaváhaniam darí v oblasti rodovej rovnosti a ten druhý naopak stagnuje a je dlhodobo nekonzistentný.

Ako pomocný indikátor pre výber cieľových prípadov sme sa pozreli na Gender Inequality Index (GII) od OSN. V prípade tohto indexu je dôležité mať čo najmenšie skóre, ktoré znamená, že nerovnosť v krajine je na nízkej úrovni. GII odzrkadľuje rodovo podmienené znevýhodnenie v troch dimenziách: reprodukčné zdravie, moc alebo postavenie v spoločnosti a trh práce. Index sleduje toľko krajín od koľko je možné získať dostatočné

⁷⁵ „Gender Equality Index Data from 2013-2022“, *EIGE*, Dostupné z: https://eige.europa.eu/modules/custom/eige_gei/app/content/downloads/gender-equality-index-2013-2015-2017-2019-2020-2021-2022.xlsx (stiahnuté 23.06.2023).

⁷⁶ „Hungary: Gender Equality Index in 2022“, *EIGE*, Dostupné z: <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2022/HU> (stiahnuté 23.06.2023).

dáta. Ukazuje stratu potenciálneho ľudského rozvoja v dôsledku nerovnosti medzi ženskými a mužskými úspechmi v týchto dimenziách. Podľa nasledujúceho Grafu 2 od OSN môžeme pozorovať, že Slovinsko je v boji proti nerovnosti aktívnejšie, než je Slovensko, ktoré sa pohybuje na veľmi podobných hodnotách od začiatku procesu pristúpenia do EÚ.

Graf 2: Porovnanie vývoja GII Slovinska a Slovenska 1990-2021⁷⁷

Graf 2 nám ale ukazuje, že obe krajiny začínali na skoro rovnakých pozíciách v deväťdesiatych rokoch. Môžeme vidieť, že hodnoty rodovej nerovnosti sa začali medzi jednotlivými krajinami odlišovať od roku 1996 a dramatickejšie po roku 2000. Je dôležité pripomenúť, že tieto indexy sú prevažne indikátory stavu rodovej rovnosti v jednotlivých krajinách. V nasledujúcej Tabuľke 3 sú zhrnuté detailnejšie konkrétne dáta jednotlivých krajín v porovnaní s celosvetovou hodnotou GII od roku 2004-2021:

⁷⁷ „Gender Inequality Index Comparing Slovakia and Slovenia“, UN, Dostupné z: <https://hdr.undp.org/data-center/specific-country-data#/countries/SVK> (stiahnuté 23.06.2023).

Gender inequality index (GII)	2004	2006	2008	2010	2012	2014	2016	2018	2020	2021
Slovensko (SR)	0,191	0,180	0,184	0,203	0,186	0,189	0,192	0,194	0,184	0,18
Slovinsko (SI)	0,129	0,127	0,135	0,128	0,070	0,067	0,057	0,074	0,069	0,071
Svet	0,535	0,520	0,511	0,504	0,495	0,487	0,473	0,466	0,465	0,465

Tabuľka 3: GII 2004-2021 pre SR, SI, Svet⁷⁸

K posúdeniu jednotlivých štátov, však slúžia nie len indexy rodovej rovnosti alebo nerovnosti, ale aj reporty priamo od Európskej komisie a Európskeho parlamentu k progresu a neúspechu jednotlivých krajín, pričom Slovensko je znovu prezentované ako prípad, kedy rodová rovnosť, zažíva obdobie odporu voči procesu europeizácie rodovej rovnosti a musí čeliť anti-genderovým náladám v spoločnosti.⁷⁹

Ako už bolo spomenuté práca sa zameria na europeizáciu na domácej úrovni v troch oblastiach: polity, politics a policy. Tieto odvetvia nám pomôžu zodpovedať výskumné otázky a overiť hypotézy, ktoré budú bližšie predstavené v nasledujúcej kapitole. Pod polity si predstavujeme inštitucionálne rozdelenie v jednotlivých štátoch, podľa ktorého bude viditeľné, kto za problematiku rodovej rovnosti v krajine zodpovedá. Zameriame sa na vládne, nevládne a mimovládne organizácie a ich participáciu na rozširovanie a vytváranie legislatívy a stratégií v oblasti rovnosti pohlaví. V oblasti politics sa pozrieme na jednotlivé politické strany, ktoré boli v jednotlivých krajinách vo vláde od roku 2004 až 2022. Práce sa primárne zameria na postoj týchto politických strán k ženským otázkam a aspektom rovnosti pohlaví. V prípade policy sa zameriame na dôležité legislatívne zmeny v Slovinsku aj Slovensku od prístúpenia do EÚ až po rok 2022. Primárnym zdrojom v tomto prípade budú

⁷⁸ „Gender Inequality Index Comparing Slovakia and Slovenia“, *UN*, Dostupné z: <https://hdr.undp.org/data-center/specific-country-data#/countries/SVK> (stiahnuté 23.06.2023).

⁷⁹ Borbála Juhász a Enikő Pap, “Backlash in Gender Equality and Women’s and Girls’ Rights”, *Policy Department for Citizens’ Rights and Constitutional Affairs Directorate General for Internal Policies of the Union* (2018) 71-80. Dostupné z: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/604955/IPOL_STU\(2018\)604955_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/604955/IPOL_STU(2018)604955_EN.pdf) (stiahnuté 21.02.2023).

každoročné reporty jednotlivých krajín v oblasti rovnosti pohlaví vydávané Európskou Komisiou.

Súčasťou práce budú aj rozhovory so zainteresovanými osobami, ktoré sa venujú rodovej rovnosti v Slovinsku aj Slovensku. Práca chce popri analýze reportov a monitoringu, ako aj oficiálnych vyhlásení sprostredkovať osobnejší názor a pohľad na situáciu rovnosti pohlaví v oboch krajinách. V prípade Slovenska sa nám podarilo osloviť dve respondentky z akademickej aj mimovládnej oblasti, ktoré sa zaoberajú stavom rodovej rovnosti na Slovensku. S jednou respondentkou sa nám podarilo zorganizovať rozhovor prostredníctvom platformy Zoom a druhá respondentka nám odpovedala na zoznam otázok, ktoré sme jej poslali. V prípade Slovenska sme oslovi viaceré osoby, bohužiaľ z časových a organizačných dôvodov sa uskutočnili len dva rozhovory.

V prípade Slovinska sme zorganizovali tri rozhovory so ženami z rôznym oblastí spoločnosti, a to akademickej, mimovládnej aj politickej. V prípade našich respondentiek zo Slovinska sme absolvovali tri rozhovory prostredníctvom platformy Zoom. V práci nebudeme používať celé mená respondentiek, ale budeme k nim odkazovať prostredníctvom ich iniciálok. Všetky respondentky sme vopred požiadali o podpísanie informovaného súhlasu, v prípade niektorých respondentiek, ktoré vyslovili súhlas sme rozhovory aj nahrávali.

Rozhovory nemajú byť nosným zdrojom informácií pre túto prácu, ale skôr zdrojom doplnujúcich informácií, ktoré nám majú poskytnúť osobnejší náhľad na situáciu rodovej rovnosti v krajine. Respondentky sme sa pýtali na ich názor, ktoré faktory majú najväčší vplyv na vývoj europeizácie problematiky rodovej rovnosti v krajine, na inštitucionálne rozdelenie a zastúpenie rodovej rovnosti v krajinách, na politických reprezentantov, na faktory ovplyvňujúce rodovú rovnosť v priebehu rokov, na úspešné kroky v oblasti rodovej rovnosti, aj na nedostatky, ktorým podľa nich krajiny ešte stále musia čeliť. Rozhovory neboli štruktúrované ani nejak časovo obmedzené.

4.2. Výskumné otázky a hypotézy

Na základe dostupných dát sa dá povedať, že medzi jednotlivými členskými štátmi sú rozdiely v prístupe k rodovej rovnosti. Jeden zo štátov je v tejto oblasti úspešnejší ako ten druhý aj keď sú členskými štátmi rovnakú dobu a prešli si veľmi podobným vývojom. Je preto dôležité zistiť aké sú v krajinách rozdiely, a tým popísať faktory, ktoré potenciálne

môžu prispieť k rozvoju rodovej rovnosti, a ktoré naopak spomaľujú tento proces. Analýza sa preto bude sústrediť na elementy a sily, ktoré ovplyvňujú efektivitu europeizácie politik rodovej rovnosti v členských štátoch Slovinska a Slovenska. Práca bude sledovať jednotlivé štáty a vývoj v ich polity, politics a policies s prihliadnutím na problematiku rodovej rovnosti so snahou nájsť zásadné rozdiely, ktorými by sa dal vysvetliť rozdielny vývoj a tým aj popísať, aké faktory v rámci oblasti polity, politics a policy ovplyvňujú proces europeizácie rodovej rovnosti v krajinách.

V priebehu analýzy nám bude pomáhať teoretický prístup inštitucionalizmu, ktorý nám pomáha sústrediť sa na potenciálne faktory, ktoré ovplyvňujú proces europeizácie rodovej rovnosti v krajinách. Podľa inštitucionalizmu sa teda budeme sústrediť na inštitucionálne rozloženie síl v dosahovaní rodovej rovnosti, na historický vývoj týchto síl, na strategické a legislatívne zmeny, ktoré boli týmito inštitúciami predstavené na podporu alebo oslabenie rodovej rovnosti a taktiež na politické strany, ktoré ako inštitúcie ovplyvňujú nielen politický, ale aj verejný diskurz a tým aj postavenie rodovej rovnosti v krajine. Nový inštitucionalizmus poukazuje na dôležitosť neformálnych inštitúcií, ako sú pravidlá, postupy a normy rodovej rovnosti. Mahoney a Thelen hovoria, že tieto inštitúcie nie je ľahké adoptovať a zmeniť svoje správanie.⁸⁰ Je taktiež otázne do akej miery majú neformálne inštitúcie vplyv na zmeny formálnych inštitúcií, to všetko bude súčasť tejto analýzy. Georgina Waylen taktiež poznamenáva, že na dosiahnutie rodovo spravodlivých inštitucionálnych zmien, je dôležité zlepšiť naše chápanie nielen outputov týchto inštitúcií, ale aj lepšie pochopiť samotné inštitúcie v ich formálnych a neformálnych podobách. Tým pádom je možné pochopiť, prečo inštitucionálne zmeny ako adoptovanie gender mainstreamingu a vytvorenie organizácií pre ženskú politiku nemajú často žiadaný úspech.⁸¹

Z doterajšej literatúry je možné pozorovať, že členské štáty vo všeobecnosti nie sú v prípade agendy rodovej rovnosti moc efektívne. Ako dôvod sa často spomína celková politická kultúra a ideologizovanie tejto agendy⁸², ako aj nedostatočná inštitucionálna infraštruktúra.⁸³ Niektoré štáty teda aj majú snahu osvojiť si normy a smernice EÚ avšak nemajú inštitucionálne základy, ktorými by mohli dohliadať na to, aby boli nariadenia EÚ

---

⁸⁰ James Mahoney a Kathleen Thelen, *Explaining Institutional Change: Ambiguity, Agency, and Power* (Cambridge, UK: Cambridge University Press, 2010) 4.

⁸¹ Georgina Waylen, "Informal Institutions, Institutional Change, and Gender Equality," 213.

⁸² Heinrich Böll Stiftung (Ed.), „Anti-Gender Movements on the Rise? Strategising for Gender Equality in Central and Eastern Europe“, *Publication Series on Democracy*. Vol. 38. (2015): 44. Dostupné z: <https://www.boell.de/sites/default/files/2015-04-anti-gender-movements-on-the-rise.pdf> (stiahnuté 25.06.2023).

⁸³ Olga A. Avdeyeva, *Defending Women's Rights in Europe: Gender Equality and EU Enlargement*, 2015. Viz. Kapitola 2.

a jej smernice dodržiavané a predstavené na národnej úrovni efektívnym spôsobom. Kľúčoví budú taktiež aj politickí predstavitelia a politické strany, ktorí sú kľúčoví v presadzovaní zákonov a krokov k dosahovaní rodovej rovnosti. Ako môžeme vidieť v iných členských štátoch EÚ, ako je Poľsko alebo Maďarsko, agenda rodovej rovnosti je často spolitizovaná a ideologizovaná v snahe zabrániť progresívnym zmenám v krajine.⁸⁴

Hlavným výskumným problémom je teda vývoj europeizácie agendy rodovej rovnosti v Slovensku a Slovinsku. Primárne nás bude zaujímať historický vývoj postavenia rodovej rovnosti v krajine, pretože podľa inštitucionalizmu je dôležitý práve vývoj a kontext na to aby sme pochopili faktory ovplyvňujúce proces europeizácie rodovej rovnosti v krajinách. Prvotnou výskumnou otázkou teda bude:

Q1: Ako sa vyvíjali stratégie a prístupy jednotlivých krajín v otázke rodovej rovnosti v rokoch 2004-2022?

Je dôležité pripomenúť, že súčasťou analýzy bude primárne obdobie roku 2004 a 2022, ale preto aby sme odlišili, čo je súčasťou procesu europeizácie a čo je iniciatívou jednotlivých štátov bez vplyvu EÚ sme sa čiastočne pozreli aj na obdobie pred vstupom do EÚ a ako súčasť našich rozhovorov sa stalo aj obdobie socializmu, z ktorého pochádzajú niektoré inštitucionálne základy pre podporu rodovej rovnosti.

Potom, čo do detailov popíšeme a analyzujeme vývoj tohto procesu bude najdôležitejšia úloha zodpovedať otázku:

Q2: Aké sú faktory (v oblasti policy, politics a polity), ktoré ovplyvňujú vývoj europeizácie rodovej rovnosti?

Oblasti polity, politics aj policies sú relatívne široké, preto sa prostredníctvom inštitucionalizmu zameriame na časti, ktoré ovplyvňujú prístup členských krajín k otázkam rodovej rovnosti. Práve inštitucionalizmus nás navádza pozrieť sa na proces europeizácie so zameraním na inštitúcie. Tieto inštitúcie predstavujú ministerstvá zodpovedné za rodovú rovnosť v krajine, na inštitúcie politických strán a politických systémov, ktoré môžu podporovať alebo oslabiť vývoj europeizácie rodových politík v krajine. Relevantné inštitúcie môžu pochádzať už z obdobia socializmu, ako napríklad silné alebo oslabené prvky

---

⁸⁴ Borbála Juhász a Enikő Pap, "Backlash in Gender Equality and Women's and Girls' Rights", 2018, 15.; Viz. Kapitola 3.2.

sociálneho štátu. Rodová rovnosť je zakorenená a rozširovaná aj na akademických inštitúciách a podporovaná mimovládnyimi a neziskovými organizáciami. Meniace sa inštitúcie sú súčasťou procesu zmenšovania rodovej nerovnosti, avšak ešte stále je veľmi málo popísané do akej miery majú inštitúcie na rodovú rovnosť vplyv. Medzi feministickými a nefeministickými akademikmi sa šíri konsenzus, že inštitúcie tvarujú politický život.⁸⁵

Po analýze dostupnej literatúry na toto téma, konkrétne odpovedi členských štátov východnej a strednej Európy na proces europeizácie v oblasti rovnosti pohlaví, sa objavujú viaceré hypotézy, ktoré naša analýza potenciálne môže a pokúsi sa overiť. Jednou z hypotéz (**H1**) je, že stratégie v oblasti gender equality nie sú pre štáty prioritou a buď ich adoptujú povrchno, alebo neadoptujú vôbec.⁸⁶ Adoptovanie a implementovanie inštitucionálnej normy rodovej rovnosti je základnou požiadavkou prístupu do EÚ. Rodová rovnosť, však môže byť chápaná ako problematika a téma kultúrna a nie politická. Adoptovanie týchto noriem, preto nemusí byť brané zo strany potenciálnych členských štátov ako priorita, ale skôr ako nutné zlo. Narážame teda na rozpor medzi nutnosťou inštitucionálne zmeny implementovať a neskorším dodržiavaním a vymáhaním týchto zmien.⁸⁷ Podľa troch spôsobov compliance predstavené v prehľade literatúry, by to teda znamenalo nedostatočnú transpozíciu noriem rodovej rovnosti, hlavne v prípade Slovenska.⁸⁸ Podľa indexov rodovej rovnosti a nerovnosti sa naskytá hypotéza, že Slovinsko využilo členstvo v EÚ na prehlbenie rodovej rovnosti v spoločnosti, dokonca ako spomína Falkner a Treib je možné, že v týchto snahách o socializáciu a europeizáciu je Slovinsko úspešnejšie ako iné západné krajiny EÚ.⁸⁹ kdežto Slovensko nutnosť implementovať normy rodovej rovnosti síce akceptovalo formálne, ale dôležitosť tohto kroku nebola dostatočne pochopená a neskôr rozvíjaná, resp. dostatočne vymáhaná. Pri rozpore medzi európskymi a národnými záujmami, preto vyhrá skôr záujem národný.⁹⁰

Na základe literatúry⁹¹ sa taktiež ponúka hypotéza (**H2**), že najdôležitejším faktorom ovplyvňujúcim proces europeizácie rodovej rovnosti, budú inštitucionálne nedostatky jednotlivých krajín. Budeme sa pozerať na inštitúcie, ktoré sa samostatne venujú

---

⁸⁵ Georgina Waylen, "Informal Institutions, Institutional Change, and Gender Equality", 2014, 212.

⁸⁶ Olga Avdeyeva, „States' Compliance with International Requirements: Gender Equality in EU Enlargement Countries“, *Political Research Quarterly* Vol. 63, č. 1 (2010): 2014-2015. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/1065912908327231> (stiahnuté 23.06.2023).

⁸⁷ *Ibid.* 205.

⁸⁸ Gerda Falkner a Oliver Treib, „Three Worlds of Compliance or Four? The EU-15 Compared to New Member States“, 2008, 303.

⁸⁹ *Ibid.* 302.

⁹⁰ Viz. Kapitola 2.

⁹¹ Olga A. Avdeyeva, *Defending Women's Rights in Europe: Gender Equality and EU Enlargement*, 2015.; Viz. Kapitola 2.

problematike rodovej rovnosti, ich založenie, vývoj, alebo nedostatok. Nedostatky v inštitucionálnych mechanizmoch a inštitúciách v jednotlivých krajinách, ktoré majú podporovať rodovú rovnosť, v krajine znamená brzdu procesu europeizácie. Dá sa predpokladať, že inštitucionálne nedostatky budú prítomné v prípade Slovenska, ktoré nie je v dosahovaní rodovej rovnosti úspešné a tým je jeho europeizácia spomalená neúplná. Nedostatky v inštitucionálnom základe súvisia s nepripravenosťou týchto „mladých“ členských štátov na adoptovanie a inštitucionalizáciu hodnôt rodovej rovnosti a tým je proces europeizácie problematiky rodovej rovnosti negatívne poznačený. Pokiaľ štáty nie sú inštitucionálne pripravené na adoptovanie noriem rodovej rovnosti, je vo výsledku, jedno ako moc sa snažia dodržiavať smernice EÚ v dosahovaní rodovej rovnosti.

Taktiež sa dá predpokladať **(H3)**, že krajiny v ktorých vládne pravicová konzervatívna strana bude odporovať europeizácii agendy rodovej rovnosti viac než v krajinách s progresívnejším liberálnym vedením a zastúpením vo vláde alebo parlamente.⁹² Jeden z možných faktorov, ktorý môže ovplyvňovať celý proces europeizácie rodovej rovnosti v krajine a proces inštitucionalizovanie európskych noriem rodovej rovnosti sú práve politickí reprezentanti a politické strany, ktoré vládnu a vládli v krajinách za posledných 20 rokov. Keďže Slovinsko je v dosahovaní rodovej rovnosti úspešnejšie než Slovensko, dá sa predpokladať, že za posledných 20 rokov boli v jedno vládne primárne stredo-ľavicové liberálne strany podporujúce aspekty sociálnej demokracie a sociálneho štátu a na druhej strane na Slovensku môžeme očakávať dominanciu stredo-pravicových konzervatívnych strán, ktoré sa zastávajú tradičných hodnôt a nie progresívnych európskych hodnôt rodovej rovnosti. Tieto konzervatívne strany budú taktiež používať anti-rodovú rétoriku, ktorá je priamo spojená s odporom voči liberalismu, právam LGBTI+ komunity, reprodukčnému zdraviu, sexuálnej výchove a politikám rodovej rovnosti.⁹³ V prehľade literatúry sa spomína, že v niektorých krajinách, kde sú politicky výraznejšie kresťanské konzervatívne strany propagujúce tradičné hodnoty, však môže dôjsť k progresu rodovej rovnosti, je to však skôr preto, že rodová rovnosť bola implementovaná nepriamo prostredníctvom pro-rodinných politik.⁹⁴ Úlohu bude preto zohrávať aj inštitúcia cirkvi a inštitúcie sociálneho štátu, ktoré sú v krajine aktívnejšie a vyvinutejšie.

Z literatúry je taktiež možné predpokladať **(H4)**, že v krajinách, kde je rodová rovnosť propagovaná a podporovaná bude prítomná lepšia spolupráca medzi politickými

---

⁹² Borbála Juhász a Enikő Pap, "Backlash in Gender Equality and Women's and Girls' Rights", 2018, 17.

⁹³ Ibid. 15.

⁹⁴ Vera Beloshitzkaya, „Affirmative gender equality policies in Central and Eastern Europe: Moving beyond the EU requirements“, 2021, 961.

reprezentantmi, vládou a mimovládnyimi organizáciami a inými sociálnymi aktérmi.⁹⁵ Tá spolupráca možno ani nebude očividná, ale zastúpenie a štruktúra mimovládnych organizácií bude výraznejšia, než v krajinách, kde sa v otázkach rodovej rovnosti neuskutočňuje až taký pokrok aký by a dal očakávať. Literatúra nám pripomína, že ženské hnutia sú aktívnejšie v propagácií rodovej rovnosti ako samotné politické strany a politici.⁹⁶ Dalo by sa teda predpokladať, že sieť mimovládnych organizácií v Slovinsku bude rozvinutejšia a bude mať pevnejšie základy a podporu, ako na Slovensku.

Ako už môže vyplývať z predchádzajúcej literatúry, odpovedí na tieto otázky v prípade iných štátov je mnoho a sú rôzne, preto je dôležité zamerať sa na konkrétne prípady dvoch štátov a nachádzať odpovede tam. V tomto prípade sa objavuje možné vysvetlenie v podobe inštitúcií, politizácie alebo ideologizácie tejto problematiky, alebo iných sociálne kultúrnych faktorov.

---

⁹⁵ Samantha Velluti, „Implementing Gender Equality and Mainstreaming in an Enlarged European Union – Some Thoughts on Prospects and Challenges for Central Eastern Europe“; 2011. viz. Kapitola 2.

⁹⁶ Olga Avdeyeva, „States’ Compliance with International Requirements: Gender Equality in EU Enlargement Countries“, 2010, 210.

5. EÚ a rodová rovnosť

Rodová rovnosť je jednou z hlavných hodnôt EÚ už od jej vzniku. V **Rímskej zmluve** (1957) je explicitne predstavená úloha podporovať rodovú rovnosť vo všetkých činnostiach EÚ, najmä v oblasti rovných plátov: „V priebehu prvej etapy každý členský štát zabezpečí uplatňovanie a ďalšie dodržiavanie zásady rovnakej odmeny mužov a žien za rovnakú prácu. V zmysle tohto článku „odmena“ znamená obvyklú základnú alebo minimálnu mzdu alebo plat a všetky ďalšie plnenia, či už v peňažnej forme alebo v naturáliách, ktoré zamestnávateľ vypláca priamo alebo nepriamo, pracovníkovi v pracovnom pomere.

Rovnosť odmeňovania bez rozdielu pohlavia znamená:

- že odmena za rovnakú prácu pri úkolovej mzde sa vypočíta podľa rovnakej sadzby,
- že odmena za prácu je pri časovej mzde za rovnakú prácu rovnaká.⁹⁷

V roku 1975 bol predstavená prvá smernica o rovnom odmeňovaní, tzv. **Equal Pay Directive**. Táto smernica bola adoptovaná a implementovaná členskými štátmi do ich vlastnej legislatívy: „Členské štáty zrušia akúkoľvek diskrimináciu medzi mužmi a ženami vyplývajúcu zo zákonov, iných právnych predpisov alebo správnych opatrení, ktorá je v rozpore so zásadou rovnakej odmeny.“⁹⁸

V roku 1997 bola podpísaná **Amsterdamská zmluva** o založení Európskeho spoločenstva, kde Únia deklaruje, že jej základom sú zásady slobody, demokracie dodržiavanie ľudských práv a základných slobôd a právneho štátu. Podľa článku 2 sa rodová rovnosť stáva jedným z hlavných cieľov EÚ. V článku 3 potom EÚ deklaruje, že vyžaduje od všetkých členských štátov, aby sa zamerali na odstránenie prekážok v rovnosti medzi mužmi a ženami. V článku 13 zmluva zakotvuje snahu EÚ zabrániť akejkoľvek diskriminácii, vrátane diskriminácii na základe pohlavia.⁹⁹

V roku 2007 podpísali členské štáty, spolu so Slovenskom aj Slovinskom **Lisabonskú zmluvu**, ktorá dopĺňa predchádzajúce zakladajúce zmluvy. Touto zmluvou sa uznáva aj

---

⁹⁷ Článok 119, Zmluva o založení Európskeho hospodárskeho spoločenstva (1957), tzv. Rímska zmluva, Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DE/TXT/PDF/?uri=CELEX:11957E/TXT> (stiahnuté 15.06.2023).

⁹⁸ Článok 3, Smernica Rady 75/117/EHS z 10. februára 1975 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa uplatňovania zásady rovnakej odmeny pre mužov a ženy 31975L0117. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31975L0117:EN:HTML> (stiahnuté 15.06.2023).

⁹⁹ Článok 6, odstavce 1. Amsterdamská zmluva (1997), ktorou sa mení a dopĺňa Zmluva o Európskej únii, zmluvy o založení Európskych spoločenstiev a niektoré súvisiace zákony. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:11997D/TXT&from=EN> (stiahnuté 15.06.2023).

Charta základných ľudských práv. Medzi základné ľudské práva sa uznáva aj právo na rovné zachádzanie bez diskriminácií a rovnosť medzi pohlaviami.¹⁰⁰

Okrem primárneho práva sa EÚ zaväzuje k ochrane ľudských práv a rovnosti pohlaví aj v sekundárnom práve a právnych smerniciach vydaných v priebehu posledných 50 rokov. Celkovo bolo zatiaľ prijatých 15 smerníc o ochrane rovnosti pohlaví, ktoré sú záväzné pre všetky členské štáty EÚ. Tieto smernice sa týkajú predovšetkým nediskriminácie a rovnosti pohlaví na pracovisku, v odmeňovaní, v prístupe k službám a tovarom, v sociálnom zabezpečení. Tieto smernice spolu s kompetenciami Európskeho súdneho dvora tvoria veľmi zásadný rámec pre ochranu rovnosti pohlaví a základných ľudských práv.

Väčší dôraz na oblasť rodovej rovnosti sa začal klásť najmä v 70. rokoch minulého storočia. Prvá smernica, ktorá bola predstavená bola smernica, ktorá mala ochraňovať zásady rovnosti pri odmeňovaní.¹⁰¹ Potom to bola smernica, ktorá presadzovala zásady rovnosti medzi pohlaviami v prístupe k zamestnaniu, pracovnom postupe a pracovných podmienkach.¹⁰² V roku 1979 bola prijatá smernica č. 79/7/EHS¹⁰³ a neskôr na ňu nadväzovala smernica č. 86/378/EHS¹⁰⁴ o postupnom zavedení zásady rovného zaobchádzania pre mužov a ženy v oblasti sociálneho zabezpečenia, pre samostatne zárobkové osoby, ako aj žien počas tehotenstva a materskej dovolenky.

V 80. rokoch prišli nové vyrovnávacie opatrenia resp. afirmatívne a pozitívne akcie, ktoré a venovali znevýhodneniu žien v rôznych oblastiach spoločnosti. EÚ si uvedomovala nedostatky a prekážky, ktorým ženy musia čeliť a financovala rôzne programy a tréningy aby

---

¹⁰⁰ Lisabonská zmluva, ktorou sa mení a dopĺňa Zmluva o Európskej únii a Zmluva o založení Európskeho spoločenstva (Ú. v. EÚ C 306, 17. 12. 2007); nadobúda účinnosť 1. decembra 2009. Relevantné články č. 2, 3, 8, 153, a 157. Dostupné z: https://publications.europa.eu/resource/ellar/688a7a98-3110-4ffe-a6b3-8972d8445325.0007.01/DOC_19 (stiahnuté 15.06.2023).

¹⁰¹ Smernica Rady 75/117/EHS z 10. februára 1975 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa uplatňovania zásady rovnakej odmeny pre mužov a ženy 31975L0117. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31975L0117:EN:HTML> (stiahnuté 15.06.2023).

¹⁰² Smernica č. 76/207/EHS. Smernica Rady z 9. februára 1976 o zavedení zásady rovnakého zaobchádzania pre mužov a ženy, pokiaľ ide o prístup k zamestnaniu, odbornému vzdelávaniu a postupu v zamestnaní a o pracovné podmienky. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31976L0207&from=CS> (stiahnuté 15.06.2023).

¹⁰³ Smernica č. 79/7/EHS. Smernica rady 79/7/EHS z 19. decembra 1978 o postupnej implementácii zásady rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami vo veciach sociálneho zabezpečenia. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31979L0007&from=CS> (stiahnuté 15.06.2023).

¹⁰⁴ Smernica č. 86/378/EHS. Smernica Rady z 24. júla 1986 o zavedení zásady rovnakého zaobchádzania pre mužov a ženy v systémoch sociálneho zabezpečenia pracovníkov. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31986L0378&from=CS> (stiahnuté 15.06.2023).

spoločnosť vzdelávala. Tieto vzdelávacie programy boli nasledované odporúčaniami a kódexmi dobrej praxe v oblasti rodovej rovnosti.¹⁰⁵

V 90. rokoch predstavila EÚ princíp gender mainstreamingu, teda zohľadnenie rodu v každej oblasti politiky. Pozornosť je kladená na systém a štruktúry, ktoré ženy ale aj muži priamo znevýhodňujú. Boli podsúvané stratégie, ktoré by smerovali k rodovo neutrálnemu spôsobu politiky. Pri vytváraní stratégií, rámcov a smerníc je nutné dbať na nevýhody a obmedzenia postavené na rode a pohlaví. Princíp gender mainstreamingu bol ukotvený ako záväzok aj v Amsterdamskej zmluve v roku 1997.¹⁰⁶

Po roku 2000 EÚ predstavila ďalšie smernice, ktoré mali uľahčiť a konsolidovať už existujúce smernice o rovnosti pohlaví a bol kladený dôraz na začlenené týchto smerníc do judikatúry Súdneho dvora a do procesu tvorby legislatívy. Príkladom takýchto smerníc je smernica, ktorá pozmeňovala už existujúcu smernicu z roku 1976 (č. 76/207/EHS). V tejto smernici je taktiež upravená definícia pojmu priamej a nepriamej diskriminácie a pojmu obťažovania. Smernice taktiež vymedzuje pojem sexuálneho obťažovania ako diskrimináciu na základe pohlavia.¹⁰⁷

V smernici z roku 2006 je zakotvené rovné zaobchádzanie medzi mužmi a ženami, ktoré sa vzťahuje na rôzne oblasti života a spoločnosti a taktiež nahrádza viacero smerníc, ktoré EÚ prijala v minulosti. Táto smernica Rady EÚ stanovuje rovnosť medzi mužmi a ženami za cieľ a úlohu EÚ. Smernica stanovuje princípy a vykonávanie rovnakého zaobchádzania v oblastiach pracovného trhu, prístupu k vzdelávania a odbornej príprave, v pracovných podmienkach aj odmeňovania, v oblasti sociálneho zabezpečenia.¹⁰⁸ Smernica obsahuje definíciu priamej a nepriamej diskriminácie, pojem odmeny, pričom je poukázane na to, že rovnakým spôsobom odmeňovania bude odstránená priama a nepriama diskriminácia na základe pohlavia. Smernica taktiež upravuje súdny proces v prípade diskriminácie, kedy dôkazné bremeno je na obvinených a tí majú za úlohu dokázať, že

---

¹⁰⁵ Oľga Pietruchovej a Zuzana Magurovej, *Metodická štúdia: Metodická štúdia sledovania legislatívnych úprav rodovej rovnosti vo vybraných krajinách EÚ a aplikácia v právnom poriadku SR* (Národný projekt Inštitút rodovej rovnosti Bratislava, 2011) 55. Dostupné z: https://www.gender.gov.sk/wp-content/uploads/2012/06/studia_final_august20111.pdf (stiahnuté 15.06.2023).

¹⁰⁶ Ibid.

¹⁰⁷ Smernica č. 2002/73/ES, odstavce 8. Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2002/73/ES z 23. septembra 2002, ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 76/207/EHS o vykonávaní zásady rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami, pokiaľ ide o prístup k zamestnaniu, odbornému vzdelávaniu a postupu v zamestnaní, a pracovné podmienky. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32002L0073&from=CS> (stiahnuté 15.06.2023).

¹⁰⁸ Smernica č. 2006/54/ES. Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2006/54/ES z 5. júla 2006 o vykonávaní zásady rovnakých príležitostí a rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami vo veciach zamestnania a povolania (prepracované znenie). Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006L0054&from=cs> (stiahnuté 15.06.2023).

nedošlo k diskriminácií a nie naopak, kedy diskriminovaný musí dokazovať, že k diskriminácií došlo.¹⁰⁹

V roku 2010 bola prijatá smernica, ktorá zaručuje rovné zaobchádzanie samostatne zárobkovo činným osobám.¹¹⁰ V rovnakom roku bola prijatá aj smernica¹¹¹, ktorá zabezpečovala work-life balance v podobe rodičovskej a materskej dovolenky, neskôr pozmenenej smernicou z roku 2019¹¹², ktorá zabezpečuje právo na otcovskú dovolenku.

V roku 2022 bola prijatá smernica¹¹³ ohľadne zlepšenia rodovej rovnosti na vedúcich pozíciách spoločností. Členské štáty majú čas do roku 2024 aby adoptovali opatrenia v súlade s touto smernicou. Táto smernica má za úlohu zvýšiť reprezentáciu žien na neexekutívnych vedúcich pozíciách na 40%, alebo 30% spomedzi všetkých členov predstavenstiev firiem a spoločností.¹¹⁴ Dňa 30. marca 2023 veľká väčšina v Európskom parlamente schválila novú smernicu EÚ o transparentnosti odmeňovania. Touto smernicou sa Európa snaží zaviesť konkrétne opatrenia na odstránenie rozdielov v odmeňovaní žien a mužov. Smernica okrem iného poskytuje zamestnancom prístup k informáciám potrebným na zistenie, či sa s nimi zaobchádza spravodlivo v porovnaní so zamestnancami v tej istej spoločnosti, a dáva zamestnancom potrebné nástroje na uplatnenie práva na rovnakú odmenu. Členské štáty majú tri roky na to, aby smernicu transponovali do národnej legislatívy.¹¹⁵ V roku 2023 Európska komisia spustila kampaň na spochybnenie rodových stereotypov. Táto celoeurópska kampaň sa zaoberá rodovými stereotypmi, ktoré ovplyvňujú mužov aj ženy v rôznych sférach života

---

¹⁰⁹ Oľga Pietruchová a Zuzana Magurová, *Metodická štúdia: Metodická štúdia sledovania legislatívnych úprav rodovej rovnosti vo vybraných krajinách EÚ a aplikácia v právnom poriadku SR*, 61-62.

¹¹⁰ Smernica č. 2010/41/EU. Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2010/41/EÚ zo 7. júla 2010 o uplatňovaní zásady rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami vykonávajúcimi samostatnú zárobkovú činnosť a o zrušení smernice Rady 86/613/EHS. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32010L0041&from=EN> (stiahnuté 15.06.2023).

¹¹¹ Smernica č. 2010/18/EU. Smernica Rady 2010/18/EÚ z 8. marca 2010, ktorou sa vykonáva revidovaná rámcová dohoda o rodičovskej dovolenke uzavretá medzi BUSINESSEUROPE, UEAPME, CEEP a ETUC a ktorou sa zrušuje smernica 96/34/ES (Text s významom pre EHP). Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32010L0018&from=EN> (stiahnuté 15.06.2023).

¹¹² Smernica č. 2019/1158/EU. Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1158 z 20. júna 2019 o rovnováhe medzi pracovným a súkromným životom rodičov a opatrovateľov a o zrušení smernice Rady 2010/18/EÚ. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019L1158&from=EN> (stiahnuté 15.06.2023).

¹¹³ Smernica č. 2022/2381/EU. Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2022/2381 z 23. novembra 2022 o zlepšení rodovej vyváženejosti medzi riaditeľmi kótovaných spoločností a súvisiacich opatreniach (Text s významom pre EHP). Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022L2381&from=EN> (stiahnuté 15.06.2023).

¹¹⁴ „Gender Equality: The EU is breaking the glass ceiling thanks to new gender balance targets on company boards“, European Commission. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/da/statement_22_7074 (Stiahnuté 15.06.2023).

¹¹⁵ „Gender pay gap: Parliament adopts new rules on binding pay-transparency measures“, European Parliament News. Published 30.03.2023. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20230327IPR78545/gender-pay-gap-parliament-adopts-new-rules-on-binding-pay-transparency-measures> (stiahnuté 15.06.2023).

vrátane výberu povolania, zdieľania opatrovateľských povinností a rozhodovania.¹¹⁶ Ide o konkrétny výstup stratégie rodovej rovnosti na roky 2020 – 2025.

Vo všeobecnosti by sa dalo povedať, že smernice sekundárneho práva EÚ sa zaoberajú tromi oblastami rodovej rovnosti, a to rovnaké zaobchádzanie na pracovisku, práva tehotných osôb a rodičovskej dovolenky a rovnaké zaobchádzanie v systéme sociálneho zabezpečenia.

Tieto oblasti sú transponované aj do strategických plánov, ktoré EÚ pravidelne predstavuje. Tieto plány majú slúžiť ako návod pre jednotlivé členské štáty, ako pozitívne pristúpiť k rodovej rovnosti. Tieto plány boli predstavené v období rokov 2001-2005, 2006-2010, 2010-2015, 2016-2019 a 2020-2025.¹¹⁷ Po preskúmaní týchto stratégií sa zdá, že ciele, ktoré si EÚ kladie sú rovnaké posledných 20 rokov. Je neustále zdôrazňovaná ekonomická nezávislosť žien, rovnosť na pracovnom trhu, znižovanie pay gapu, work-life balance, zastúpenie žien vo vedúcich pozíciách, odstránenie rodovo podmieneného násillia, odstránenie rodových stereotypov, rodová rovnosť ako faktor v medzinárodnej a rozvojovej politike, rovnosť vo vzdelávaní a ďalšie. Ako nástroje sú opakované princípy gender mainstreamingu, intersekcionalného prístupu k vytváraniu legislatívy a gender budgetingu.

Vo všeobecnosti platí, že sa nekladie dostatočný dôraz na to aký vplyv má financovanie na rodovú rovnosť. V roku 2013 bolo rozhodnuté, že viacročný finančný rámec na roky 2014-2020 bude obsahovať princípy gender mainstreamingu, avšak podľa viacerých kontrol financovania je zrejmé, že viacročný finančný rámec neobsahuje konkrétnu rodovú stratégiu a je preto ťažko rozpoznateľné, aké finančné prostriedky putovali na podporu rodovej rovnosti. V strede obdobia viacročného finančného rámca bolo vykonané hodnotenie financovania, pričom napríklad v tomto hodnotení nebol rodový aspekt vôbec spomenutý.¹¹⁸ V roku 2015 bola taktiež predstavená správa o financovaní EÚ v súvislosti s rodovou rovnosťou, pričom výsledkom tejto správy bolo, že záväzok na vysokej úrovni pre rodovú

---

¹¹⁶ „International Women's Day debate: Ending gender stereotypes in education will empower women to think big“, European Economic and Social Committee, Published: 08.03.2023. Dostupné z: <https://www.eesc.europa.eu/en/news-media/press-releases/international-womens-day-debate-ending-gender-stereotypes-education-will-empower-women-think-big> (stiahnuté 15.06.2023).

¹¹⁷ Oľga Pietruchová a Zuzana Magurová, *Metodická štúdia: Metodická štúdia sledovania legislatívnych úprav rodovej rovnosti vo vybraných krajinách EÚ a aplikácia v právnom poriadku SR*, 63-64.

¹¹⁸ „Communication from the Commission to the European Parliament and the Council: Mid-term review/revision of the multiannual financial framework 2014-2020 An EU budget focused on results“, European Commission, Brussels, 14.9.2016, COM(2016) 603 final. Dostupné z: https://commission.europa.eu/system/files/2018-10/com-2016-603_2016_en.pdf (stiahnuté 15.06.2023).

rovnosť sa neodráža vo výdavkoch jednotlivých štátoch, a že rozpočet na oblasť rodovej rovnosti v rozpočte EÚ sa neuplatňuje systematicky.¹¹⁹

V poslednom reporte o uplatňovaní princípu gender mainstreamingu v procese financovania EÚ z roku v období 2014 až 2021 sa ukazuje, že Európska komisia ešte nemá efektívny rámec ako podporiť princíp gender mainstreamingu v rozpočte EÚ, pričom bolo zistené, že Komisia ani dostatočne nepodporuje princíp gender mainstreamingu vo financovaní, sú preto nutné inštitucionálne zmeny, ktoré podporia využitie princípu gender mainstreamingu. Komisia sa taktiež nedostatočne venuje monitorovaniu a hodnoteniu využitia finančných prostriedkov s ohľadom na rodovú rovnosť.¹²⁰ Európsky súdny dvor audítorov v roku 2021 dokonca vykonal revíziu rozpočtu EÚ na roky 2021-2027 a zistil, že rodová rovnosť je stále najmenej efektívne zastúpenou oblasťou v rozpočtovom rámci.¹²¹

Na základe tohto hodnotenie Európska komisia uviedla návrh na nástroj efektívnejšej kontroly gender mainstreamingu vo financovaní programov na národných úrovniach. Tento nástroj bol pilotne predstavený v návrhu rozpočtu predstaveného v roku 2023. V tomto návrhu bolo vďaka predstavenému nástroju zistené, že 11 programov priamo prispievalo k rodovej rovnosti, zatiaľ čo 29 programov má potenciál na pozitívny vplyv na rodovú rovnosť, pokiaľ budú dodržiavané princípy gender mainstreamingu. Pričom 8 programov z 48 programov, ktoré sú spolufinancované z rozpočtu EÚ nemá žiadny vplyv na rodovú rovnosť.¹²²

EÚ je stále jeden z najhlasnejších promotérov rodovej rovnosti na medzinárodnej scéne, to však neznamená, že tieto snahy sú efektívne. To ako efektívne tieto snahy sú v prípade Slovenska a Slovinska bude analyzované v ďalších kapitolách tejto práce.

---

¹¹⁹ Firat Cengiz a Fiona Beveridge, „The EU Budget for Gender Equality: Analytical Study“, Directorate-General for Internal Policies Policy Department D: Budgetary Affairs, Gender Equality (Published: 28/05/2015) 86. Dostupné z: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/490708/IPOL_STU\(2015\)490708_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/490708/IPOL_STU(2015)490708_EN.pdf) (stiahnuté 15.06.2023).

¹²⁰ „Special report no. 10/2021: Gender mainstreaming in the EU budget – Time to turn words into action“, European Court of Auditors (2021) 22. Dostupné z: https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR21_10/SR_Gender_mainstreaming_EN.pdf (stiahnuté 15.06.2023).

¹²¹ Ibid. 16-25.

¹²² „2023 Report on Gender Equality in the EU“, European Commission (Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2023) 55. Dostupné z: https://commission.europa.eu/system/files/2023-03/annual_report_GE_2023_web_EN_0.pdf (stiahnuté 15.06.2023).

6. Analytická časť

Nasledujúca analytická kapitola sa bude samostatne venovať vývoju procesu europeizácie v členskom štáte Slovenska a Slovinska od ich prístúpenia v roku 2004 až do roku 2022. Jednotlivé kapitoly o členských štátoch sa vo svojom úvode budú venovať obecnějšímu predstaveniu krajín Slovenska a Slovinska, ako členských štátov EÚ a ich socio-ekonomickému a spoločenskému ukotveniu vo svete. Kapitola neskôr pokračuje v analýze stratégií a zmien v oblasti rodovej rovnosti a oblastí polity politics a policy, ktoré Slovensko a Slovinsko implementovalo a adoptovalo.

Je dôležité si pripomenúť, že obe krajiny majú spoločný hlavne historický vývoj a fakt, že to boli krajiny Sovietskeho zväzu. Prístup komunistického režimu k rodovej rovnosti je výstižne opísaný Šiklovou ako stav, kedy „nikto nezostal pozadu, nikto sa nedostal dopredu a všetci sme boli na jednej lodi.“¹²³ Rovnosť pohlaví bola zamaskovaná ako rovnakosť a kolektívna jednota, pričom akákoľvek nerovnosť bola potenciálne odstránená, keď bol odstránený triedny rozdiel v spoločnosti.¹²⁴ Rodová rovnosť bola v období komunizmu navonok vyriešená tým, že aj ženy aj muži mali možnosť podieľať sa na politických rozhodnutiach a pracovných príležitostiach, to do akej miery sa tieto príležitosti líšili už nebolo predmetom záujmu. Od žien sa očakávala participácia vo verejnej, súkromnej aj politickej sfére, ako dobrý a zodpovedný občan.¹²⁵

Dalo by sa očakávať, že formálna rovnosť povedie k rovnosti medzi ženami a mužmi v ich každodennom živote počas komunizmu v krajinách strednej a východnej Európy. Naopak, štatistiky ukazujú, že počas komunizmu ženy v bývalom Československu zarábali 50% mužského platu za rovnakú prácu.¹²⁶ V politike boli ženy v krajinách strednej a východnej Európy silne zastúpené, keďže systém kvót zabezpečil ženám 23 až 30 percent parlamentných kresiel, zastúpenie v strane a v odboroch. Boli však vylúčené z prístupu k politickej moci. Napríklad menej ako 5% v najvyšších orgánoch komunistickej strany v

---

¹²³ Jiřina Šiklova, „Report on women in the post-communist center of Europe: Personal view from Prague“, in *She and He in Slovakia: Gender issues in public opinion*, ed. Zuzana Bútorová (USPO: Bratislava, 1996) 12.

¹²⁴ Zuzana Kiczková a Etela Farkašová, „The Emancipation of Women: A Concept that Failed“, *Gender Politics and Post-Communism: Reflections from Eastern Europe and the Former Soviet Union*, eds. Nanette Funk and Magda Mueller (New York: Routledge, 1993) 84-94.

¹²⁵ Dimitrina Petrova, „The winding road to emancipation in Bulgaria“, in *Gender politics and post-communism: Reflections from Eastern Europe and the former Soviet Union*, Ed. N. Funk & M. Mueller (New York: Routledge, 1993) 23.

¹²⁶ Jiřina Šiklova, „Are women in Central and Eastern Europe conservative?“, in *Gender politics and post-communism: Reflections from Eastern Europe and the former Soviet Union*, ed. N. Funk & M. Mueller (New York: Routledge, 1993) 75.

bývalom Sovietskom zväze tvorili ženy v 60. a 70. rokoch.¹²⁷ V bývalej Juhoslávii bola 30-percentná kvóta pre účasť žien v politike, ale boli to len symboly a chýbala im politická sila v rozhodovacích procesoch.¹²⁸

Všetky naše respondentky zo Slovinska poznamenali, že skúsenosť Slovinska so socializmom bola iná ako v prípade iných východoeurópskych krajín, vrátane Slovenska.¹²⁹ Ž.H. dokonca poukazuje na to, že socializmus bol pre Slovinsko transformatívne obdobie aj pre rodovú rovnosť v krajine.¹³⁰ Formálna rovnosť počas komunizmu zahŕňala mnohé sociálne opatrenia, ako napríklad jasle a škôlky pre deti a zdravotné poistenie, ktoré ženám umožňovalo vrátiť sa do práce.¹³¹ Po rozpade Juhoslávie sa štát týchto zariadení nedotkol a zachoval ich, pričom boli financované obcami. Už v 70. rokoch slovinská politička Vida Tomšič spolupracovala so švédskou političkou Alva Myrdal a vytvorili spolu návrh zákona, pre zdieľanie materskej dovolenky medzi matkou a otcom.¹³² Komunizmus v Juhoslávii zlepšil situáciu žien v pracovnej sfére z hľadiska ekonomickej nezávislosti a v oblasti sociálnych práv.¹³³

---

¹²⁷ Anna Pollert „Gender relations, equal opportunities and women in transition in Central Eastren Europe“, Paper presented to *Central European University Programme on Gender and Culture* (Budapest, 2001) 16.

¹²⁸ Slavenka Drakulić, „Women and the new democracy in the former Yugoslavia“, in *Gender politics and post-communism: Reflections from Eastern Europe and the former Soviet Union*, ed. N. Funk & M. Mueller (New York: Routledge, 1993) 123-131.

¹²⁹ Ž.H. (respondentka zo Slovinska), Rozhovor s autorkou zo dňa 30.05.2023, online cez ZOOM, rozhovor trval 37 min. (nepublikovaný rozhovor);

Viz. tiež S.L. (respondentka zo Slovinska), Rozhovor s autorkou zo dňa 02.06.2023, online cez ZOOM, rozhovor trval 1 hod. 12 min. (nepublikovaný rozhovor).

Viz. tiež M.A.G. (respondentka zo Slovinska), Rozhovor s autorkou zo dňa 14.06.2023, online cez ZOOM, rozhovor trval cca 30 min. (nepublikovaný rozhovor).

¹³⁰ Ž.H. (respondentka zo Slovinska), Rozhovor s autorkou zo dňa 30.05.2023, online cez ZOOM, rozhovor trval 37 min. (nepublikovaný rozhovor).

¹³¹ Daša Dzhaček, „Women's time in the former Yugoslavia“, in *Gender politics and post-communism: Reflections from Eastern Europe and the former Soviet Union*, ed. N. Funk & M. Mueller (New York: Routledge, 1993) 131-138.

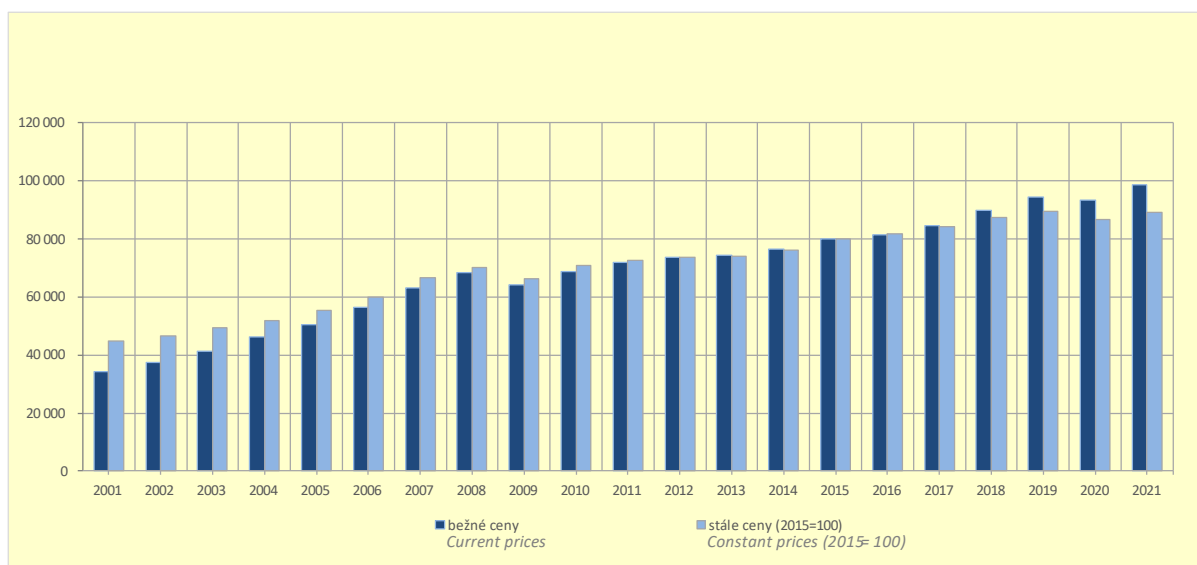
¹³² Jana Javornik, „Slovenia“, in *Gender Inequality in the Eastern European Labour Market*, ed. Razzu, Giovanni (Routledge, 2016) 7. Dostupné z:

https://repository.uel.ac.uk/download/db4bcc6424492bb07e33551a7aec145436e02c6c64624bb322cd773b44693490/604476/10-Slovenia_v3jj.pdf (stiahnuté 20.06.2023).

¹³³ Peggy Watson, „Politics, policy and identity: EU eastern enlargement and east–west differences“, *Journal of European Public Policy*, vol.7, č. 3 (2000): 381. Dostupné z: DOI: [10.1080/13501760050086080](https://doi.org/10.1080/13501760050086080) (stiahnuté 20.06.2023).

6.1.Slovensko

Slovensko, alebo Slovenská republika je samostatným štátom od roku 1993. Slovensko začalo svoj proces pristúpenia do EÚ v roku 1998 a členským štátom sa stalo v roku 2004. V tom istom roku sa Slovensko stalo aj členom NATO. Od roku 2007 je súčasťou Schengenského priestoru a od roku 2009 používa európsku jednotnú menu Euro.¹³⁴ V roku 2021 bolo HDP Slovenska 98 523 miliónov EUR (viz. Graf 3). Podľa Indexu vnímania korupcie z roku 2022 od Transparency International Slovensko získava 53 (0 - vysoko skorumpované, 100 - bez korupcie).¹³⁵

Graf 3: Hodnoty HDP Slovenska (2001-2021)¹³⁶

Podľa posledných údajov z roku 2021 je počet obyvateľov Slovenska 5 441 991 z toho 2 780 351,5 žien.¹³⁷ V prípade menšín Slovensko historicky nemá skúsenosti so zahraničnými emigrantami, na druhej strane je však na Slovensku relatívne početná etnická minorita Rómov. Národnostné zloženie obyvateľstva je rôznorodé, avšak väčšina

¹³⁴ „Country profile: Slovakia“. *European Union*, Dostupné z: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/country-profiles/slovakia_en (stiahnuté 20.06.2023).

¹³⁵ „Corruption Perceptions Index 2022: Slovakia“, *Transparency International*. Dostupné z: <https://www.transparency.org/en/cpi/2022/index/svk> (stiahnuté 20.05.2023).

¹³⁶ Prevzaté z „Online Štatistická ročenka Slovenskej republiky 2022“, *Štatistický úrad SR*, naposledy aktualizované 25.04.2023, Dostupné z: <https://slovak.statistics.sk/PortalTraffic/fileServlet?Dokument=f97aedd8-288b-4e13-b86f-ee129b50c053> (stiahnuté 20.06.2023).

¹³⁷ „Online Štatistická ročenka Slovenskej republiky 2022“, *Štatistický úrad SR*, naposledy aktualizované 25.04.2023, Dostupné z: <https://slovak.statistics.sk/PortalTraffic/fileServlet?Dokument=f97aedd8-288b-4e13-b86f-ee129b50c053> (stiahnuté 20.06.2023).

obyvateľstva je národnosťou slovenská (84,14%), potom druhá najpočetnejšia komunita je maďarská (7,71%), rómska (1,24%) a nakoniec česká (0,56%). Potom sú tu iné národnosti, ako rusínska, ukrajinská, ruská, nemecká, poľská a iné, ktoré tvoria zvyšných 6,35% obyvateľstva Slovenska.¹³⁸

V oblasti náboženstva je Slovensko historicky silne katolícka krajina. Najpočetnejšie skupiny obyvateľov podľa vierovyznania sú veriaci príslušníci rímskokatolíckej cirkvi (55,76% obyv.), evanjelickej (5,26% obyv.) a gréckokatolíckej cirkvi (4,005% obyv.). Celkový počet veriacich je 69,722 % obyvateľstva, bez vyznania je 23,766% obyvateľstva a nezistených je 6,493 %.¹³⁹

6.1.1. Polity

V oblasti polity sa zameriame na inštitúcie, ktoré sú zodpovedné za rodovú politiku v krajine a taktiež predstavíme vládne, nezávislé poradné inštitúcie a mimovládne organizácie, ktoré boli na Slovensku predstavené špeciálne zastupujúce rodovú politiku v krajine.

Na Slovensku to bola EÚ, ktorá propagovala a podporovala založenie a vznik potrebných inštitucionálnych a legislatívnych zmien na podporu rodovej rovnosti. Viaceré reporty, napríklad z roku 2017 hovoria o posune a progrese Slovenska v oblasti rodovej rovnosti. avšak poukazujú na to, že Slovensko má pred sebou ešte veľa práce a je tu veľa priestoru na zlepšenie.¹⁴⁰

6.1.1.1. Vládne a parlamentné inštitúcie

Inštitúcia, ktorá sa na Slovensku špeciálne venuje oblasti rodovej rovnosti je Úrad pre rodovú rovnosť a rovných príležitostí Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny (MPSVR). Úrad bol založený v roku 1999, avšak jeho právna autorita bola potvrdená až v roku 2012. Úrad však stále nemá silnú politickú kapacitu ani koordinačné schopnosti pre tvorenie

---

¹³⁸ „Základné údaje: Slovenské republiky“, *Úrad vlády SR*, zdroj Štatistický úrad SR a Ministerstvo vnútra SR. Dostupné z: <https://www.vlada.gov.sk/slovensko/> (stiahnuté 20.06.2023).

¹³⁹ „Počet veriacich podľa sčítania obyvateľov, domov a bytov na Slovensku“, *Štatistický úrad SR*, publikované 2021. Dostupné z: <https://www.culture.gov.sk/wp-content/uploads/2019/12/veriaci2021.pdf> (stiahnuté 20.06.2023).

¹⁴⁰ Zuzana Magurová, „Country report – Gender equality – Slovakia 2017. How are EU rules transposed into national law?“, for European network of legal experts on gender equality and non-discrimination. *European Commission, Directorate-General for Justice and Consumers*, (Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2017) 53. Dostupné z: <https://www.equalitylaw.eu/downloads/4250-slovakia-country-report-gender-equality-2017-pdf-1-32-mb> (stiahnuté 20.06.2023).

súčasných stratégií rodovej rovnosti. Slabinou tohto úradu je taktiež aj silná závislosť na európskych fondoch a externých finančných zdrojoch od darcov, ktoré ohrozujú udržateľnosť implementácie stratégií a cieľov v oblasti rodovej rovnosti.¹⁴¹

Tento Úrad je zodpovedný aj za monitorovanie iných foriem diskriminácie, ako je vek, rasa, etnicita, národnosť, alebo sexuálna orientácia, avšak hlavným mandátom Úradu je monitorovanie a zodpovedanie za podporu rodovej rovnosti. Úrad bol donedávna rozdelený do dvoch oblastí. V jednej sa Úrad priamo venoval politikám rodovej rovnosti a rovnosti príležitosti a v druhej monitoroval dodržiavanie horizontálnych princípov v prerozdelení financií z ESF. Primárna časť Úradu hodnotí rodovú rovnosť v krajine, na pracovnom trhu, sociálnu inklúziu a pozíciu žien a mužov v ekonomickom, verejnom a spoločenskom prostredí. Úrad vytvára stratégie a legislatívu v oblasti rodovej rovnosti a každoročne vydáva report o stave rodovej rovnosti. Odbor kontroly horizontálnych princípov v prerozdelení fondov EÚ bol donedávna súčasťou Úradu a zodpovedal za kontrolu prerozdelenia financií v období 2014-2020. Tento orgán sprostredkoval koordináciu, metodickú podporu a školenia v oblasti implementácie.¹⁴² Stránky EÚ poukazujú na to, že Úrad má 13 stálych členov a dokopy venujú problematike rodovej rovnosti menej než štvrtinu svojho času.¹⁴³

Respondentka B.H. poukazuje na to, že úrad je kapacitne poddimenzovaný s relatívne vysokou fluktuáciou členov. Jedným z ďalších nedostatkov tohto úradu, je to, že za posledných pár rokov bola agenda úradu zaradená pod sekciu rodinnej politiky.¹⁴⁴ Napríklad v roku 2020 bol zmenený aj systém dotácií, kedy už nejde o financovanie rodovej rovnosti, ale rovnosti medzi mužmi a ženami a tá je v rámci tejto agendy spojená s činnosťami na podporu rodiny a rodinnej politiky.¹⁴⁵ Z.O. taktiež poukazuje na to, že tento úrad, ktorý spadá pod MPSVR a tým pádom nemá dostatočný vplyv na iné ministerstvá. Agenda rodovej rovnosti by mala byť prierezová, avšak tento úrad bude aj tak zastupovať primárne rodovú rovnosť v rámci trhu práce a pracovne-právnych vzťahoch.¹⁴⁶

---

¹⁴¹ Borbála Juhász a Enikő Pap, “Backlash in Gender Equality and Women’s and Girls’ Rights”, 2018, 71.

¹⁴² „Náplň práce odboru rodovej rovnosti a rovnosti príležitostí v zmysle Organizačného poriadku MPSVaR (Článok 53)“, Department of Gender Equality and Equality Opportunities (n.d.), Dostupné z: <https://www.gender.gov.sk/sample-page/odbor-rodovej-rovnosti-a-rovnosti-prilezitosti/naplň-prace-odboru/> (stiahnuté 20.06.2023).

¹⁴³ Ibid.

¹⁴⁴ B.H. (respondentka zo Slovenka), Rozhovor s autorkou písomnou formou zo dňa 20.6. (nepublikovaný rozhovor).

¹⁴⁵ „Dotácia na podporu rovnosti žien a mužov a rovnosti príležitostí“, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR. Dostupné z: <https://www.employment.gov.sk/sk/ministerstvo/poskytovanie-dotacii/poziadat-dotaciu/dotacia-podporu-rodovej-rovnosti.html> (stiahnuté 20.06.2023).

¹⁴⁶ Z.O. (respondentka zo Slovenska), Rozhovor s autorkou zo dňa 19.06.2023, online cez ZOOM, rozhovor trval 55 min. (nepublikovaný rozhovor).

V roku 2011 schválila Vláda SR štatút Rady SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť. Od roku 2011 je to stály poradný orgán Vlády SR. Rada Vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť mal zo začiatku 6 stálych výborov a jedným z nich je Výbor pre rodovú rovnosť. Rada čelila pri svojom predstavení kritike z dôvodu zrušenia jedného z výborov, ktorý bol Výbor pre práva gejev, lesbiab, bisexuálnych a transgender osôb.¹⁴⁷ O rok neskôr v roku 2012 pod nátlakom spoločnosti bol výbor znovu predstavený ako siedmy stály poradný Výbor Rady SR.¹⁴⁸

Výbor pre rodovú rovnosť je teda ďalším poradným orgánom pre Vládu SR v otázkach týkajúcich sa rodovej rovnosti a pre oblasť monitorovania implementácie Dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien, ďalších medzinárodných ľudsko-právnych dohovorov, legislatívy a strategických cieľov EÚ v tejto oblasti. Tento Výbor je medzirezortný orgán, ktorý spolupracuje s ministerstvami, sociálnymi partnermi, obcami a vyššími územnými celkami, mimovládnyimi neziskovými organizáciami, vedeckými pracoviskami a akademickým prostredím. V roku 2014 výbor spolupracoval na implementovaní mediálnej kampane o rovnom odmeňovaní v rámci národného projektu Inštitútu rodovej rovnosti.¹⁴⁹ Od roku 2015 výbor priamo zodpovedá ministrovi sociálnych vecí a rodiny, čo do značnej miery posilnilo jeho autoritu a kompetencie.¹⁵⁰

V roku 2010 bola vytvorená funkcia Podpredsedu vlády pre ľudské práva a národnostné menšiny. Portfólio tejto pozície zahŕňalo otázky rodovej rovnosti. Po zmene vlády v roku 2012 však táto funkcia zanikla, pričom mnohé úlohy súvisiace s ľudskými právami boli zverené Ministerstvu zahraničných vecí a európskych záležitostí.¹⁵¹

V roku 2014 vydal Európsky inštitút pre rodovú rovnosť report, kde je analyzovaný vývoj inštitucionálnej podpory politiky rodovej rovnosti v 25 členských štátoch v rámci zhodnotenia procesu implementácie Pekinskej akčnej platformy prijatej v roku 1995. Rada EÚ zdôraznila nutnosť vytvoriť efektívnu inštitucionálnu štruktúru na podporu rodovej rovnosti a presunúť inštitúcie venujúce sa tejto oblasti z okrajovej úrovne politiky na tie najvyššie úrovne. Slovensko malo v roku 2005 vládny orgán pre rodovú rovnosť na strednej úrovni a do roku 2012 bol presunutý na najvyššiu úroveň na ministerstve. Z.O. však

---

¹⁴⁷ „Výzva podpredsedovi vlády pre ľudské práva“, in ASPEKTin - feministický webzin. ISSN 1225-8982. Uverejnené 31/03/2011. Dostupné z: <http://aspekt.sk/node/622> (stiahnuté 20.06.2023).

¹⁴⁸ „Výbor pre práva LGBTI osôb“, Ministerstvo spravodlivosti SR. Dostupné z: <https://www.justice.gov.sk/ministerstvo/vybor-pre-prava-lgbti-osob/> (stiahnuté 20.06.2023).

¹⁴⁹ „Fifth and Sixth Periodic Reports of the Slovak Republic on the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (for the period 2008–2013)“, vypracovalo Ministerstvo práce sociálnych vecí a rodiny, Ministerstvo zahraničných vecí (Publikované 2014) 19. Dostupné z: https://www.gender.gov.sk/en/files/2014/11/EN_Periodic_report_CEDAW_Slovakia.pdf (stiahnuté 20.06.2023).

¹⁵⁰ „Výbor pre rodovú rovnosť“, Ministerstvo práce sociálnych vecí a rodiny SR. Dostupné z: <https://www.employment.gov.sk/sk/vybor-pre-rodovu-rovnost/> (stiahnuté 20.06.2023).

¹⁵¹ Ibid.

pripomína, že za posledné roky kompetencie úradu v oblasti rodovej rovnosti značne klesli.¹⁵² Taktiež bola zdôraznená nutná spoluúčasť občianskych hnutí a organizácií, dostačujúce finančné prostriedky a možnosť ovplyvňovať vývoj a vznik všetkých relevantných politík a zákonov.¹⁵³

V reporte z roku 2014 je ukázané, že na Slovenku mali orgány kompetencie koordinovať stratégie a politiky rodovej rovnosti a implementovať ich v prerozdelení štrukturálnych fondov. Od roku 2005 – 2012 kompetencie orgánov zodpovedných za presadzovanie rodovej rovnosti narástli, nie len v analýze politík a monitoringu, ale aj v navrhovaní zákonov a formulácií politík.¹⁵⁴ Problémom však zostáva, že politiky sú skôr prorodinné a nie na podporu rodovej rovnosti.

Respondentky B.H. a Z.O. poukazujú aj na fakt, že Ministerstvo spravodlivosti (MS) sa v posledných rokoch snažilo kontrolovať presadzovanie rodovej rovnosti v spoločnosti, keďže MPSVR podporovalo skôr konzervatívnejšie prorodinné politiky.¹⁵⁵ MS prijalo niekoľko opatrení, ako napríklad zákon o ochrane obetí a zriadenie intervenčných centier pre obeť násilia na ženách a zlepšilo aj spôsob získavania a uchovávanía štatistík ohľadne rodovej rovnosti. Je však dôležité pripomenúť, že v prípade ratifikácie Istanbulskeho dohovoru MS nebolo dostatočne proaktívne a nezabránilo tomu aby Dohovor slovenský parlament zablokoval. Z.O. má za to, že inštitucionálna podpora rodovej rovnosti nie je dostatočná. Zodpovedným úradom, ktorý ma dohliadať na prierezovú rodovú politiku je na MPSVR. Tento úrad však dohliada primárne na rodovú rovnosť v rámci svojej vlastnej agendy.¹⁵⁶ V posledných rokoch, kedy MPSVR riadil minister Krajniak, ktorý je členom stredo-pravicovej konzervatívnej strany Sme rodina sa agenda rodovej rovnosti presunula

---

¹⁵² Z.O. (respondentka zo Slovenska), Rozhovor s autorkou zo dňa 19.06.2023, online cez ZOOM, rozhovor trval 55 min. (nepublikovaný rozhovor).

¹⁵³ Sara Aguirre, Ioana Borza, Ilze Burkevica, Anne Laure Humbert, Merle Paats a Jolanta Reingardé „Effectiveness of Institutional Mechanisms for the Advancement of Gender Equality: Review of the implementation of the Beijing Platform for Action in the EU Member States“, *EIGE* (Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014) 7. Dostupné z: <https://eige.europa.eu/publications/effectiveness-institutional-mechanisms-advancement-gender-equality-report> (stiahnuté 20.06.2023).

¹⁵⁴ Sara Aguirre, Ioana Borza, Ilze Burkevica, Anne Laure Humbert, Merle Paats and Jolanta Reingardé „Effectiveness of Institutional Mechanisms for the Advancement of Gender Equality: Review of the implementation of the Beijing Platform for Action in the EU Member States“, *EIGE* (Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014) 11. Dostupné z: <https://eige.europa.eu/publications/effectiveness-institutional-mechanisms-advancement-gender-equality-report> (stiahnuté 20.06.2023).

¹⁵⁵ Z.O. (respondentka zo Slovenska), Rozhovor s autorkou zo dňa 19.06.2023, online cez ZOOM, rozhovor trval 55 min. (nepublikovaný rozhovor);

viz. tiež B.H. (respondentka zo Slovenka), Rozhovor s autorkou písomnou formou zo dňa 20.6. (nepublikovaný rozhovor).

¹⁵⁶ Ibid.

skôr do kompetencií MS.¹⁵⁷ MS dokonca presadzovalo konkrétne politiky ako je napríklad rodová rovnosť na univerzitách a výskumných inštitúciách.

6.1.1.2. Nezávislé poradné orgány

V roku 1993 bolo zriadené Slovenské národné stredisko pre ľudské práva. Od roku 2004 pôsobí ako národný nezávislý orgán podľa smernice EÚ o rovnom zaobchádzaní.¹⁵⁸ Antidiskriminačný zákon v roku 2004 taktiež novelizoval okrem iných aj zákon o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva, ktorého úlohy sa tak rozšírili o monitorovanie a hodnotenie dodržiavania ľudských práv a dodržiavania zásady rovnakého zaobchádzania podľa Antidiskriminačného zákona. Stredisko v roku 2005 až 2007 zhromažďovalo a poskytovalo informácie o rasizme, xenofóbii a antisemitizme a ako vyplýva aj z jeho výročných správ, problematike rovností mužov a žien sa venovalo len okrajovo.¹⁵⁹

Stredisko má dva mandáty: mandát národnej inštitúcie pre ľudské práva a mandát národného antidiskriminačného orgánu. Podľa prvého mandátu stredisko kontroluje dodržiavanie ľudských práv podľa dohôd a zmlúv uzavretých s OSN. Podľa druhého mandátu operuje stredisko pod záštitou Antidiskriminačného zákona z roku 2004 a monitoruje jeho dodržiavanie.¹⁶⁰ V reporte z roku 2015 však stredisko bolo kritizované práve preto, že sa nedostatočne venuje problematike rodovej rovnosti.¹⁶¹ V reporte z roku 2019 sa ukazuje, že stredisko sa venuje viacerým prípadom diskriminácie, avšak nesústredí sa na prípady diskriminácie na základe pohlavia. Stredisko je taktiež kritizované za to, že

---

¹⁵⁷viz. Kapitola 6.1.2.

¹⁵⁸ Zákon č. 165/2004 Zbierky zákonov, Zákon o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a ochrane pred diskrimináciou, ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré ďalšie zákony (tzv. Antidiskriminačný zákon). Zákon bol vydaný v 2004. Dostupné z: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---protrav/---ilo_aids/documents/legaldocument/wcms_128039.pdf (stiahnuté 20.06.2023).

¹⁵⁹ Oľga Pietruchovej a Zuzana Magurovej, *Metodická štúdia: Metodická štúdia sledovania legislatívnych úprav rodovej rovnosti vo vybraných krajinách EÚ a aplikácia v právnom poriadku SR*, 2011, 35-36.

¹⁶⁰ „Štatút Slovenského národného strediska pre ľudské práva“, schválený Správnou radou Slovenského národného strediska pre ľudské práva 27. marca 2012 (uznesenie č. 320) podľa § 3a ods. 7 písm. d zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 308/1993 Z. z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva v znení neskorších predpisov. Dostupný z: <https://www.snslp.sk/wp-content/uploads/Statut.pdf> (stiahnutý 20.06.2023).

¹⁶¹ Zuzana Magurovej, „Country report (2015): Gender equality - How are EU rules transposed into national law? Slovakia“, *European Commission* (Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2016) 48. Dostupné z: <https://www.equalitylaw.eu/downloads/4391-slovakia-country-report-gender-equality-2015-pdf-1-10-mb> (stiahnuté 23.06.2023).

neposkytuje dostatok informácií o prípadoch diskriminácie na základe pohlavia.¹⁶² V reportoch posledných rokov je taktiež ukázané, že stredisko je značne podfinancované a počas pandémie bolo jeho pôsobenie obmedzené.¹⁶³

Jedným z nezávislých orgánov, ktorý dohliada na dodržiavanie ľudských práv, je aj úrad Verejného ochrancu ľudských práv, ktorý môže zastupovať právnické aj fyzické osoby v prípadoch, kedy došlo k porušovaniu ľudských práv zo strany orgánov verejnej moci. Veľmi špecifický prípad porušovania práv žien a ich diskriminácie je prípad nezákonného sterilizovania rómskych žien na Slovensku, bez ich vedomia a súhlasu. Tieto prípady neoprávnenej sterilizácie sa mali diať medzi rokmi 1966-1989, avšak našli sa dôkazy, že neoprávnená sterilizácia rómskych žien sa diala aj po roku 1989.¹⁶⁴ Vláda SR až do roku 2021 nepriznala, že sa prípady naozaj stali a až v roku 2021 sa verejne ospravedlnila.¹⁶⁵

6.1.1.3. Mimovládny sektor

Ako už bolo spomenuté, občianske hnutia a mimovládne organizácie hrali v boji za rovnosť pohlaví veľmi dôležitú úlohu. Komunistický režim dokázal verejnosť presvedčiť, že podporuje rovnosť pohlaví a sociálny štát pre obe pohlavia. Avšak aj napriek tomu, boli politické štruktúry veľmi rigidné a dominované mužmi. Po roku 1989 sa situácia zmenila a ženy mali viac príležitostí presadzovať svoje práva, avšak aj tak zostávali podprezentované. Pred rokom 1989 dominovali občianskym hnutiam muži, avšak po rozpade režimu sa muži z týchto vedúcich pozícií občianskych hnutí presunuli do parlamentov a úradov a občianske hnutia sa stali priestorom pre realizáciu žien.¹⁶⁶

V 90. rokoch vznikali organizácie ako napríklad Aliancia žien Slovenska na zastavenie násilia na ženách, ktorá vznikla v roku 1993, organizácia ASPEKT vznikla v roku 1996,

---

¹⁶² Zuzana Magurová, „Country report (2019): Gender equality - How are EU rules transposed into national law? Slovakia“, *European Commission* (Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2020) 86-87. Dostupné z: <https://www.equalitylaw.eu/downloads/5076-slovakia-country-report-gender-equality-2019-pdf-1-1-mb> (stiahnuté 23.06.2023).

¹⁶³ Zuzana Magurová, „Country report (2020): Gender equality - How are EU rules transposed into national law? Slovakia“, *European Commission* (Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2021) 106. Dostupné z: <https://www.equalitylaw.eu/downloads/5303-slovakia-country-report-gender-equality-2020-pdf-1-37-mb> (stiahnuté 23.06.2023).

¹⁶⁴ „MVO: Násilná sterilizácia rómskych žien trvá, zistili sme 110 prípadov“, autor je externý prispievateľ - tlačová agentúra, portál *Sme.sk*, uverejnené: 28.01.2003 o 17:49. Dostupné z: <https://domov.sme.sk/c/796479/mvo-nasilna-sterilizacia-romskych-zien-trva-zistili-sme-110-pripadov.html> (Stiahnuté 27.06.2023).

¹⁶⁵ Michaela Pisova, „Rómske ženy sa aj na Slovensku dočkali ospravedlnenia, na odškodnenie za sterilizácie stále čakajú“, portál *Menšinová Politika* 2021/02. Dostupné z: <https://mensinovapolitika.eu/romske-zeny-na-odskodnenie-za-sterilizacie-stale-cakaju/> (stiahnuté 20.06.2023).

¹⁶⁶ Susan Gal a Gail Kligman, *The Politics of Gender after Socialism: A Comparative- Historical Essay* (Princeton, NJ: Princeton University Press, 2000) 95.

alebo EsFem a Fenestra, ktoré vznikli v roku 1999. Podľa prieskumov verejnosť nebola naklonená feminizmu a novovzniknutým občianskym nevládnym organizáciám asociovaných s feminizmom a ženskými právami.¹⁶⁷ Ukazuje sa totižto, že feminizmus v ženách aj zbytku spoločnosti vzbudzoval averziu spojenú s nedôverou v akékoľvek „izmy.“¹⁶⁸

Naša respondentka Z.O. taktiež poznamenala, že 90. roky boli pre nevládnym sektorom nula a hnutia museli začínať od piky. Na Slovensku pred revolúciou nebolo zázemie silnejšieho aktivistického feminizmu. Z.O. to porovnáva so situáciou v Juhoslávii, ktorá bola v 80. rokoch naklonenejšia a otvorenejšia týmito témami, bolo tu silné zázemie aktivistických feministických hnutí, ktoré spolupracovali aj so zahraničnými organizáciami a akademikmi.¹⁶⁹ Feministické hnutie na Slovensku sa vyvinulo z kombinácie lokálnych hnutí v bývalej Juhoslávii a medzinárodného feministického hnutia.¹⁷⁰ S otvorením hraníc prichádzali financie a spolupráca so zahraničnými nevládnymi organizáciami, čo aktivizmu na Slovensku prospelo, avšak po nejakej dobe bolo nevládnym organizáciám veľa a súperili medzi sebou. Problémy boli aj s financovaním organizácií. Pokiaľ sa nejaké financie do nevládneho sektoru dostali boli použité na konkrétne praktické zmeny a stratégie, neboli použité na vzdelávanie spoločnosti v oblasti rodovej rovnosti.¹⁷¹

Tieto mimovládne organizácie sú svojimi kompetenciami a vplyvom na vývoj sociálnych vzťahov a politických rozhodnutí veľmi obmedzené.¹⁷² Mnohé ženské mimovládne organizácie v strednej a východnej Európe neboli schopné začať pracovať na veľkých projektoch alebo lobiť za politické reformy, pričom sa namiesto toho sústreďujú na dobrovoľnícke aktivity alebo poskytovanie sociálnych služieb prostredníctvom rámcov a strategických programov iniciovaných, napríklad aj EÚ.¹⁷³

---

¹⁶⁷ Amanda Sloat, „The Rebirth of Civil Society: The Growth of Women’s NGOs in Central and Eastern Europe“, *European Journal of Women’s Studies*, vol. 12, č. 4 (2005): 442. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/1350506805057100> (Stiahnuté 11.04.2023).

¹⁶⁸ Barbara Einhorn, *Cinderella goes to market: Citizenship, gender and women’s movements in East Central Europe* (London: Verso, 1993) 46.

¹⁶⁹ Z.O. (respondentka zo Slovenska), Rozhovor s autorkou zo dňa 19.06.2023, online cez ZOOM, rozhovor trval 55 min. (nepublikovaný rozhovor).

¹⁷⁰ Živa Humer, "Europeanization and the Equal Opportunities Policy in Slovenia", in *Globalization: Perspectives from Central and Eastern Europe (Contemporary Studies in Economic and Financial Analysis, Vol. 89)*, ed. Fábíán, K. (Emerald Group Publishing Limited, Bingley, 2007) 307. Dostupné z: [https://doi.org/10.1016/S1569-3759\(07\)89009-7](https://doi.org/10.1016/S1569-3759(07)89009-7) (stiahnuté 24.04.2023).

¹⁷¹ Z.O. (respondentka zo Slovenska), Rozhovor s autorkou zo dňa 19.06.2023, online cez ZOOM, rozhovor trval 55 min. (nepublikovaný rozhovor).

¹⁷² Christiane Lemke, „Social Citizenship and Institution Building: EU-Enlargement and the Restructuring of Welfare States in East Central Europe“, *Working Paper Series* vol. 1., č. 2 (April, 2001): 13.

¹⁷³ Amanda Sloat, „The Rebirth of Civil Society: The Growth of Women’s NGOs in Central and Eastern Europe“, 2005, 440.

Po roku 2000 slovenské nevládne organizácie moc neusilovali o potlačovanie rodových stereotypov v spoločnosti, alebo o adresovanie tabuizovaných tém, ako domáce násilie alebo rodová nerovnosť na pracovnom trhu, avšak bolo poznať, že sa tieto témy dostávajú čoraz viac do popredia. Zo začiatku bol nedostatok spolupráce medzi novovzniknutými organizáciami s feministickým a nefeministickým zameraním. Organizácie trpeli rivalitou a nedôverou. Prvé ženské hnutia totižto vznikli na základe určitých iniciatív a nie spoločnej filozofie. Postupne sa však organizácie začali dopĺňať a spolupracovať aj naprieč minoritami, kedy ženské hnutia začali spolupracovať s hnutiami za práva rómskych menšín.¹⁷⁴ Spolupráca sa neprejavovala len na národnej úrovni, ale aj na medzinárodnej úrovni, aj keď slovenské mimovládne organizácie uvádzajú tesne po roku 2000 obmedzené prepojenia s organizáciami na západe.¹⁷⁵

Nedôvera k feminizmu odrádzala aj ženské političky, aby sa priklonili k ženským hnutiam a podporovali ich záujmy a snahy. Ak sa aj nejaká žena dostala do politiky, nemohla si dovoliť otvorene sa vyjadrovať a podporovať feministické hnutia.¹⁷⁶ Na Slovensku viacero ženských organizácií lobovalo u tvorcov politik a dosiahli určité pozitívne výsledky, ako napríklad parlamentné schvaľovanie aktov proti domácejmu násiliu. Avšak angažovanosť je stále relatívne slabá.¹⁷⁷

Počet ženských hnutí od 90. rokov narástol, avšak na Slovensku sú konzervatívne občianske hnutia viditeľnejšie, médiami a politikmi častejšie spomínané. V roku 2010 Slovensko prešlo zmenou systému poradenstva a konzultácií. Národná rada SR a jej výbory sa stali relevantnými aktérmi a poskytovali priestor pre verejnú debatu s účasťou mimovládnych organizácií, pričom existujú ustanovenia, ktoré ošetrojú ich účasť na debate ohľadne otázok rodovej rovnosti. Okrem toho bol zriadený aj Splnomocnenec vlády pre občianske otázky a občiansku spoločnosť.¹⁷⁸

Z.O. poznamenáva, že téma rodovej rovnosti nikdy nebola úplne politickou témou. Verejnosť a politici ju považovali skôr za niečo kultúrne alebo technokratické. Politickou témou začala byť až posledných 10 rokov, avšak paradoxne ju ako politický nástroj začali využívať anti-systémové strany a anti-rodové hnutia a organizácie.¹⁷⁹ V posledných rokoch sa

---

¹⁷⁴ Amanda Sloat, „The Rebirth of Civil Society: The Growth of Women’s NGOs in Central and Eastern Europe“, 445

¹⁷⁵ Ibid.

¹⁷⁶ Ibid. 446.

¹⁷⁷ Amanda Sloat, „The Rebirth of Civil Society: The Growth of Women’s NGOs in Central and Eastern Europe“, 445.

¹⁷⁸ Borbála Juhász a Enikő Pap, „Backlash in Gender Equality and Women’s and Girls’ Rights“, 2018.

¹⁷⁹ Z.O. (respondentka zo Slovenska), Rozhovor s autorkou zo dňa 19.06.2023, online cez ZOOM, rozhovor trval 55 min. (nepublikovaný rozhovor).

objavujú snahy ako obmedziť právomoci občianskych a mimovládnych hnutí na Slovensku. V roku 2016 sa poslanci krajne pravicovej strany ĽSNS Mariána Kotlebu snažili v parlamente pretlačiť návrh zákona aby sa mimovládne organizácie a občianske hnutia, ktorých finančné prostriedky pochádzajú čiastočne zo zahraničia zaregistrovali do zoznamu „zahraničných agentov.“ Návrh taktiež obsahoval možnosť zrušiť akúkoľvek organizáciu, ktorá ohrozuje bezpečnosť a poriadok v štáte. Návrh strany ĽSNS bol prehlasovaný v parlamente, avšak neskôr v roku 2017 vtedajší slovenský premiér požaduje kontrolu a bližšie informácie o financovaní a pôvode mimovládnych organizácií na Slovensku.¹⁸⁰

Občianske hnutia na Slovensku sú vo všeobecnosti podfinancované a to platí aj pre občianske hnutia bojujúce za rodovú rovnosť. B.H. hovorí, že je to práve financovanie, resp. nedostatok financií, ktoré mimovládne organizácie na Slovensku oslabujú. Prispela k tomu práve aj zmena v systéme dotácií z roku 2020, ktorá podporuje skôr kroky na podporu rodín a nie rodovej rovnosti.¹⁸¹ Z.O. hovorí, že financovanie organizácií bolo v 90. rokoch taktiež flexibilnejšie, než je teraz, keďže žiadať o európske fondy je pre organizácie náročné a zdĺhavé.¹⁸²

Report EP taktiež poskytuje informácie od národných expertov zo Slovenska, ktorý taktiež kritizujú spôsob, akým boli v roku 2018 prerozdeľované financie z ESF. Systém tohto prerozdeľovania bol nastavený tak, že menšie organizácie s menším počtom zamestnancov neboli schopné ustáť administratívnu záťaž, ktorú so sebou prináša prerozdeľovanie financií z ESF a žiadanie o tieto financie. Vo výsledku to vyzeralo tak, že občianske hnutia a mimovládne organizácie, ktoré sa venovali a venujú rodovej rovnosti na Slovensku sú väčšinou menšie organizácie, ktoré boli z financovania skoro úplne vyškrtnuté.¹⁸³

V roku 2013 sa konal na Slovensku veľký protest proti národnej stratégii pre ľudské práva, ktorý mal znamenať zvrät vo verejnom a politickom diskurze a predstaviť konzervatívnejšie smerovanie krajiny. Tento protest bol nasmerovaný proti tzv. genderovej ideológii, právam sexuálnych menšín, proti niektorým reprodukčným právam žien a za podporu tradičným rodovým rolí a tradičnej forme rodiny. Veľkú rolu v týchto protestoch

---

¹⁸⁰ Elena Gallová Kriglerová, Jana Kadlečíková, Alena Chudžíková, Katarína Medľová, „Standing and operational space of non-governmental organisations (NGOs) in contributing to respecting and promoting fundamental rights in EU Member States - Slovakia 2017“, contractor European Union agency for fundamental rights. Dostupné z: http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/slovakia-civil-space_en.pdf (stiahnuté 12.04.2023).

¹⁸¹ B.H. (respondentka zo Slovenska), Rozhovor s autorkou písomnou formou zo dňa 20.6. (nepublikovaný rozhovor).

¹⁸² Z.O. (respondentka zo Slovenska), Rozhovor s autorkou zo dňa 19.06.2023, online cez ZOOM, rozhovor trval 55 min. (nepublikovaný rozhovor).

¹⁸³ Borbála Juhász a Enikő Pap, “Backlash in Gender Equality and Women’s and Girls’ Rights”, 2018, 72-73.

hrala katolícka cirkev a pravicové konzervatívne mimovládne organizácie, ako je Hnutie za život. Na margo týchto protestov a výrazných konzervatívnych kritik sa rozhodla Rada pre rodovú rovnosť vydať správu k podkopávaniu princípov rodovej rovnosti. Rada sa taktiež snažila usporiadať workshopy a diskusie s vedcami z akadémie vied, ktorí mali za úlohu informovať verejnosť a opraviť ich „chybné“ chápanie princípov rodovej rovnosti.¹⁸⁴ V tom isto roku aj po snahách Rady pre rodovú rovnosť sa verejnosť neupokojovala a Rada CEDAW vydala varovnú správu, v ktorej priamo upozorňuje na snahy nielen politických reprezentantov, ale aj katolíckych a konzervatívnych občianskych hnutí oslabiť a zničiť progres Slovenska v oblasti rodovej rovnosti a prinavrátanie tradičných predstáv o spoločnosti a rodovej rovnosti. Rodová rovnosť na Slovensku bola ohrozená nielen snahou verejnosti, ale bola ohrozená aj nedostatočnou aktivitou štátu v reakcii na tieto kritiky a snahy.¹⁸⁵

B.H. tvrdí, že z organizácií, ktoré zastávali všeobecnejšie agendu rodovej rovnosti ako napríklad Aspekt pomerne oslabili vo svojich kompetenciách, na druhej strane posilnili organizácie venujúce sa rodovo podmienenému násiliu ako je napríklad organizácie Fenestra, Hana, Alej alebo Aliancia žien Slovenska, alebo organizácie venujúce sa reprodukčným právam žien ako Ženské kruhy. Dôvodom je aj silné anti-gendrové hnutie v spoločnosti.¹⁸⁶

Z pohľadu slovenskej polity by sa dalo povedať, že inštitúcie, ktoré Slovensko má na podporu rodovej rovnosti sú dobre vyvinuté a na dobrej kompetenčnej úrovni. Problém je, že ich agendou sú väčšinou rôzne formy diskriminácie nie len rodová nerovnosť, preto je pre inštitúcie komplikované detailnejšie sa sústrediť na rodovú rovnosť a pracovať na významnejších postupoch. Taktiež sa objavujú tendencie nahradzovať politiky a stratégie v oblasti rodovej rovnosti za politiky na podporu rodiny a pro-rodinné politiky. Reporty inštitúciám vyčítajú nedostatočný monitoring situácie a nedostatočné rozširovanie povedomia o problematike. Kritika padá aj na spôsob financovania nevládných inštitúcií, ktoré obmedzujú ich kompetencie a pôsobenie. Všetky tieto faktory prispievajú k slabšej europeizácii rodovej rovnosti na Slovensku.

---

¹⁸⁴Ibid. 72.

¹⁸⁵„Concluding observations on the combined fifth and sixth periodic reports of Slovakia“, *CEDAW* (publikované 25 November 2015) para. 18. b). Dostupné z: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N15/389/61/PDF/N1538961.pdf?OpenElement> (stiahnuté 11.04.2023).

¹⁸⁶ B.H. (respondentka zo Slovenka), Rozhovor s autorkou písomnou formou zo dňa 20.6. (nepublikovaný rozhovor).

6.1.2. Politics

V nasledujúcej časti práce budú predstavené politické strany, ktoré sa dostali do Národnej rady SR v parlamentných voľbách od roku 2002 až po rok 2023, pričom bude kladený dôraz na ich pohľad a vzťah k rodovo zameraným témam a problematikám. Veríme, že politický diskurz a hodnotové zameranie jednotlivých strán prispieva nielen k formovaniu verejného diskurzu, ale aj k podpore alebo zároveň podkopávaniu dôležitosti rodovej rovnosti v slovenskej spoločnosti. Je taktiež dôležité poukázať na fakt, že Slovensko je jediná krajina strednej a východnej Európy, kde štát nie je rozdelený do viacerých volebných okrskov, ale predstavuje jeden celok, čo zároveň poskytuje väčšie konkurenčné stimuly pre jednotlivé strany. Nasledujúca Tabuľka 4 zhrnie ideologické zameranie a politickú orientáciu všetkých politických strán súčasťou Národnej rady SR od roku 2002 až do roku 2023:

Politická strana ¹⁸⁷	Ideológia	Politická pozícia	Rodová rovnosť
Ľudová strana – Hnutie za demokratické Slovensko (ĽS-HZDS) ¹⁸⁸	<u>Národný konzervativizmus</u> Populizmus Pro-Európa	Stred Stredo-pravica	-
Slovenská demokratická a kresťanská únia – Demokratická strana (SDKÚ-DS)	<u>Konzervatívny liberalizmus</u> Kresťanská demokracia Pro-Európa	Stredo-pravica	-/+
Strana maďarskej komunity (SMK)	<u>Konzervatívny liberalizmus</u> Tradičné hodnoty	Stredo-pravica	-
Most-Híd	<u>Konzervatívny liberalizmus</u> Pro-multikulturalizmus	Stredo-pravica	-
Komunistická strana Slovenska (KSS)	Marxizmus-leninizmus Socializmus	Krajná ľavica	+
Aliancia nového občana (ANO)	<u>Liberalizmus</u>	Stred	+
Sloboda a solidarita (SaS)	<u>Liberalizmus</u> <u>Konzervatívny liberalizmus</u> Libertarianizmus	Stred až Stredo-pravica	+
Za ľudí	<u>Konzervatívny liberalizmus</u> Pro-Európa	Stred	-
Sieť	Konzervativizmus	Stredo-pravica	-

¹⁸⁷ Pre definíciu ideológie jednotlivých politických strán sme využili ich predvolebné programy, hodnoty, ktoré majú uvedené v profile strany na ich vlastných stránkach, a dodatočne využívame aj PolitPro.eu. Dostupné z: <https://politpro.eu/en/slovakia/parties#smer> (stiahnuté 28.06.2023).

¹⁸⁸ Marián Leško, *Mečiar a mečiarizmus : politik bez škrupúl, politika bez zábran* (Bratislava: VMV, 1996) 81.

Smer- Sociálna demokracia (Smer-SD)	<u>Sociálny konzervativizmus</u> Ľavicový nacionalizmus Národný populizmus Sociálna demokracia Prísna migračná politika Tradičné hodnoty	Stredo-ľavica	+/-
Sme rodina	<u>Národný konzervativizmus</u> <u>Sociálny konzervativizmus</u> Anti-migrácia Čiastočne euroskepticizmus	Stredo-pravica	-
Kresťansko-demokratické hnutie (KDH)	<u>Konzervativizmus</u> Kresťanská demokracia Pro-Európa Tradičné hodnoty	Stredo-pravica	-
Obyčajní ľudia a nezávislé osobnosti (OĽaNO)	<u>Konzervativizmus</u> Pro-Európa Anti-multikulturalizmus Nacionalizmus Tradičné hodnoty	Stredo-pravica	-
Kotlebovci - Ľudová strana Naše Slovensko (ĽSNS)	<u>Národný konzervativizmus</u> Ultranacionalizmus Neofašizmus Euroskepticizmus Populizmus	Krajná pravica	-
Slovenská národná strana (SNS) ¹⁸⁹	<u>Sociálny konzervativizmus</u> Nacionalizmus Tradičné hodnoty Anti-migrácia	Pravica až krajná pravica	-

Tabuľka 4: Prehľad politických strán na Slovensku v parlamente od roku 2002-2023 s ich prístupom k rodovej rovnosti

Strany boli analyzované podľa obsahu ich straníckych programov a čiastočne aj podľa ich liberálnosti a progresivity v otázke interrupcií. Podľa analýzy programov strán sa obecné ukázalo, že pravicové strany, ktoré počtom dominujú slovenskú politickú scénu sa k otázkam rodovej rovnosti a ženských otázok stavajú negatívne, zatiaľ čo strany politického streda a stredo-ľavicové strany sú naklonené a relatívne proaktívne v ženských otázkach a rodovej rovnosti. Ľubomír Zvada vo svojom článku z roku 2022 predstavuje definície slovenských politických strán na základe ich liberálnosti, alebo neliberálnosti. Politické strany ako Sloboda a solidarita, Za ľudí, Sieť, Progresívne Slovensko spadajú pod liberálny stred na

¹⁸⁹ Grigor Mesežnikov, „National Populism in Slovakia – Defining the Character of the State and Interpreting Select Historic Events“, in National Populism and Slovak-Hungarian relations in Slovakia 2006-2009, ed. Kálmán Petocz (Forum Minority Research Institute, Šamorín, 2009) 42. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/fss/jaro2021/POLb1135/um/Meseznikov_-_National_Populism.pdf (stiahnuté 23.03.2023).

spektre liberálnosti. Zatiaľ čo strany ako SNS, Smer-SD, OĽaNO, Sme rodina, K-ĽSNS, SMK-MPK a KDH spadajú pod opačný neliberálny blok.¹⁹⁰

V nasledujúcej časti sa práca bližšie venuje stranám, v ktorých je ich vzťah k rodovej rovnosti premenlivý a nie až tak jednoznačný.

SDKÚ-DS je strana, ktorá vznikla zlúčením dvoch strán v roku 2005. Vymedzovala sa ako občianska, konzervatívna, nekonzesionálna pravicová strana, ktorá sa však hlási k liberálnym hodnotám a vykazuje prvky konzervatívneho liberalizmu. Hodnoty strany sa líšia podľa toho, kto bol predsedom strany. Do roku 2010 to bol Mikuláš Dzurinda, ktorý pochádzal pôvodne zo strany KDH. V tomto období roku 2008 napríklad strana podporila návrh zákona na sprísnenie prístupu k interrupciám. V roku 2010 však ako predsedníčka nastupuje Iveta Radičová, ktorá sa neskôr aj ako premiérka vyjadrila k právu na interrupcie a podporovala právo na rozhodnutie žien.¹⁹¹

Podľa štúdií sa ukazuje, že politická strana Róberta Fica **Smer-SD**, ktorá bola vládnuou stranou v obdobiach 2006-2010, 2012-2016, a 2016-2018 sa k problematike rodovej rovnosti stavia podľa toho, čo ukazujú verejné prieskumy a nie podľa nejakej koherentnej straníckej stratégie. Bola to práve strana Smer-SD, ktorá založila vládny poradný Výbor pre práva lezieb, gejov, bisexuálov, transgender a intersex osoby v roku 2012. Avšak zároveň v roku 2015 sa očakával jeho súhlas s referendom o rodine, na podporu „tradičných rodín.“ Neskôr v roku 2016 na sneme sociálnych demokratov Fico poukazuje na svoje sklamanie, že sa strana prestala venovať sociálne-demokratickým témam a namiesto toho rieši liberálnu agendu.¹⁹² Bol to aj Róbert Fico a Peter Pellegríny zo strany Smer, ktorí požadovali v roku 2020 od prezidentky Čapútovej, aby stiahla podpis Slovenka z Istanbulskeho Dohovoru.¹⁹³ Z.O. pripomína, že odkedy Smer-SD po vražde novinára Jána Kuciaka prišiel o post vládnucej a dominantnej strany a potom čo sa strana rozštiepila na

---

¹⁹⁰ Eubomír Zvada, „On Gender and Illiberalism: Lessons From Slovak Parliamentary Debates“ *Gender and Illiberalism in Post-Communist Europe* Vol 10, č. 4 (2022): 110-111. Dostupné z: <https://doi.org/10.17645/pag.v10i4.553> (stiahnuté 28.06.2023).

¹⁹¹ Ivana Hečková, „Odyssey parlamentných rokovaní o potratovom zákone trvá už 17 rokov“, *Pluska.sk*. Publikované 5.6.2020 00:00, akt. 30.03.2021 05:17. Dostupné z: <http://www.pluska.sk/old/2008/03/04/politika/iveta-radicova-o-interrupcii-nech-radsej-rozhoduje-samotna-zena.html>, 10.7.2013 (stiahnuté 15.05.2023).

¹⁹² Eva Niňajová, „Fico v Prahe znovu pobúril európskych socialistov aj LGBTI aktivistov“, *Aktuality.sk*, publikované 5.12.2016 00:00, akt. 05.02.2019 01:59 2016. Dostupné z: <https://www.aktuality.sk/clanok/396246/fico-v-prahe-znovu-poburil-europskych-socialistov-aj-lgbti-aktivistov/> (Stiahnuté 10.03.2023).

¹⁹³ Ria Gehrerová, „Je Istanbulský Dohovor protiústavný a prečo prezidentka nekoná?“, *Sme.sk*, Publikované 0. februára 2020 11:44. Dostupné z: <https://dennikn.sk/1750236/je-istanbulsky-dohovor-protiustavny-a-preco-prezidentka-nekona-otazky-a-odpovede/> (stiahnuté 11.05.2023).

staré krídlo Smeru-SD a novšie sociálne-demokratické krídlo Petra Pellegríniho, Róbert Fico sa vyjadruje na adresu menšín a k problematike rodovej rovnosti radikálnejšie než doteraz.¹⁹⁴ Strana Smer-SD je teda podľa politickej orientácie v ekonomických otázkach stredo-ľavicová strana, ale v otázkach sociálnej politiky je konzervatívna a v otázkach kultúrnych je v neliberálnej skupine slovenských politických strán.¹⁹⁵

Strana SaS je liberálne-pravicová strana, ktorá sa v kultúrnych otázkach predstavuje ako progresívna strana. Do parlamentu sa dostala v roku 2010 a odvtedy je jej súčasťou po každých parlamentných voľbách.¹⁹⁶ Podľa zhrnutia Rashkovej strana je v ženských otázkach aktívnejšia než väčšina politických strán.¹⁹⁷ V otázkach reprodukčných práv sa veľmi proaktívna, konkrétne poslankyňa Jana Bittó Cigániková sa snaží zvrátiť snahy Kresťanskej únie v otázke obmedzení potratov a prichádza s vlastným návrhom legalizovania potratovej tabletky.¹⁹⁸ Vargovčíková však tvrdí, že nie je správne stranu považovať za progresívnu, keďže sa negatívne stavala k migrácií a EÚ, ale na druhej strane obhajuje práva LGBTI+ komunity a politiky rodovej rovnosti.¹⁹⁹

V nasledujúcej Tabuľke 5 je predstavené zhrnutie zloženia Národnej rady SR od roku 2002 až po rok 2023:

NR SR ²⁰⁰	Koalícia	Mandáty	Opozícia	Mandáty
2002-2006	Slovenská demokratická a kresťanská únia –	28	Komunistická strana Slovenka (KSS)	11

¹⁹⁴ Zuzana Maďarová a Pavol Hardoš, „In the Name of the Conservative People: Slovakia's Gendered Illiberal Transformation“, *Politics and Governance*, vol. 10, č. 4 (2022): 96. Dostupné z: <https://doi.org/10.17645/pag.v10i4.5538> (stiahnuté 28.06.2023).

Viz. Z.O. (respondentka zo Slovenska), Rozhovor s autorkou zo dňa 19.06.2023, online cez ZOOM, rozhovor trval 55 min. (nepublikovaný rozhovor).

¹⁹⁵ Ria Gehrerová, „Fico hovorí o LGBTI ľudoch čoraz vulgárnejšie, jeho štátna tajomníčka pritom podporila Pride“ *Denník N* (2021, May 11). Dostupné z: <https://dennikn.sk/2385528/fico-hovori-o-lgbtitudoch-coraz-vulgarnejšie-jeho-statna-tajomnickapritom-podporil-a-pride> (stiahnuté 23.06.2023).

¹⁹⁶ Veronika Šulková, *Sloboda a Solidarita – analýza politickej strany z pohľadu liberalizmu*, Masarykova Univerzita, Bakalárska práca (Brno, 2014). Dostupné z: https://is.muni.cz/th/bd8rl/BP_-_SaS_z_pohladu_liberalizmu_-_Final_O_kopia.pdf (stiahnuté 11.03.2023).

¹⁹⁷ E. R. Rashkova, „Gender Politics and Radical Right Parties: An Examination of Women's Substantive Representation in Slovakia“, *East European Politics and Societies*, vol. 35, č. 1, (2021): 80, 84. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/0888325419897993> (stiahnuté 20.06.2023).

¹⁹⁸ Katarína Kiššová, „SaS chce zlegaizovať interrupčnú tabletku“, portál Tvnoviny.sk (20. 4. 2023, 00:01 a Aktualizované 13:16, 20. 4. 2023). Dostupné z: <https://tvnoviny.sk/domace/clanok/700288-sas-chce-obist-ministerstvo-a-zaviesť-interrupcnu-tabletku> (stiahnuté 20.05.2023).

¹⁹⁹ Jana Vargovčíková, „Anti-gender Campaigns in Slovakia and the Dissolution of the Liberal-Conservative Alliance“, in *Central European Culture Wars: Beyond post-communism and populism* (Bratislava, 2021) 216.

²⁰⁰ „História NR SR“, Národná Rada SR. Dostupné z: <https://www.nrsr.sk/web/?sid=nrsr/historia> (stiahnuté 23.03.2023).

	Demokratická strana (SDKÚ-DS)			
	Strana maďarskej komunity (SMK)	20	Smer-Sociálna demokracia (Smer-SD)	25
	Kresťansko-demokratické hnutie (KDH)	15	Ľudová strana – Hnutie za demokratické	36
	Aliancia nového občana (ANO)	15	Slovensko (ĽS-HZDS)	
Stredo-pravicová vláda Minister práce, sociálnych vecí a rodiny: Ľudovít Kaník (SDKÚ-DS)				
2006-2010	Slovenská národná strana (SNS),	20	Kresťansko-demokratické hnutie (KDH)	14
	Smer – Sociálna Demokracia (Smer-SD),	50	Slovenská demokratická a kresťanská únia – Demokratická strana (SDKÚ-DS)	31
	Ľudová strana – Hnutie za demokratické Slovensko (ĽS-HZDS),	15	Strana maďarskej komunity (SMK)	20
Stredo-ľavicová vláda Ministerka práce, sociálnych vecí a rodiny (2005-2006): Iveta Radičová (SDKÚ-DS) Ministerka práce, sociálnych vecí a rodiny (2006-2010): Viera Tomanová (Smer-SD)				
2010-2012	Slovenská demokratická a kresťanská únia – Demokratická strana (SDKÚ-DS)	28	Slovenská národná strana (SNS)	9
	Sloboda a Solidarita (SaS)	22	Smer – Sociálna Demokracia (Smer-SD)	62
	Most-Híd	14		
	Kresťansko-demokratické hnutie (KDH)	15		
Stredo-pravicová vláda Minister práce, sociálnych vecí a rodiny: Jozef Mihál (SaS)				
2012-2016	Smer – Sociálna Demokracia (Smer-SD)	83	Obyčajní ľudia a nezávislé osobnosti (OĽaNO)	16
			Kresťansko-demokratické hnutie (KDH)	16
			Most-Híd	13

			Slovenská demokratická a kresťanská únia – Demokratická strana (SDKÚ-DS)	11
			Sloboda a Solidarita (SaS)	11
Stredo-ľavicová menšinová vláda Minister práce, sociálnych vecí a rodiny: Ján Richter (Smer-SD)				
2016-2020	Slovenská národná strana (SNS)	15	Sloboda a Solidarita (SaS)	21
	Smer – Sociálna Demokracia (Smer-SD)	49	Obyčajní ľudia a nezávislé osobnosti (OĽaNO)	19
	Most-Híd	11	Kotlebovci - Ľudová strana Naše Slovensko (ĽSNS)	14
	Sieť	10	Sme Rodina	11
Stredo-ľavicová vláda Minister práce, sociálnych vecí a rodiny: Ján Richter (Smer-SD)				
2020-2023	Obyčajní ľudia a nezávislé osobnosti (OĽaNO)	53	Smer – Sociálna Demokracia (Smer-SD)	38
	Sme Rodina	17	Kotlebovci - Ľudová strana Naše Slovensko (ĽSNS)	17
	Sloboda a Solidarita (SaS)	13		
	Za ľudí	12		
Stredo-pravicová vláda Minister práce, sociálnych vecí a rodiny: Milan Krajniak (Sme rodina)				

Tabuľka 5: Prehľad zostavenia vlád na Slovensku od roku 2002-2023

Po voľbách roku 2002 politickú scénu ovládli stredo-pravicové konzervatívne-liberálne strany, ktoré sa spojili naprieč spektrom a snažili sa odstrániť Vladimíra Mečiara.²⁰¹ Podľa zhrnutia Tabuľky 5 je očividné, že Národnej rade SR a politickej scéne však aj napriek prevahe stredo-pravicových strán na Slovensku dlhé roky dominovala strana Smer-SD. Avšak aj keď sa strana prezentuje ako strana sociálne-demokratická, je dôležité pripomenúť, že v kultúrnych otázkach sa prikláňa k pravicovým názorom a propaguje tradičné kresťanské hodnoty. Domnievame sa, že jeden z hlavných dôvodov, prečo by Slovensko mohlo mať problém s adoptovaním európskych noriem je fakt, že na jeho politickej scéne, chýba silná

²⁰¹ Zuzana Maďarová a Pavol Hardoš, "In the Name of the Conservative People: Slovakia's Gendered Illiberal Transformation", 2022, 98.

politická strana politického streda alebo stredo-ľavice. Smer-SD sa v kultúrnych otázkach chová populisticky a využíva aktuálnu situáciu podľa toho, ako mu vyhovuje.

Vo všeobecnosti by sa dalo povedať, že odpor k rodovej rovnosti je v politickom diskurze konzervatívnych strán SR zamaskovaná ako ochrana národnej suverenity alebo tradičných kresťanských hodnôt slovenskej spoločnosti. Niektoré strany rodovú rovnosť neadresujú pokiaľ to samotný volič nevyžaduje tak ako v prípade Smeru-SD. Na druhej strane sú tu strany ako LSNS alebo OĽANO, ktoré začína čoraz viac prehlbovať anti-gendrové nálady svojimi tvrdeniami, ktorými chcú len odvrátiť pozornosť od diania v krajine. Podľa týchto strán je diskurz o rodovej rovnosti ešte stále považovaný za kultúrnu tému, ktorá zbytočne polarizuje spoločnosť a nie je dobré sa o nej rozprávať, najmä pred voľbami.

Rashkova vo svojom článku ešte poukazuje na to, že väčšina pravicových a konzervatívnych strán na Slovenku pozostáva a aj historicky pozostávala primárne z mužov. Pokiaľ sú politickí reprezentanti týchto strán primárne muži dá sa očakávať, že témy ako je rovnosť pohlaví a témy venujúce sa ženám nebudú rovnocenne zastúpené ani sa im strany nebudú venovať.²⁰² Paradoxne sa ukazuje aj to, že aj keď sa tieto strany nevenujú ženským otázkam a rovnosti pohlaví, síce ich voličstvo nie je dominantne ženské, ale mužské, tieto strany sú podporované aj ženskou časťou obyvateľstva. Musíme však pamätať na to, že tieto radikálne pravicové strany sa vyznačujú prvkami nacionalizmu a hlavne populizmu.²⁰³

B.H. poukazuje aj na to, že žiadna politická strana neadoptovala kvóty pre svoje kandidátky.²⁰⁴ Negatívny politický diskurz, ktorý je presadzovaný pravicovými stranami odrádza ostatné politické strany od navrhovania a presadzovania reforiem a politik v oblasti rodovej rovnosti a súčasne aj spomaľuje priblíženie Slovenska k európskym normám a tým aj celý proces europeizácie.

6.1.3. Policy

Slovensko, ako súčasť spoločného československého štátu sa zaviazalo k rešpektovaniu ľudských práv už od roku 1945. Medzinárodné dokumenty týkajúce sa rodovej rovnosti, ktoré Slovensko ratifikovalo sú: Charta OSN (1945), Všeobecná deklarácia ľudských práv (1948), Dohovor o politických právach žien (1953), Medzinárodný pakt o občianskych

---

²⁰² E. R. Rashkova, „Gender Politics and Radical Right Parties: An Examination of Women’s Substantive Representation in Slovakia“, 2021, 71.

²⁰³ Ibid. 72.

²⁰⁴ B.H. (respondentka zo Slovenka), Rozhovor s autorkou písomnou formou zo dňa 20.6. (nepublikovaný rozhovor).

a politických právach (1976), Deklarácia OSN o odstránení diskriminácie žien (1967), Dohovor o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien, Opčný protokol k Dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien (1979), Pekinská deklarácia OSN (1995).²⁰⁵

Ako kandidátsky štát sa Slovensko muselo zaviazat' k rešpektovaniu princípov rodovej rovnosti, ktoré sú predstavené v Amsterdamskej aj Lisabonskej zmluve. Tieto zmluvy sa stávajú pre Slovensko právne záväzná, čo znamená, že Slovensko musí vo vytváraní svojich legislatív a právnych predpisov klásť dôraz a rešpektovať tieto základné ľudské práva. Medzi tieto základné práva patrí aj rovnosť pred zákonom, zákaz diskriminácie, rovnosť medzi pohlaviami.²⁰⁶ Z.O. vo svojej dizertačnej práci hovorí, že všetky aquis spojené s prístupím Slovenska do EÚ a implementáciou noriem rodovej rovnosti sa zo začiatku podarili, avšak boli prijímané zo zlého dôvodu. Na Slovensku nebolo vysvetlené, prečo sú tieto aquis a normy rodovej rovnosti dobrá vec. Legislatívne zmeny sa adoptovali, pretože to bolo vyžadované. Aj napriek tomu však diskusia o rodovej rovnosti bola pozitívne posilnená a dokonca tu boli snahy o implementovanie gender mainstreamingu a gender budgetingu, avšak v roku 2013 prišli anti-rodové hnutia, ktoré sa stali mainstreamom a zmazali aj ten malý progres, ktorý na Slovensku bol dosiahnutý.²⁰⁷

V Ústave SR je zakotvená univerzálna aj špeciálna úprava rovnosti príležitostí a rodovej rovnosti. Táto špeciálna úprava ústavy je priamo spojená s implementáciou smerníc EÚ. Rodová rovnosť je súčasťou aj samostatnej Ústavy SR v čl. 12, ods. 1, vo Všeobecných ustanoveniach, kde je uvedené: „Ľudia sú slobodní a rovní v dôstojnosti i v právach.“ V ods. 2 je upresnené, že ľudia sú si rovní „bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické, či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie.“²⁰⁸

V roku 1997 Slovensko predstavilo Národný akčný plán pre ženy, v ktorom sa Slovensko zaväzuje k posilneniu postavenia žien v spoločnosti a ich rovnosti s mužmi.²⁰⁹ Ďalšie legislatívne opatrenia, ktoré Slovensko učinilo v ochrane a nastolení rodovej rovnosti je **Antidiskriminačný zákon** z roku 2004, ktorý predstavil strategický rámec pre

---

²⁰⁵ „Beijing Declaration and Platform for Action“ (Adopted at the Fourth World Conference on Women 4 – 15 September 1995) 8. Dostupné z: <https://www.icsspe.org/system/files/Beijing%20Declaration%20and%20Platform%20for%20Action.pdf> (stiahnuté 12.04.2023).

²⁰⁶ Viz. Kapitola 5.

²⁰⁷ Z.O. (respondentka zo Slovenska), Rozhovor s autorkou zo dňa 19.06.2023, online cez ZOOM, rozhovor trval 55 min. (nepublikovaný rozhovor).

²⁰⁸ Ústavný zákon č. 460/1992 Zb. Druhá Hlava Ústavy SR, čl. 12, ods. 1.

²⁰⁹ „The National Action Plan for Women“ (Bratislava, September 1997). Dostupné z: <https://www.un.org/womenwatch/confer/beijing/national/slovakia.htm> (stiahnuté 11.04.2023).

implementovanie zásad rodovej rovnosti a rovnakého zaobchádzania. Tento zákon definoval samotné pojmy rodovej rovnosti, čo je diskriminácia a formy diskriminácie, ako napríklad priama a nepriama diskriminácia, obťažovanie, sexuálne obťažovanie, pokyn na diskrimináciu, a pod. Zaujímavosťou je, že termín sexuálne obťažovanie bol v tomto Antidiskriminačnom zákone použitý v legislatíve Slovenska prvýkrát.²¹⁰ Za diskrimináciu z dôvodu pohlavia sa považuje aj diskriminácia z dôvodu tehotenstva, materstva alebo diskriminácia z dôvodu pohlavnej alebo rodovej identifikácie. Zásada rovného zaobchádzania má byť uplatňovaná v oblastiach sociálneho zabezpečenia, poskytnutia tovarov, služieb a vzdelávania, v oblasti zdravotnej starostlivosti, a pre oblasť pracovnoprávných vzťahov.²¹¹ Do novely tohto zákona boli po prvotnom odpore zakomponované aj požiadavky transpozície smernice EP a Rady 2002/73/ES o sexuálnom obťažovaní.²¹² Táto druhá novelizácie z roku 2008 priniesla taktiež aj zákon o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva.²¹³

Rodová rovnosť a princíp rovného zaobchádzania je ukotvený aj v **Zákonníku práce**²¹⁴. V čl. 6 o Základných zásadách je ustanovené: „Ženy a muži majú právo na rovnaké zaobchádzanie, ak ide o prístup k zamestnaniu, odmeňovanie a pracovný postup, odborné vzdelávanie a o pracovné podmienky.“ Ešte pred prijatím Antidiskriminačného zákona, bol zákaz diskriminácie z dôvodu pohlavia začlenený v §13 Zákonníku práce. Zákonník práce prešiel v roku 2003 značnou Euronovelou, kedy sa upresnili formy nepriamej a priamej diskriminácie, dôvody diskriminácie, taktiež sa uviedlo obťažovanie, ako jedna z foriem diskriminácie v pracovnoprávných vzťahoch.²¹⁵

Jedným z hlavných krokov k docieleniu rodovej rovnosti je vzdelanie. Rodová rovnosť je na Slovensku zakomponovaná aj v **Školskom zákone**²¹⁶ a podľa tohto zákona by mala byť rodová rovnosť zakomponovaná do sylabov v základných a stredných škôl. Objavujú sa a objavovali sa obavy, že aj keď je to požadované zo zákona, učitelia nie sú zaučení

---

²¹⁰Zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (Antidiskriminačný zákon) z 20. mája 2004 a účinného od 1. júla 2004.

²¹¹Oľga Pietruchová a Zuzana Magurová, *Metodická štúdia: Metodická štúdia sledovania legislatívnych úprav rodovej rovnosti vo vybraných krajinách EÚ a aplikácia v právnom poriadku SR*, 36.

²¹² Zákon č. 85/2008 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou v niektorých oblastiach a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) v znení nálezů Ústavného súdu Slovenskej republiky.

²¹³ Oľga Pietruchová a Zuzana Magurová, *Metodická štúdia: Metodická štúdia sledovania legislatívnych úprav rodovej rovnosti vo vybraných krajinách EÚ a aplikácia v právnom poriadku SR*, 36-37.

²¹⁴ Zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce.

²¹⁵ Zákon č. 210/2003 Z. z. Zákonník práce, Zákon

z 21. mája 2003, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov.

²¹⁶Zákon č. 245/2008 Z. z. Školský zákon.

hovorí o problematikách a otázkach rodovej rovnosti. V tomto bode sú zas kľúčové proaktívne mimovládne organizácie, ktoré zaobstarávali preškolenie učiteľov v oblasti rodovej rovnosti. Sexuálna výchova je na Slovensku je taktiež pomerne neexistujúcim predmetom, ktorý nehovorí o sexe a vzťahoch, ale o manželstve a rodičovstve.²¹⁷ Z.O. poznamenáva, že z inštitucionálneho hľadiska chýba Slovensku ukotvenie rodovej rovnosti na akademickej pôde.²¹⁸ Podľa dostupných informácií vznikol na Filozofickej fakulte Komenského Univerzity Ústav rodových štúdií v roku 2001. Bohužiaľ sa nepodarilo dohľadať, či je ústav ešte aktívny a sylaby predmetov sú uverejnené naposledy pre akademický rok 2014-2015.²¹⁹

Slovensko doteraz nemá konkrétny zákon pre rodovú rovnosť. Slovensko má k dispozícii detailný legislatívny rámec proti boji s diskrimináciou, avšak nie konkrétne s diskrimináciou založenou na pohlaví. Aj napriek detailnému antidiskriminačnému rámcu hodnotenia o jeho implementácii uvádzajú nedostatky a chyby, prevažne zo strany súdov.²²⁰

Aj napriek tomu, že Antidiskriminačný zákon je príliš široký, obe naše respondentky považujú prijatie tohto zákona za veľmi pozitívny krok.²²¹ B.H. hovorí, že obdobie pred a krátko po vstupe do EÚ bolo pre rodovú rovnosť na Slovensku produktívne a boli tu náznaky, že europeizácia je v tomto období úspešná, avšak v rokoch, ktoré nasledovali pristúpenie do EÚ môžeme pozorovať, že entuziazmus implementovať európske smernice v oblasti rodovej rovnosti sa zmenšuje. Tieto politiky sa stávajú Slovenskom nepochopené, nie je dobre komunikované ako môže rodová rovnosť spoločnosti pomôcť a všetky implementované smernice v období roku 2004 boli implementované, pretože sa to očakávalo.²²² Je však dôležité poznamenať, že Slovensko aj naďalej prijíma rezolúcie a odporúčania EÚ, ako je smernica v oblasti zosúladienia pracovného a rodinného života, napríklad v podobe zákona, ktorý dovoľuje čerpanie materskej dovolenky aj otcom, do

---

²¹⁷ Borbála Juhász a Enikő Pap, "Backlash in Gender Equality and Women's and Girls' Rights", 2018.

²¹⁸ Z.O. (respondentka zo Slovenska), Rozhovor s autorkou zo dňa 19.06.2023, online cez ZOOM, rozhovor trval 55 min. (nepublikovaný rozhovor).

²¹⁹ „O centre rodových štúdií“, Univerzita Komenského v Bratislave, Dostupné z: <https://fphil.uniba.sk/katedry-a-odborne-pracoviska/odborne-centra/centrum-rodovych-studii/o-centre-rodovych-studii/> (stiahnuté 13.03.2023).

²²⁰ Borbála Juhász a Enikő Pap, "Backlash in Gender Equality and Women's and Girls' Rights", 2018, 71.

²²¹ B.H. (respondentka zo Slovenka), Rozhovor s autorkou písomnou formou zo dňa 20.6. (nepublikovaný rozhovor).;

viz. tiež Z.O. (respondentka zo Slovenska), Rozhovor s autorkou zo dňa 19.06.2023, online cez ZOOM, rozhovor trval 55 min. (nepublikovaný rozhovor).

²²² B.H. (respondentka zo Slovenka), Rozhovor s autorkou písomnou formou zo dňa 20.6. (nepublikovaný rozhovor).

novembra 2022 mohli otcovia čerpať len rodičovskú dovolenku.²²³ Sú tu aj smernice ohľadne reprezentácie žien vo vedúcich pozíciách firiem a predstavenstiev²²⁴, alebo smernica o platovej transparentnosti, prijatá v apríli 2023, ktorá však ešte musí byť plne implementovaná.²²⁵

Jeden z najdôležitejších medzinárodných dokumentov, ktoré kládli dôraz na boj proti násiliu na ženách bol Istanbulský dohovor predstavený v roku 2011. Slovensko podpísalo Istanbulský dohovor v roku 2011. Bolo to považované za veľmi dôležitý krok pre ženské práva na Slovensku. Ratifikácia tohto dokumentu bola začlenená do akčného plánu pre roky 2014-2019, avšak proces ratifikácie bol odložený viackrát.²²⁶ Kvôli Istanbulskému dohovoru bolo predstavené koordinačno-metodologické Centrum pre rodovo podmienené a domáce násilie. Toto centrum malo priblížiť problematiku verejnosti, spolupracovať na vytvorení a implementovaní detailnej národnej stratégie v boji proti násiliu na ženách.²²⁷

V roku 2015 bol vypracovaný návrh zákona upravujúci domáce násilie a násilie na ženách, avšak vládou bol návrh zákona zamietnutý, resp. odložený. Dôvodom boli pravdepodobne nadchádzajúce parlamentné voľby, pred ktorými bolo nežiadúce otvárať citlivé a háklivé témy, ako sú ženské práva. V predvolebnej kampani sa vládne strany nezaviazali dokončiť ratifikáciu Istanbulského dohovoru. Ratifikácia teda bola odložená do roku 2016 a v roku 2016 následne požiadalo MS o opätovné odloženie ratifikácie na rok 2017, pričom keď sa mal blížiť čas ratifikácie, niektorí poslanci sa začali otvorenejšie vyjadrovať proti samotnému Dohovoru.²²⁸

Dohovor podporovalo veľa mimovládnych organizácií, primárne organizácia *Možnosť voľby*. Táto organizácia zaviedla silnú mediálnu kampaň, spolupracovala s rôznymi hercami a verejne známymi osobami. Kampaň však nebola úspešná. V roku 2018 sa premiér Fico postavil na stranu odporcov gender ideológie a odmietol ratifikáciu Dohovoru úplne. Jeho

---

²²³ „Od novembra sa zavdie otcovská dovolenka“, Tlačová agentúra SITA, portál Sme.sk (04. Okt. 2022 o 20:48). Dostupné z: <https://index.sme.sk/c/23025055/od-novembra-sa-na-slovensku-zavedie-otcovska-dovolenka.html> (stiahnuté 11.04.2023).

²²⁴ Zuzana Křečková, „Women on Boards: Perspektíva Českej a Slovenskej republiky v európskom kontexte. *Manažment: Veda a vzdelávanie*, vol. 1, č. 1 (2013): 40–42. Dostupné z: <http://www.infoma.fri.uniza.sk/archive/mse/v2n1/040-042.pdf> (stiahnuté 12.04.2023).

²²⁵ „Gender pay gap: Council adopts new rules on pay transparency“, The Council of the EU (Press release 24 April 2023, 13:50). Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/04/24/gender-pay-gap-council-adopts-new-rules-on-pay-transparency/> (stiahnuté 12.06.2023).

²²⁶ „Celoštátna stratégia rodovej rovnosti v Slovenskej republike na roky 2014-2019“, 19.

²²⁷ „Concluding observations on the combined fifth and sixth periodic reports of Slovakia“ para. 20. Odstavec b), c) (25 November 2015). Dostupné z: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N15/389/61/PDF/N1538961.pdf?OpenElement> (stiahnuté 20.05.2023).

²²⁸ Borbála Juhász a Enikő Pap, „Backlash in Gender Equality and Women’s and Girls’ Rights“, *Policy Department for Citizens’ Rights and Constitutional Affairs Directorate General for Internal Policies of the Union*, 2018.

argumentácia bola, že Dohovor podporuje manželstvá ľudí rovnakého pohlavia a tým môže priamo ohroziť slovenskú Ústavu, ktorá bola v tomto bode pred pár rokmi upravená, tak, že definovala manželstvo ako zväzok medzi mužom a ženou. Veľký vplyv na neúspech ratifikácie Dohovoru mala aj katolícka cirkev, ktorá sa otvorene stavala proti Dohovoru, pretože vraj podporuje diskrimináciu na základe vierovyznania.²²⁹

6.1.3.1.Strategické programy

Okrem legislatívnych zmien pripravilo Slovensko doteraz dva akčné plány pre nastolenie rodovej rovnosti. Prvý strategický dokument, ktorý Slovensko predstavilo v oblasti rodovej rovnosti bola Národná stratégia pre rodovú rovnosť na roky 2009-2013 a spolu s ním aj Národný akčný plán pre rodovú rovnosť 2010-2013. Tento strategický program sa sústredil na spôsoby, ako implementovať princíp gender mainstreamingu a gender budgetingu, kedy sa má prihliadať na rodovú rovnosť ako jeden z faktorov prerozdelenia financií z európskych fondov. Z.O. však hovorí, že v praxi gender mainstreaming nikdy vlastne nefungoval. Boli vytvorené metodologické rámce, ako ho v teórii implementovať, ale v praxi nikdy nefungoval.²³⁰ V stratégií sa taktiež hovorí, že je nutné predstaviť princípy rodovej rovnosti a ciele pre dosiahnutie rodovej rovnosti a implementovať ich nie len na tej najvyššej vládnej úrovni, ale aj na regionálnych a lokálnych úrovniach aj v spolupráci s mimovládnyimi organizáciami.²³¹

Neskôr bola predstavená Národná stratégia pre rodovú rovnosť na roky 2014-2019. V tomto národnom pláne mali byť vylepšené všetky nedostatky z predchádzajúceho obdobia implementácie strategického plánu pre roky 2009 až 2013. Stratégia si dala za cieľ zlepšiť situáciu rodovej rovnosti vo viacerých oblastiach, ako je napríklad rovná účasť žien v rozhodovacích procesoch, posilnenie ekonomického postavenia žien nie len adresovaním rozdielu v odmeňovaní, ale aj rôznych stratégií, ako skĺbiť rodinný a pracovný život. Ďalej je

---

²²⁹ „Fico nedá súhlas na ratifikáciu Istanbulského dohovoru, prekáža mu definícia manželstva“, eutor tlačová agentúra SITA, portál Sme.sk (publikované 22. feb 2018 o 14:02 a aktualizované 22. feb 2018 o 17:34. Dostupné z:

<https://domov.sme.sk/c/20766569/fico-odmietol-ratifikovat-istanbulsky-dohovor-v-sucasnej-podobe.html> (stiahnuté 20.05.2023).

²³⁰ Z.O. (respondentka zo Slovenska), Rozhovor s autorkou zo dňa 19.06.2023, online cez ZOOM, rozhovor trval 55 min. (nepublikovaný rozhovor).

²³¹ „National Strategy for Gender Equality for the Years 2009–2013 – Slovakia“, publikované Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny (2009) 6. Dostupné z:

<https://www.globalwps.org/data/SVK/files/National%20Strategy%20for%20Gender%20Equality%202007%E2%80%932013.pdf> (Stiahnuté 24.04.2023).

to boj proti rodovo podmienenému násiliu, propagácia rodovej rovnosti vo vzdelávaní, podpora rodovej rovnosti prostredníctvom verejných médií a komunikácie, a v neposlednom rade to bola snaha o ochranu zdravia a reprodukčných práv žien. Stratégia zdôrazňuje potrebu medzi-sektorovej spolupráce a koordinácie medzi vládnymi inštitúciami, organizáciami občianskej spoločnosti a ďalšími stranami.²³²

V roku 2019 vydalo OSN hodnotenie situácie v oblasti rodovej rovnosti na Slovensku, v ktorom predstavilo pokrok, ktorý Slovensko dosiahlo. V roku 2018 bolo zastúpenie žien v rozhodovacích pozíciách vo vláde najsilnejšie v histórii (z 15 ministerstiev viedlo 5 ministerstiev ženy), pričom v roku 2019 bola zvolená Zuzana Čapútová za prezidentku SR. V oblasti súdnictva bolo zastúpenie žien 70% a na pozíciách najvyššieho súdu bolo zastúpenie 60%. Slovensku sa podarilo predstaviť aj konkrétne kroky v boji proti rodovo podmienenému násiliu. V roku 2018 prijalo Slovensko Zákon o obetiach trestných činov a založilo Koordinačne-metodologické centrum pre prevenciu násilia na ženách. V roku 2018 bol predstavený aj Národný akčný program pre prevenciu a elimináciu rodovej diskriminácie ako projekt, ktorý mal zaručiť a podporiť systematickú inštitucionálnu implementáciu gender mainstreamingu a poradenstva a ďalších vzdelávacích aktivít v oblasti rodovej rovnosti. Projekt bol spolufinancovaný Európskym sociálnym fondom. Slovensko však aj napriek zlepšeniam stále bojuje s presadením rovných príležitostí na pracovnom trhu. Tento fakt súvisí aj s nedostatočnými stratégiami, ako skĺbiť rodinný a pracovný život pre ženy. Ukazuje sa, že najväčší rozdiel medzi mužmi a ženami v miere zamestnanosti je v domácnostiach, kde sú deti mladšie ako 6 rokov. Predškolská starostlivosť sa ukazuje ako nedostatočná, čo sa odráža aj na zamestnanosti žien na pracovnom trhu. V roku 2022 bol prijatý zákon, ktorý dovoľuje čerpať materskú dovolenku aj otcom, tzv. otcovská dovolenka. Do tohto roku mohli otcovia čerpať len rodičovskú dovolenku. Na druhej strane stále pretrváva predstava slovenskej spoločnosti o rodovo podmienených rolách a stereotypoch a s tým spojený diskurz o genderovej ideológii.²³³

Momentálne je v platnosti aktuálna verzia strategického plánu pre roky 2021-2027. Táto stratégia sa sústreďí na osem základných cieľov a to boj proti rodovo podmienenému

---

²³² „Celoštátna stratégia rodovej rovnosti v Slovenskej republike na roky 2014-2019“, Predkladá: Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR Október 2014. Dostupné z: https://www.gender.gov.sk/wp-content/uploads/2014/11/Strategia-RR_final.pdf (Stiahnuté 04.04.2023).

²³³ „Twenty-fifth anniversary of the Fourth World Conference on Women and adoption of the Beijing Declaration and Platform for Action (1995) – Slovak Republic“, Report elaborated by the Department of Gender Equality and Equal Opportunities of the Ministry of Labour, Social Affairs and Family of the Slovak Republic June 2019. Dostupné z: <https://www.unwomen.org/sites/default/files/Headquarters/Attachments/Sections/CSW/64/National-reviews/Slovakia.pdf> (stiahnuté 04.04.2023).

násiliu, podpora rovnováhy medzi rodinným a pracovným životom pre ženy a rodičov, rovná odmena a boj proti platovým rozdielom, vzdelávanie, politická reprezentácia žien, spolupráca viacerých aktérov na dosahovaní rodovej rovnosti, socializácia zraniteľných skupín vystavených viacerých formám diskriminácie a rodová rovnosť ako princípy v zahraničnej spolupráci, medzinárodnom rozvoji a humanitárnych programoch.

V roku 2022 Slovensko prijalo hodnotenie rodovej rovnosti od EK, v ktorom sa spomínajú stále opakujúce sa problémy a nedostatky. Zle definovaná nepriama diskriminácia aj rovnaká odmena, chýba transparentnosť v odmeňovaní, stály nedostatok škôlok a jaslí, nedostatok štatistík, nedostatočná informovanosť sudcov a súdov v oblasti práva rodovej rovnosti, nedostatočné finančné prostriedky pre programy a organizácie podporujúce rodovú rovnosť, chýba spolupráca vlády a organizácií venujúcich sa rodovej rovnosti, neexistujúce sexuálne vzdelávanie, odmietanie ratifikovať Istanbulský dohovor.²³⁴

Z.O. pripomína, že sa Slovensko nevenuje sociálnym aspektom rodovej nerovnosti. Nikto zatiaľ nemyslí na matky samoživiteľky, alebo to, že ženy sú tradične zaťažené starostlivosťou o zdravotne postihnuté deti, alebo chorých príbuzných. Problém je samozrejme aj akútny nedostatok predškolských zariadení škôlok a jaslí.²³⁵

---

²³⁴ Zuzana Magurová, „Country report – Gender equality – Slovakia 2022. How are EU rules transposed into national law?“, for European network of legal experts on gender equality and non-discrimination. *European Commission, Directorate-General for Justice and Consumers*, (Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2023) 112-113. Dostupné z: <https://www.equalitylaw.eu/downloads/5707-slovakia-country-report-gender-equality-2022-pdf-1-59-mb> (stiahnuté 20.06.2023).

²³⁵ Z.O. (respondentka zo Slovenska), Rozhovor s autorkou zo dňa 19.06.2023, online cez ZOOM, rozhovor trval 55 min. (nepublikovaný rozhovor).

6.2. Slovinsko

Slovinsko je jeden z najúspešnejších štátov strednej a východnej Európy podľa Európskeho indexu rodovej rovnosti GEI (v roku 2022 je skóre 67,5 zo 100).²³⁶ V našej práci bude teda predstavovať opozíciu k Slovensku, ktoré je jednou z najhorších európskych členských štátov strednej a východnej Európy (v roku 2022 je skóre 56 zo 100).²³⁷

Slovinsko je štát v strednej Európe. V roku 1991 získalo nezávislosť od Juhoslávie a stalo sa suverénnym štátom. Vojnový rozpad bývalej Juhoslávie v roku 1991 a prechod od komunizmu k demokracii boli poznačené politickou a sociálnou neistotou, nezamestnanosťou a procesom privatizácie. Tieto procesy mali horší dopad na ženy ako na mužov.

Niektoré z hlavných obáv slovinskej politiky v 90. rokoch bola integrácia krajiny do nadnárodných inštitúcií ako EÚ a NATO. Prechodné obdobie z komunizmu na demokratický režim bolo pre rodovú rovnosť Slovinsku veľmi turbulentné. Krajiny prežívali veľké zmeny, miera nezamestnanosti mužov narastala, ale miera zamestnanosti žien rapídne stúpala, avšak miera zastúpenia žien v politike bola na historickom minime. Všetkým týmto problémom sa Slovinsko muselo venovať aj preto, že bolo nútené situáciu riešiť ako podmienka prístúpenia do EÚ a NATO. Slovinsko sa stalo členským štátom EÚ a NATO v roku 2004. Súčasťou Schengenského priestoru od roku 2007, pričom v tom istom roku prijalo aj Euro.²³⁸

Podľa štatistík z roku 2022 bolo HDP Slovinska 58,989 miliónov Eur. Podľa indexu vnímania korupcie z roku 2022 od Transparency International Slovinsko získalo 56 (0 - vysoko skorumpované, 100 - bez korupcie).²³⁹

Podľa posledných údajov k roku 2023 je počet obyvateľov Slovinska 2 116 972, z toho 1 053 701 žien (49,7%).²⁴⁰ V roku 2004 bol počet obyvateľov 1 997 012, z toho ženy reprezentovali 51,1% obyvateľstva, takže 1 020 858.²⁴¹ Štatistiky ukazujú, že počet prisťahovalcov v krajine stúpa, pričom veľká časť z nich sú ženy. K januáru 2023 bolo

---

²³⁶ „Gender Equality Index – Slovenia in 2022“, *EIGE*. Dostupné z: <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2022/SI> (stiahnuté 13.05.2023).

²³⁷ „Gender Equality Index – Slovakia in 2022“ *EIGE*. Dostupné z: <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2022/SK> (stiahnuté 13.05.2023).

²³⁸ „Slovenia – Country Profile“, *European Union*. Dostupné z: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/country-profiles/slovenia_en (stiahnuté 14.05.2023).

²³⁹ „Corruption Perceptions Index – Slovenia“, *Transparency International*. Dostupné z: <https://www.transparency.org/en/countries/slovenia> (stiahnuto 13.05.2023).

²⁴⁰ „Population – Latest Data – Slovenia“, Republic of Slovenia, *Statistical Office*. Dostupné z: <https://www.stat.si/StatWeb/en/Field/Index/17> (stiahnuté 14.05.2023).

²⁴¹ „Population Female (% of population) – Slovenia“, *The World Bank*, 2022 Revision. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL.FE.ZS?end=2004&locations=SI&start=1960> (stiahnuté 13.05.2023).

z celkovej populácie Slovinska 9% prisťahovalcov.²⁴² Najpočetnejšia cudzia národnosť v Slovinsku pochádza z Bosny a Hercegoviny (1,6%), Srbska (2%), Chorvátska (8,1%), Maďarska (0,3%) a Talianska (0,1%).²⁴³

Katolícka cirkev odhaduje počet svojich členov v Slovinsku 1,5 milióna, takže 71% populácie. S.L. však hovorí, že obyvatelia Slovinska nie sú tak zarytí veriaci, ako tvrdia štatistiky a náboženstvo je skôr len kultúrna charakteristika ako životné presvedčenie.²⁴⁴ Moslimská komunita predstavuje 5% populácie. Súčasťou moslimskej komunity je množstvo utečencov a prisťahovalcov, vrátane zahraničných pracovníkov. Odhady veľkosti komunity srbskej pravoslávnej cirkvi sa pohybujú od 30 000 do 45 000. Medzi ortodoxné a moslimské komunity patrí veľký počet prisťahovalcov zo Srbska a Bosny a Hercegoviny. Hlava protestantskej komunity odhaduje jej veľkosť na 10 000 osôb. Budhistická komunita, ktorú tvoria prevažne etnickí Slovinci, sa odhaduje na 2000. Židovská komunita odhaduje jej veľkosť na 300 osôb. Existujú tiež malé komunity prívržencov slovanských pohanských náboženstiev, známych aj ako slovanské domorodé viery. Podľa databázy svetových náboženstiev Bostonskej univerzity 2020 je 82 percent populácie kresťanov, 4 percentá moslimov a 13 percent ateistov alebo agnostikov.²⁴⁵

6.2.1. Polity

V oblasti polity sa práca zameria na inštitucionálne usporiadanie Slovinska v oblasti rodovej rovnosti. Práca popíše, ktoré vládne, nevládne a nezávislé inštitúcie sú zodpovedná za agendu rodovej rovnosti v krajine.

6.2.1.1. Vládne a parlamentné inštitúcie

Zodpovednosť za propagovanie a podporu rodovej rovnosti je v Slovinsku na úrovni ministerstva, konkrétne Ministerstva práce, rodiny, sociálnych vecí a rovných príležitostí (MPRSVRP). Tieto kompetencie a zodpovednosť za agendu rodovej rovnosti však nepatrili

²⁴² „Population increase“, Republic of Slovenia, *Statistical Office*, Published 01.01.2023. Dostupné z: <https://www.stat.si/StatWeb/en/News/Index/11052> (stiahnuté 13.05.2023).

²⁴³ Barica Razpotnik, „Net migration of foreign citizens the lowest after 2011“, Republic of Slovenia, *Statistical Office*, 15 July 2022 at 10:30, Updated 15 November 2022 at 12:32. Dostupné z: <https://www.stat.si/StatWeb/en/News/Index/10415> (stiahnuté 15.05.2023).

²⁴⁴ S.L. (respondentka zo Slovinska), Rozhovor s autorkou zo dňa 02.06.2023, online cez ZOOM, rozhovor trval 1 hod. 12 min. (nepublikovaný rozhovor).

²⁴⁵ „International Religious Freedom Report for 2021 – Slovenia“ United States Department of State. Dostupné z: <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2022/04/SLOVENIA-2021-INTERNATIONAL-RELIGIOUS-FREEDOM-REPORT.pdf> (stiahnuté 13.05.2023).

vždy ministromi. Ešte v roku 2005 Slovinsko malo orgán zodpovedný za propagovanie a monitorovanie rovnosti pohlaví a rovnosti vo všeobecnosti mimo úrovne ministerstva, avšak nastal posun a od roku 2012 bol tento orgán zakomponovaný do vládnych a ministerských štruktúr. Minister je v tomto prípade zodpovedný a má autoritu ako iní ministri v legislatívnych procesoch a návrhoch. Táto autorita ministra spojená s rodovou rovnosťou v krajine je zaručená a ukotvená v zákone, ktorý mimo rodovej rovnosti upravuje aj ministerské kompetencie v pracovných vzťahoch, pracovnom práve, sociálnej a rodinnej politiky aj oblasti hendikepovaných osôb.²⁴⁶

Ďalšou významnou vládnu inštitúciou v oblasti politiky rodovej rovnosti je Úrad pre rovnosť príležitostí. Tento úrad bol zriadený v roku 2012, aby nahradil Úrad vlády Slovinska pre rovné príležitosti, ktorý mal v minulosti názov Úrad pre ženskú politiku, založený už v roku 1992. Úrad predstavuje jednotku, ktorá existuje na strednej úrovni v rámci ministerstva, pričom vedúca osoba tohto úradu sa zodpovedá a podlieha priamo ministromi práce, rodiny, sociálnych vecí a rovných príležitostí. Tento úrad koordinuje politiky rodovej rovnosti a navrhuje, odporúča, propaguje a implementuje programy a stratégie na posilnenie rodovej rovnosti v krajine. Tento úrad poskytuje aj poradenstvo a expertízu iným ministerstvám, ale aj regionálnym inštitúciám v procese gender mainstreamingu. Ministerstvo pripravuje aj Národný strategický program pre rovné príležitosti žien a mužov s čím sú spojené aj edukačné kampane pre verejnosť. V blízkosti spolupracuje s medzinárodnými aktérmi, mimovládnyimi organizáciami a s európskymi inštitúciami.²⁴⁷ Úrad má sedem zamestnancov a podľa reportov je zrejmé, že úrad sa venuje primárne a exkluzívne záležitostiam v oblasti rodovej rovnosti a málokedy sa musí zaoberať s vecami spojenými s inými oblasťami než je práve rovnosť pohlaví.²⁴⁸

Úrad pre rovnosť príležitostí zostal hlavným politickým aktérom rodovej rovnosti v inštitucionalizovanej politike. Medzi ich hlavné úspechy v oblasti rovnosti príležitostí patrí zastrešujúci zákon z roku 2002 o rovnakých príležitostiach žien a mužov²⁴⁹ a zákon z roku

---

²⁴⁶Sara Aguirre, Ioana Borza, Ilze Burkevica, Anne Laure Humbert, Merle Paats a Jolanta Reingardé, „Effectiveness of Institutional Mechanisms for the Advancement of Gender Equality: Review of the implementation of the Beijing Platform for Action in the EU Member States“, 2014, 28.

²⁴⁷ Živa Humer, „Europeanization And The Equal Opportunities Policy In Slovenia“, 2007, 316.

²⁴⁸ Sonja Robnik, *Gender Equality – Slovenia - The Still Unfinished story: Review of developments in the field of gender equality in Slovenia 1991–2016* (Ljubljana : Ministry of Labour, Family, Social Affairs and Equal Opportunities, 2016) 11. dostupné z:

<https://www.globalwps.org/data/SVN/files/Review%20of%20Developments%20in%20the%20Field%20of%20Gender%20Equality%20in%20Slovenia%201991%E2%80%932016.pdf> (stiahnuté 14.05.2023).

²⁴⁹ Equal Opportunities for Women and Men Act (2002) (Official Gazette of the Republic of Slovenia, No. 59/02 , 61/07 - ZUNEO-A, 33/16 - ZVarD and 59/19) / Zakon o enakih možnostih žensk in moških (Uradni list RS, št. 59/02, 61/07 – ZUNEO-A, 33/16 – ZVarD in 59/19). Dostupné z:

2004 o uplatňovaní zásady rovnakého zaobchádzania.²⁵⁰ Humer poznamenáva, že za založením dvoch významných vládnych inštitúcií, ktoré dopomohli k propagácii a posilnení rodovej rovnosti v Slovinsku, nie je EÚ, ale feministické hnutia, ktoré blízko spolupracovali s vládnymi predstaviteľmi. Humer však hovorí aj to, že toto bol veľmi významný krok v prechodnom období a v nastolení základov na jednoduchšie adoptovanie európskych noriem v oblasti rodovej rovnosti.²⁵¹

V súlade s Článkom 13 Ústavy Slovinska, tzv. Zákon o rovných príležitostiach pre mužov a ženy, je gender mainstreaming koordinovaný prostredníctvom zodpovedných osôb určených v rámci každého zo 16 ministerstiev. Tieto osoby sú koordinátori, ktorí dohliadajú na zosúladenie jednotlivých politík ministerstiev s cieľom podpory rodovej rovnosti.²⁵²

Gender mainstreaming je propagovaný aj na úrovni regiónov a obcí, ktoré majú tiež právo a možnosť vymenovať si koordinátora, ktorý by bol zodpovedný za implementovanie a dohliadanie na princípy gender mainstreamingu aj na regionálnej úrovni.²⁵³

Súčasťou parlamentu je Komisia pre petície, ľudské práva a rovné príležitosti. Komisia sa na každom svojom zasadnutí čiastočne venuje aj agende rodovej rovnosti. Jej úlohy zahŕňajú širší rozsah petícií ako mechanizmu na odhaľovanie rôznych foriem diskriminácie v činnosti Národného zhromaždenia, ako aj monitorovanie, analýza a podpora ľudských práv a slobôd vrátane politiky rovnosti príležitostí.²⁵⁴

Slovinsko má dodatočne rodovú rovnosť propagovanú aj na regionálnej úrovni. Miestna správa rovnako ako tá celoštátna má za úlohu propagovať a podporovať rodovú rovnosť a vytvoriť priaznivé podmienky pre rovnosť príležitostí medzi mužmi a ženami podľa ich vlastných jurisdikcií. Miestne samosprávy teda musia implementovať aspekty gender mainstreamingu pri plánovaní aj implementovaní stratégií aj krokov na regionálnej úrovni.

<https://www.ilo.org/dyn/natlex/docs/ELECTRONIC/61659/89154/F762567517/SVN61659.pdf> (stiahnuté 13.05.2023).

²⁵⁰ Act Implementing The Principle Of Equal Treatment (Official Journal Of The Republic Of Slovenia, No. 93/07- UPB1). Dostupné z:

<https://www.globalwps.org/data/SVN/files/Principles%20of%20Equal%20Treatment%20Act.pdf> (stiahnuté 13.05.2023).

²⁵¹ Živa Humer, „Europeanization And The Equal Opportunities Policy In Slovenia“, 2007, 316.

²⁵² „Sector for equal opportunities“, Republic of Slovenia, GOV.si, Ministry of Labour, Family, Social Affairs and Equal Opportunities (last updated 25/08/2020). Dostupné z: <https://www.gov.si/drzavni-organi/ministrstva/ministrstvo-za-delo-druzino-socialne-zadeve-in-enake-moznosti/o-ministrstvu/sektor-za-enake-moznosti/> (stiahnuté 13.05.2023).

²⁵³ „Akcijski Načrt Za Enakost Spolov V Lokalni Skupnosti: Smernice za prípravu“, Republic of Slovenia, Ministry of Labour, Family, Social Affairs and Equal Opportunities (2013). Dostupné z: <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MDDSZ/Dokumenti/Enakost-spolov/aec8969c3a/EnakostSpolovAkcijskiNacrObcine.pdf> (stiahnuté 18.05.2023).

²⁵⁴ Sonja Robnik, *Gender Equality – Slovenia - The Still Unfinished story: Review of developments in the field of gender equality in Slovenia 1991–2016*, 2016, 14.

Táto povinnosť je zakomponovaná v Článku 30 §1 Zákona o rovných príležitostiach pre ženy a mužov. Ako už bolo spomenuté miestne samosprávy si môžu zvoliť koordinátora, ktorý bude koordinovať agendu rodovej rovnosti štátu ako aj agendu rodovej rovnosti na lokálnej úrovni. MPRSVRP povzbudzuje miestne samosprávy, aby si takéhoto koordinátora zvolili na začiatku každého volebného obdobia. Podľa záznamov tak urobilo približne 20% obcí a je tu trend posilňovania miestnej angažovanosti a miestnej politiky a praxe v oblasti rodovej rovnosti. Približne 5 % obcí prijalo aj osobitné akčné plány v oblasti rodovej rovnosti.²⁵⁵

6.2.1.2. Nezávislé poradné orgány

V roku 2012 Slovinsko rozpustilo nezávislý poradný orgán pre rovnosť príležitostí a reorganizovala ho ako Nezávislý orgán pre rovnosť pokrývajúci všetky oblasti diskriminácie, nielen na základe pohlavia. V roku 2016 bola predstavená nová pozícia Ochrancu princípov rovnosti na základe zákona o ochrane proti diskriminácii a na základe žiadosti Európskej komisie. Ochranca princípov rovnosti sa však nesústreďuje len na rovnosť pohlaví, ale na všetky formy diskriminácie, ako je to určené v zákone, jeho kompetencie sú však väčšie ako mal jeho predchodca.²⁵⁶

Úrad Ochrancu princípov rovnosti je zodpovedný za vydávanie reportov a dohliadanie nad monitoringom opatrení v oblasti rodovej rovnosti. Úrad sa zaoberá konkrétnymi sťažnosťami v oblasti diskriminácie a poskytuje poradenstvo pre obeť diskriminácie. Úrad sa taktiež podieľa aj na súdnych procesoch, v ktorých zastupuje obeť diskriminácie. Taktiež spolupracuje s inštitúciami EÚ zodpovedných za rovnosť pohlaví a antidiskriminácie, ako aj s výborom MPRSVRP, s ktorým konzultujú situáciu raz ročne. Úrad ochrancu princípov rovnosti má 20 zamestnancov, ktorí trávajú maximálne 25% svojho času na agende spojenej s rodovou rovnosťou. V úrade nie je skupina, ktorá by spolupracovala len na oblasti rodovej rovnosti.²⁵⁷

Aj napriek tomu, že inštitucionálne zastúpenie rodovej rovnosti v Slovinsku je dostatočne prepracované, naše respondentky ho stále nepovažujú za dostatočné. S.L. tvrdí, že kompetencie Úradu pre rovné príležitosti sú v rámci MPRSVRR veľmi obmedzená

---

²⁵⁵ „Akcijski Načrt Za Enakost Spolov V Lokalni Skupnosti: Smernice za pripravo“, 2013.

²⁵⁶ Sonja Robnik, *Gender Equality – Slovenia - The Still Unfinished story: Review of developments in the field of gender equality in Slovenia 1991–2016*, 2016, 16.

²⁵⁷ „Data collection on institutional mechanisms for gender equality and gender mainstreaming: Methodological report“ European Institute for Gender Equality, EIGE (2021) 16. Dostupné z: <https://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/Data%20collection%20on%20institutional.pdf> (stiahnuté 13.05.2023).

a rozpustenie nezávislého orgánu pre rovnosť príležitostí v roku 2012 bolo tiež zlé rozhodnutie.²⁵⁸

6.2.1.3. Mimovládny sektor

Feministické centrá v bývalej Juhoslávii boli väčšinou v Belehrade, Záhrebe a Ľubl'ane, kde bol feministický aktivizmus veľmi silný.²⁵⁹ Keďže všetky organizované aktivity museli byť začlenené pod oficiálne štruktúry komunistickej strany alebo federácie v 80. rokoch boli v takýchto formálnych štruktúrach organizované aj feministické skupiny. Význam feministických skupín nie je len vo vytváraní fóra pre interakciu medzi ženami v Juhoslávii, ale aj vo verejnom poukazovaní na tabuizované problémy, akými sú násilie na ženách, sexualita a mnohé iné.²⁶⁰

Všetky tri naše respondentky sa zhodli na tom, že jeden z dôležitých faktorov, ktorý vytvoril stabilný základ pre nastolenie rodovej rovnosti v Slovinsku boli feministické hnutia v 80. a 90. rokoch.²⁶¹ Feministické hnutie je jedno z najdlhšie pôsobiacich občianskych hnutí v Slovinsku. Boli to práve ženské hnutia, ktoré v roku 1974 presadzovali a lobovali za ukotvenie práva na interrupcie do slovinskej Ústavy. V roku 1991 sa konzervatívne politické strany pokúšali odobrať tento zákon z Ústavy Slovinska, avšak ako reakcia na tieto pokusy sa spojili ženské hnutia z celého Slovinska a tento pokus sa im podarilo zvrátiť nátlakom na tieto konzervatívne pravicové strany. Výsledkom tejto aliancie ženských hnutí v 90. rokoch bolo vytvorenie Komisie pre ženskú politiku v rámci parlamentu, ktorá bola neskôr rozpustená a jej kompetencie prešli pod Komisiu petícií, ľudských práv a rovných príležitostí; a Úrad pre ženskú politiku v rámci Úradu vlády, ktorý je neskôr premenovaný na Úrad pre rovné príležitosti.²⁶²

---

²⁵⁸ S.L. (respondentka zo Slovinska), Rozhovor s autorkou zo dňa 02.06.2023, online cez ZOOM, rozhovor trval 1 hod. 12 min. (nepublikovaný rozhovor).

²⁵⁹ Živa Humer, „Europeanization And The Equal Opportunities Policy In Slovenia“, 2007, 312.

²⁶⁰ Ibid.

²⁶¹ Ž.H. (respondentka zo Slovinska), Rozhovor s autorkou zo dňa 30.05.2023, online cez ZOOM, rozhovor trval 37 min. (nepublikovaný rozhovor);

viz. tiež S.L. (respondentka zo Slovinska), Rozhovor s autorkou zo dňa 02.06.2023, online cez ZOOM, rozhovor trval 1 hod. 12 min. (nepublikovaný rozhovor);

Viz. tiež M.A.G. (respondentka zo Slovinska), Rozhovor s autorkou zo dňa 14.06.2023, online cez ZOOM, rozhovor trval cca 30 min. (nepublikovaný rozhovor).

²⁶² Živa Humer a Saša Pančič, „The Policy on Gender Equality in Slovenia“, Directorate General For Internal Policies Policy Department C: Citizens' Rights And Constitutional Affairs, European Parliament, (manuscript completed in February 2015, Brussels, Belgium) 6-8. Dostupné z:

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/510010/IPOL_STU\(2015\)510010_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/510010/IPOL_STU(2015)510010_EN.pdf) (stiahnuté 10.03.2023).

V 90. rokoch Slovinsko taktiež bojovalo s nízkou účasťou žien v politike, ktorá sa znížila z kvóty 30% počas socializmu na 8% v roku 1996.²⁶³ Ako zdôraznila Drakulić, „ženám sa opäť hovorí[lo], že niečo iné je dôležitejšie ako ich práva: tentoraz to [bola] demokracia“.²⁶⁴ Jedna z našich respondentiek má skúsenosti aj s politickou scénou a potvrdzuje, že v prechodnom období bola najväčšia hrozba pre rodovú rovnosť v Slovinsku práve nedostatočná reprezentácie žien v politike.

V tejto oblasti bol nápomocný práve vstup Slovinska do EÚ. V parlamente sa vtedy údajne objavoval argument, že Slovinsko sa nemôže stať členským štátom, keď má podiel žien a mužov v parlamente pod 10%. V roku 2001 vznikla tzv. Koalícia za rovnosť, v rámci ktorej približne 250 žien z rôznych oblastí spoločnosti, politiky, mimovládnych organizácií, médií pracovalo spolu so skupinou akademikov a akademičiek aby dosiahli zmenu Ústavy, ktorá bude vyžadovať kroky k nastoleniu rovnosti v rámci politickej reprezentácie. V roku 2004 sa im podarilo dosiahnuť zmeny a Ústava Slovinska bola upravená a podľa nového článku 43 „Zákon ustanoví opatrenia na podporu rovnosti príležitostí mužov a žien vo voľbách do orgánov štátnej správy a samosprávy“. Po tomto dodatku v ústave boli najprv uvedené rodové kvóty vo voľbách do Európskeho parlamentu, potom krajských voľbách a nakoniec parlamentných voľbách v roku 2006.²⁶⁵

Každoročne sa MPRSVRP podieľa aj na spolufinancovaní programov a projektov mimovládneho sektora na podporu rovnosti pohlaví. Podľa Článku 3 Zákona o rovných príležitostiach žien a mužov má vláda a ministerstvá povinnosť konzultovať a kooperovať so sociálnymi partnermi a nevládnymi organizáciami v oblasti rodovej rovnosti a rovnosti príležitostí. Poradenský orgán je súčasťou MPRSVRP, tzv. Expertná rada pre rodovú rovnosť. Táto Expertná rada pozostáva z viacerých členov, profesionálov a profesionálok

---

²⁶³ Sonja Lokar, „A Short History of Quotas in Slovenia“, A paper presented at the International Institute for Democracy and Electoral Assistance (IDEA)/CEE Network for Gender Issues Conference, The Implementation of Quotas: European Experiences (Budapest, Hungary, 22-23 October) 4-5. Dostupné z: <https://www.ludenet.org/projects-files/6/resources/a-short-history-of-quotas-in-slovenia-625.pdf> (stiahnuté 10.03.2023).

²⁶⁴ Slavenka Drakulić, „Women and the new democracy in the former Yugoslavia“, in *Gender politics and post-communism: Reflections from Eastern Europe and the former Soviet Union* N. Funk & M. Mueller (New York: Routledge. 1993) 128.

²⁶⁵ „Thematic work in 2012 of the Working group on discrimination against women in law and practice on the implementation of law and policy and effective strategies to eliminate discrimination against women in the political and public life and particularly during transitions. Contribution of the Republic of Slovenia“ (*Ljubljana, February 2012*). Dostupné z: <https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/issues/women/WG/PublicPoliticalLife/Slovenia.docx> (stiahnuté 10.05.2023).

pracujúcich v rôznych oblastiach, ako je vzdelávanie, pracovné odbory, mimovládne organizácie. Expertná rada spolupracuje aj s Ochrancom princípov rovnosti.²⁶⁶

Za spomenutie stojí mimovládna organizácia s pobočkami po celej Európe – Ženská Lobby, ktorá sídli aj v Slovinsku založená v roku 2006. Ženská Lobby v Slovinsku zastrešuje skupinu ôsmich mimovládnych organizácií z rozličných oblastí, približne desať prominentných akademikov a priekopníkov v oblasti rodovej rovnosti. Hlavným cieľom Lobby je pozdvihnúť a podporovať ženy na Slovinsku, bojovať proti diskriminácii a ochraňovať ľudské práva pre všetky ženy prostredníctvom ich aktívnej spoluúčasti na diani v spoločnosti a rozvojom a implementáciou politik rodovej rovnosti na národnej, ale aj regionálnej úrovni.²⁶⁷ Potom sú tu organizácia ako Lesbicko-feministická akadémia, Červené úsvity, TransAkcja a mnohé iné.

Úlohou mimovládnych organizácií je aj vzdelávanie spoločnosti. Okrem mimovládnych organizácií sa ženským otázkam venuje aj akademická pôda prvýkrát na Univerzite v Ľubľane na Fakulte sociálnych vied od roku 1987. Tieto kurzy boli ponúkané Ústavom sociológie a samostatný magisterský a doktorský program s názvom Ženské štúdiá a feministická teória boli predstavené v roku 1997 na Ústave sociológie Filozofickej fakulty. Kurzy spojené s ženskými otázkami a rodovými štúdiami sa na Univerzite v Ľubľane vyučujú dodnes, avšak už to nie sú samostatné magisterské programy, ale len voliteľné programy. Na Fakulte sociálnych vied je však stále ponúkaný interdisciplinárny doktorský program rodových štúdií. Milica Antić Gaber poukazuje na to, že inštitúcia rodových štúdií je na akademickej pôde v ohrození. Čiastočne sú za to zodpovedné finančné faktory, keď sa financie odoberajú humanitným a sociálnym odborom a investujú sa skôr do technických odborov, ale nepochybne za to môže aj veľmi silný celoeurópsky anti-genderový diskurz.²⁶⁸

Všetky tri naše respondentky teda považujú silu ženských hnutí, za hlavný hnací motor rodovej rovnosti v Slovinsku. Naše respondentky sa taktiež zhodli, že ženské hnutia v Slovinsku sú v oblasti rodovej rovnosti vplyvnejšie než EÚ, ktorá je v propagácii rodovej

---

²⁶⁶ Equal Opportunities for Women and Men Act (2002) (Official Gazette of the Republic of Slovenia, No. 59/02, 61/07 - ZUNEO-A, 33/16 - ZVarD and 59/19) / Zakon o enakih možnostih žensk in moških (Uradni list RS, št. 59/02, 61/07 – ZUNEO-A, 33/16 – ZVarD in 59/19). Dostupné z: <https://www.ilo.org/dyn/natlex/docs/ELECTRONIC/61659/89154/F762567517/SVN61659.pdf> (stiahnuté 13.05.2023).

²⁶⁷ „The women’s lobby of Slovenia“, Published 27 October 2017. Dostupné z: <https://www.womenlobby.org/Women-s-Lobby-Slovenia?lang=en> (stiahnuté 10.02.2023).

²⁶⁸ Milica Antić Gaber, „Mapping Women’s and Gender Studies in the Academic Field in Slovenia“, *Gender and Education*, Vol. 7, č. 2 (2017): 24-25. Dostupné z: <https://doi.org/10.26529/cepsj.167> (stiahnuté 14.06.2023).

rovnosti skôr normatívnou silou. EÚ podľa nich podporuje zmeny v tzv. soft oblastiach, ktoré nestoja moc financií.²⁶⁹

6.2.2. Politics

Rozhovory s našimi troma respondentkami potvrdili, že stredové a stredo-ľavicové strany boli tradične pozitívne naklonené ženským problematikám a zasadzovali sa za stratégie a politiky, ktoré podporovali dosiahnutie rodovej rovnosti. Ženy si uvedomovali, že je nutné zapojiť sa do politiky priamo, pretože sú to práve politické strany, ktoré kontrolujú politickú arénu. Využívanie inštitúcií politického systému s cieľom zmeniť postavenie žien sa stalo novým mottom ženskej sekcie činnosti strany.²⁷⁰ V strane Nové Slovinsko – Kresťansko-demokratická strana (NSi) malo vo svojej strane ženskú alianciu, Slovinská aliancia žien. V rámci strany Slovinskej ľudovej strany (SLS) to bola Ženská aliancia. V strane Liberálnej demokracie Slovinska to boli Klub Minerva a Ženská sieť.²⁷¹

Na druhej strane pravicové a hlavne krajne pravicové strany, ako je napríklad Slovinská demokratická strana (SDS) alebo Slovinská národná strana (SNS) boli proti opatreniam na podporu žien v spoločnosti a politike.

V oblasti politics je určite dôležité znovu pripomenúť, že Slovinsko prijalo zákon, v ktorom sú povinné genderové kvóty na kandidátkach politických strán vo voľbách. Najskôr boli adoptované vo voľbách do Európskeho parlamentu od roku 2004 a neskôr boli adoptované aj na národnej úrovni v lokálnych a celonárodných parlamentných voľbách. Ako príklad na lokálnej úrovni v krajských voľbách v roku 2006 boli kvóty 20% a neskôr v roku 2010 to boli kvóty 25%. V národných a európskych voľbách v roku 2008 to boli kvóty 25% a neskôr v roku 2011 a 2014 to bolo plných 35%.²⁷² V hornej komore parlamentu však kvóty nie sú aplikované dodnes. Návrh na zavedenie kvót bol predstavený už v 90. rokoch

---

²⁶⁹ Ž.H. (respondentka zo Slovinska), Rozhovor s autorkou zo dňa 30.05.2023, online cez ZOOM, rozhovor trval 37 min. (nepublikovaný rozhovor);

viz. tiež S.L. (respondentka zo Slovinska), Rozhovor s autorkou zo dňa 02.06.2023, online cez ZOOM, rozhovor trval 1 hod. 12 min. (nepublikovaný rozhovor);

Viz. tiež M.A.G. (respondentka zo Slovinska), Rozhovor s autorkou zo dňa 14.06.2023, online cez ZOOM, rozhovor trval cca 30 min. (nepublikovaný rozhovor).

²⁷⁰ Ibid.

²⁷¹ Milica Antić Gaber, „Slovene political parties and their influence on the electoral prospects of women“, *The Journal of Communist Studies and Transition Politics*, vol. 15, č. 1(1999): 11. Dostupné z: DOI: 10.1080/13523279908415394 (stiahnuté 13.03.2023).

²⁷² Irena Selišnik a Milica Antić Gaber, „From voluntary party to legal electoral gender quotas in Slovenia: The importance and limitations of legal and institutional mechanisms“, *EUI Working Papers*, Department of Law, LAW 2015/31. Dostupné z: https://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/35919/LAW_2015_31.pdf?sequence=1&isAllowed=y (stiahnuté 12.03.2023).

mimovládnyimi organizáciami aj stredovými a stredo-ľavicovými stranami s podporou jedinej pravicovej strany, a to Slovinskej ľudovej strany (SLS). Dodatočne Strana sociálnych demokratov (ZLSD) a Demokratická strana dôchodcov Slovinska (DeSUS) ako aj SNS majú vo svojej strane adoptované dobrovoľné stranické kvóty.²⁷³

V nasledujúcej Tabuľke 6 sú zhrnuté všetky politické strany, ktoré boli súčasťou Slovinského národného zhromaždenia od roku 2004 až do roku 2023. V Tabuľke 6 je zhrnutá aj ideologická orientácia strany, ich politická pozícia a vzťah k problematike rodovej rovnosti:

Strana ²⁷⁴	Ideológia	Politická pozícia	Rodová rovnosť
Liberálna demokracia Slovinska (LDS)	<u>Liberalizmus</u> Sociálny liberalizmus Pro-Európa	Stred Stredo-ľavica	+
Slovinská ľudová strana (SLS)	<u>Konzervativizmus</u> Kresťanská demokracia Pro-Európa	Stredo-pravica	+
Demokratická strana dôchodcov Slovinska (DeSUS)	<u>Sociálny liberalizmus</u> Pro-Európa	Stred	+
Sociálni demokrati (ZLSD)	Sociálna demokracia Pro-Európa	Stredo-ľavica	+
Slovinská demokratická strana (SDS)	<u>Konzervativizmus</u> Nacionalizmus Pravicový populizmus Anti-migrácia	Krajná pravica	-
Nové Slovinsko - kresťanskí demokrati (NSi)	<u>Konzervativizmus</u> Kresťanská demokracia Pro-Európa	Stredo-pravica	-
Slovinská národná strana (SNS)	<u>Konzervativizmus</u> Nacionalizmus Populizmus	Krajná pravica	-
Zares	<u>Sociálny liberalizmus</u> Pro-Európa	Stred Stredo-ľavica	+
Občianska kandidátka	<u>Klasický liberalizmus</u>	Stred	-

²⁷³ Irena Selišnik a Milica Antić Gaber, „Fact sheet on Slovenia“, based on their paper for the Workshop on Legal Struggles and Political Mobilization around Gender Quotas in Europe (September 2014, Florence) 2. Dostupné z: <https://blogs.eui.eu/genderquotas/wp-content/uploads/sites/24/2015/03/Executive-summary-Slovenia-Selishnik-Gaber.pdf> (stiahnuté 10.05.2023).

²⁷⁴ Ideológie strán a ich politická pozícia je odvodená z programov jednotlivých strán, ako aj z dostupnej literatúry o týchto politických stranách, dodatočne sme využili aj portál PolitPro.eu. Dostupné z: <https://politpro.eu/en/slovenia/parties> (stiahnuté 13.04.2023).

Gregora Viranta (DLGV)		Stredo-pravica	
Pozitívne Slovincsko – Strana Zorana Jankovića	<u>Sociálny liberalizmus</u> Sociálna demokracia	Stred Stredo-ľavica	+
Strana Alenky Bratušek (ZaAB) ²⁷⁵	<u>Sociálny liberalizmus</u> Pro-Európa	Stred Stredo-ľavica	+
Zjednotená ľavica	<u>Sociálny liberalizmus</u> Demokratický socializmus Euroskepticizmus	Ľavica	+
Moderná stredová strana (SMC)	<u>Sociálny liberalizmus</u> Liberalizmus Pro-Európa	Stred Stredo-ľavica	+
Kandidátka Marjana Šarca (LMSŠ) ²⁷⁶	<u>Sociálny liberalizmus</u> Populizmus Pro-Európa	Stred Stredo-ľavica	+
Ľavica	<u>Sociálny liberalizmus</u> ²⁷⁷ Demokratický socializmus Euroskepticizmus	Ľavica	+
Slobodné hnutie	<u>Sociálny liberalizmus</u> Pro-Európa	Stred Stredo-ľavica	+

Tabuľka 6: Prehľad politických strán v Slovinsku v parlamente od roku 2003-2023 a ich prístup k rodovej rovnosti

V nasledujúcej Tabuľke 7 bude predstavené zhrnutie zloženia Národného zhromaždenia Slovinska od roku 2004 až po rok 2022:

Národné zhromaždenie	Koalícia	Mandáty	Opozícia	Mandáty
2004-2008	Slovinská demokratická strana (SDS)	29	Liberálna demokracia Slovinska (LDS)	23
	Nové Slovincsko – Kresťansko-ľudová strana (NSi)	9	Sociálni demokrati (ZLSD)	10
	Slovinská ľudová strana (SLS)	7	Slovinská národná strana (SNS)	6
	Demokratická strana dôchodcov Slovinska	4		

²⁷⁵ Strana vznikla po odštiepení zo strany Pozitívne Slovincsko, neskôr vystupuje ako Slobodné hnutie.

²⁷⁶ Strana sa neskôr pridala k Slobodnému hnutiu.

²⁷⁷ Alen Toplišek, „Between populism and socialism: Slovenia’s Left party“, in *The Populist Radical Left in Europe*, ed. Giorgos Katsambekis, Alexandros Kioupkiolis (Routledge, London 2019) 14. Dostupné z: https://eprints.soas.ac.uk/31138/6/03_Chapter3_Toplisek_rev_kioup-edits.pdf (stiahnuté 10.03.2023).

	(DeSUS)			
Stredo-pravicová vláda Minister sociálnych vecí: Janez Drobnič (DeSUS)				
2008-2012	Sociálni demokrati (SD)	29	Slovinská demokratická strana (SDS)	28
	Zares – Nová politika	9	Slovinská národná strana (SNS)	5
	Demokratická strana dôchodcov Slovinska (DeSUS)	7	Slovinská ľudová strana (SLS) + Strana mladých – Zelení Európe	5
	Liberálna demokracia Slovinska (LDS)	5		
Stredo-ľavicová vláda Minister sociálnych vecí: Ivan Svetlik (DeSUS)				
2012-2013	Slovinská demokratická strana (SDS)	26	Pozitívne Slovinska – Strana Zorana Jankoviča	28
	Demokratická strana dôchodcov Slovinska (DeSUS)	6	Sociálni demokrati (ZLSD)	10
	Nové Slovinsko – Kresťansko-ľudová strana (NSi)	4		
	Občianska kandidátka Gregora Viranta (DLGV)	8		
	Slovinská ľudová strana (SLS)	6		
Stredo-pravicová vláda Minister sociálnych vecí: Andrej Vizjak (SDS)				
2013-2014	Pozitívne Slovinska – Strana Zorana Jankoviča	24	Slovinská demokratická strana (SDS)	26
	Občianska kandidátka Gregora Viranta (DLGV)	8	Slovinská ľudová strana (SLS)	6
	Strana Alenky Bratušek (ZaAB)	4		
	Sociálni demokrati (ZLSD)	10		
	Demokratická strana dôchodcov Slovinska (DeSUS)	6		
Stredo-ľavicová vláda Ministerka práce, rodiny, sociálnych vecí a rovných príležitostí: Anja Kopač Mrak (ZLSD)				
2014-2018	Moderná stredová strana (SMC)	36	Slovinská demokratická strana (SDS)	21
	Demokratická strana dôchodcov Slovinska	10	Zjednotená ľavica	6

	(DeSUS)			
	Sociální demokrati (ZLSD)	6	Strana Alenky Bratušek (ZaAB)	4
			Nové Slovincsko – Kresťansko-ľudová strana (NSi)	5
Stredo-ľavicová vláda Ministerka práce, rodiny, sociálnych vecí a rovných príležitostí: Anja Kopač Mrak (ZLSD)				
2018-2020	Kandidátka Marjana Šarca (LMŠ)	13	Slovincská demokratická strana (SDS)	25
	Sociální demokrati (ZLSD)	10	Ľavica	9
	Moderná stredová strana (SMC)	10	Nové Slovincsko – Kresťansko-ľudová strana (NSi)	7
	Strana Alenky Bratušek (ZaAB)	5	Slovincská národná strana (SNS)	4
	Demokratická strana dôchodcov Slovincska (DeSUS)	5		
Stredo-ľavicová vláda Ministerka práce, rodiny, sociálnych vecí a rovných príležitostí: Ksenija Klampfer (SMC)				
2020-2022	Slovincská demokratická strana (SDS)	25	Kandidátka Marjana Šarca (LMŠ)	13
	Nové Slovincsko – Kresťansko-ľudová strana (NSi)	7	Ľavica	9
	Moderná stredová strana (SMC)	10	Strana Alenky Bratušek (ZaAB)	5
	Demokratická strana dôchodcov Slovincska (DeSUS)	5	Slovincská národná strana (SNS)	4
			Sociální demokrati (ZLSD)	10
Stredo-pravicová vláda Minister práce, rodiny, sociálnych vecí a rovných príležitostí: Janez Cigler Kralj (NSi)				
2022-	Sociální demokrati (ZLSD)	7	Slovincská demokratická strana (SDS)	27
	Ľavica	5	Nové Slovincsko – Kresťansko-ľudová strana (NSi)	8
	Slobodné hnutie	41		
Stredo-ľavicová vláda Minister práce, rodiny, sociálnych vecí a rovných príležitostí: Luka Mesec (Ľavica)				

Tabuľka 7: Prehľad zostavenia vlád v Slovincsku od roku 2003-2023

V období od roku 2004 až do roku 2022 sa v Slovinsku vystriedalo 8 vlád z toho 5 z nich bolo stredo-ľavicovo orientovaných. Pričom posty ministrov a ministeriek práce, rodiny, sociálnych vecí a rovných príležitostí boli reprezentované v rámci 4 funkčných období z 8 ministrami a ministerkami zo stredo-ľavicových, alebo ľavicových strán. Pokiaľ by sme sa riadili predchádzajúcou logikou a tvrdením, že ľavicovo a stredo-ľavicové politické strany a politickí reprezentanti sú naklonení ženským otázkam a majú záujem riešiť rodové nerovnosti v krajine, bolo by možné tvrdiť, že politická reprezentácia v Slovinsku bola rodovej rovnosti za vybrané obdobie naklonená a otvorená. To by vysvetľovalo pozitívny vývoj v krajine v oblasti rodovej rovnosti a tým ľahšiu implementáciu európskych noriem v oblasti rodovej rovnosti v Slovinsku.

S.L. má skúsenosti so slovinskou politickou scénou a tvrdí, že to boli spravidla pravicové strany, ktoré sa snažili zvrátiť úspechy v oblasti rodovej politiky, ktoré sa im podarili dosiahnuť, ako napríklad snaha odobrať právo na interrupcie z ústavy, snaha o spoplatnenie antikoncepcie a interrupcií, alebo snaha obmedziť odluka štátu od cirkevných inštitúcií.²⁷⁸ Istanbulský dohovor bol pôvodne napádaný práve pravicovými stranami a predstaviteľmi vlády v rokoch 2012-2013, nakoniec bol ratifikovaný v roku 2015, kedy bola pri moci znovu stredo-ľavicová vláda.²⁷⁹ S.L. však taktiež uznáva, že to bolo za vlády pravicovej strany v roku 2021, kedy Slovinsko dosiahlo preformulovanie definície znásilnenia, kedy obžalovaný musí dokázať súhlas a nie jeho absenciu.²⁸⁰ S.L. však poznamenáva, že vládnuca pravicová strana k tomuto rozhodnutiu neprišla dobrovoľne a že skôr podľahla tlaku mimovládnych organizácií a verejnosti.²⁸¹

S.L. však varuje, že už aj predstavitelia a členovia niektorých stredových, stredo-ľavicových a ľavicových strán začínajú byť „nakazení“ anti-genderovou politikou a hovorí, že preto nemôžeme brať aktuálny pozitívny stav rodovej rovnosti v Slovinsku ako samozrejmosť.²⁸²

---

²⁷⁸ S.L. (respondentka zo Slovinska), Rozhovor s autorkou zo dňa 02.06.2023, online cez ZOOM, rozhovor trval 1 hod. 12 min. (nepublikovaný rozhovor).

²⁷⁹ viz. Kapitola 6.2.3.

²⁸⁰ „Slovenia: 'Historic victory for women' - new law recognises sex without consent as rape“, Press Release, Amnesty International UK, published 04.06.2021. Dostupné z: <https://www.amnesty.org.uk/press-releases/slovenia-historic-victory-women-new-law-recognises-sex-without-consent-rape> (stiahnuté 12.05.2023).

²⁸¹ S.L. (respondentka zo Slovinska), Rozhovor s autorkou zo dňa 02.06.2023, online cez ZOOM, rozhovor trval 1 hod. 12 min. (nepublikovaný rozhovor).

²⁸² Ibid.

6.2.3. Policy

Slovinsko sa taktiež zaviazalo k rešpektovaniu ľudských práv podpísaním a ratifikovaním rôznych medzinárodných dokumentov, ako je napríklad: Charta OSN (1945), Všeobecná deklarácia ľudských práv (1948), Dohovor o politických právach žien (1953), Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach (1976), Deklarácia OSN o odstránení diskriminácie žien (1967), Dohovor o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien, Opčný protokol k Dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien (1979), Pekinská deklarácia OSN (1995).²⁸³

Okrem medzinárodných dokumentov Slovinsko prešlo veľmi progresívnym vývojom aj vnútroštátne. Napríklad všeobecné volebné právo bolo získané v roku 1946; ustanovenie o slobodnej voľbe v oblasti užívania antikoncepcie bolo do ústavy zahrnuté v roku 1974; rodičia získali právo na spoločnú dovolenku na starostlivosť o dieťa v roku 1976; právo na poradenstvo v oblasti plánovania rodiny a dostupnosť antikoncepcie a právo na interrupciu z iných ako zdravotných dôvodov bolo získané v roku 1977 a v roku 1986 bola predĺžená dovolenka na starostlivosť o dieťa z 8 mesiacov na jeden rok.²⁸⁴

Slovinská Ústava garantuje rovné ľudské práva a základné slobody, zakazuje diskrimináciu na základe viacerých faktorov, vrátane pohlavia (Článok 14). Ústava taktiež zaručuje právo na rovné príležitosti na pracovnom trhu (Článok 49).²⁸⁵ Jednotlivé pôvodné kroky a zákony, ktoré Slovinsko prijalo však v skutočnosti len poukazovali na nerovnosti v spoločnosti, ale nijak efektívne ich neriešili, ako Butorová uvádza, že „rovnosť *de iure* bola často nerovnosťou *de facto*“.²⁸⁶

Pred vstupom do EÚ je nutné adoptovať a zjednotiť európske normy s tými slovinskými. Požiadavky EÚ na legislatívu o rovnosti príležitostí, ako už bolo zdôraznené, boli pre kandidátske krajiny záväzné. Zákon bol predložený v roku 2002 Národnému zhromaždeniu Slovenskej republiky ako súčasť legislatívneho balíka odporúčaní a smerníc EÚ ako *acquis communautaire*. EÚ v rámci integrácie Slovinska a jeho noriem v oblasti rodovej rovnosti využilo Amsterdamskej dohody (1997), ako aj spoločnú komunitnú

---

²⁸³ „Univerzalni Instrumenti O Človekovih Pravicah“, *Republic of Slovenia*, Human Rights Ombudsman. Dostupné z: <https://www.varuh-rs.si/pravni-temelji-cp/ozn-organizacija-zdruzenih-narodov/> (stiahnuté 12.3.2023).

²⁸⁴ Sonja Robnik, *Gender Equality – Slovenia - The Still Unfinished story: Review of developments in the field of gender equality in Slovenia 1991–2016*, 2016, 11.

²⁸⁵ Constitution of The Republic of Slovenia. Official Gazette of the Republic of Slovenia Nos. 33/91-I, 42/97, 66/2000, 24/03, 69/04, 68/06, and 47/13. Dostupné z: <https://www.us-rs.si/media/constitution.pdf> (stiahnuté 23.03.2023).

²⁸⁶ Zuzana Btorová, *She and He in Slovakia. Gender issues in public opinion* (USPO: Bratislava, 1996) 81.

rámčovú stratégiu v oblasti rodovej rovnosti (2001-2005), ako aj vplyv Spoločenstva národov a konkrétne Pekingskej konferencie v roku 1995.²⁸⁷

Je dôležité si znova pripomenúť, že europeizácia v kontexte politiky rovnakých príležitostí a rodovej rovnosti vedie k procesu zjednotenia noriem a stratégií pre dosiahnutie rodovej rovnosti v členských štátoch EÚ. Z hľadiska legislatívy v členských krajinách sa europeizácia politiky rodovej rovnosti sa prejavuje ako „top-down“ proces. Jedna z kľúčových stratégií predstavených EÚ v otázkach rodovej rovnosti je Politika rovných príležitostí EÚ, ktorá zahŕňa legislatívu o rodovej rovnosti a venuje sa rovnosti medzi ženami a mužmi najmä vo verejnej sfére, na trhu práce a v politike.²⁸⁸

Po nástupe demokracie v 90. rokoch a integrácií krajín strednej a východnej Európy do EÚ boli témy týkajúce sa rodovej rovnosti začlenené do politickej agendy krajín pre túto oblasť ako súčasť práva EÚ, *acquis communautaire*.²⁸⁹ Živa Humer popisuje vplyv EÚ na politiku rodovej rovnosti v Slovinsku a na jeho príklade upozorňuje na to, že adoptovanie európskej politiky rovných príležitostí v procese prístúpenia do EÚ malo za následok, že štáty strednej a východnej Európy nebrali do úvahy lokálne sociálne a rodové podmienky a prispelo to len k homogenizácii štandardov a mechanizmov pre rodovú rovnosť. Europeizácie politiky rodovej rovnosti je podľa jej názoru iná forma globalizácie.²⁹⁰ Rozšírenie EÚ v roku 2004 preto predstavilo a uviedlo problematiku rodovej rovnosti a politiky rovných príležitostí do krajín strednej a východnej Európy, kde feminizmus a rodová rovnosť boli z veľkej časti chápané ako zbytočné.²⁹¹ Situácia v Slovinsku nebola až tak konzervatívna ako v iných krajinách, avšak aj tu musel feminizmus a rodová rovnosť bojovať s pravicovými a tradičnými, konzervatívnymi vplyvmi v spoločnosti.

Politika rovných príležitostí EÚ „je procedurálnym prístupom, ktorý má dohliadať na to, aby všetci ľudia – bez ohľadu na pohlavie – podliehali rovnakým procedurálnym pravidlám a formálnym hodnoteniam, aby sa mohli rovnako rozhodnúť sledovať svoje ciele vlastným spôsobom“.²⁹² Jednou z podmienok prístúpenia do EÚ bolo samozrejme adoptovanie tejto stratégie. Každý kandidátsky štát sa mohol rozhodnúť na spôsobe, akým

---

²⁸⁷ Viz. Kapitola 5.

²⁸⁸ Gabriele Abels, „Gender Equality Policy“, in *Policies within the multi-level EU system: Instruments and Strategies of European Governance*, ed. Rubert Heinelt a Michele Knolt. (Nomos, 2011) 325-348.

²⁸⁹ Maruša Gortnar a Tanja Salecl, „Pregled pravne ureditve v EU in Sloveniji na področju človekovih pravic žensk (ključne direktive in zakoni). [An Overview of the EU and Slovene Legislation in the Sphere of Women's Human Rights (Key Directives and Acts)], In *Človekove pravice žensk. Uvodna pojasnila in dokumenti* [Women's Human Rights. Introductory Explanations and Documents], ed. V. Jalušič a D. Zagorac (Ljubljana: Društvo Amnesty International Slovenije and Mirovni inštitut (Peace Institute) 2004).

²⁹⁰ Živa Humer, „Europeanization And The Equal Opportunities Policy In Slovenia“, 2007, 308.

²⁹¹ Viz. Zuzana Bútorová, *She and He in Slovakia. Gender issues in public opinion*, 1996.

²⁹² Judith Squires, *Gender in political theory* (Cambridge: Polity Press, 1999) 120.

zavedie legislatívu o rodovej rovnosti do svojho národného právneho rámca v rámci procesu pristúpenia do spoločenstva. V Slovinsku prijalo Národné zhromaždenie 21. júna 2002 zastrešujúci zákon o rodovej rovnosti, **Zákon o rovnakých príležitostiach žien a mužov**. Zákon o rovnosti príležitostí žien a mužov je zastrešujúcim zákonom, ktorý je všeobecný a široký a ako taký predstavuje legislatívny základ pre politiku rodovej rovnosti v Slovinsku.

Na zabezpečenie rovnakých príležitostí a rovnakého zaobchádzania so ženami a mužmi zákon ustanovuje všeobecné a osobitné opatrenia. Všeobecné opatrenia súvisia so zákonom, ktorý zakazuje diskrimináciu na základe pohlavia. Zahŕňajú aktivity vlády a Úradu pre rovnosť príležitostí presadzovať v rámci svojej práce rovnaké príležitosti a rovnaké zaobchádzanie so ženami a mužmi. Osobitné opatrenia sa týkajú podpory rovnosti žien a mužov vo verejnej sfére realizáciou pozitívnych, povzbudzujúcich a programových opatrení. Zoznam opatrení uvádza potrebu zabezpečiť rodovú rovnosť v tých oblastiach, kde sa pozoruje nedostatočné zastúpenie žien alebo mužov, t. j. ak je zastúpenie žien alebo mužov nižšie ako 40 percent.²⁹³ Slovinsko adoptovalo tento zákon, pretože to bola podmienka EÚ. Zákon je formálne aj obsahovo veľmi blízky rozhodnutiam a smerniciam EÚ.²⁹⁴ Prijatie tohto zákona bol veľmi dôležitý krok, avšak jeho efektívnosť je sporná. Ako už bolo spomenuté v rozhovoroch s našimi respondentkami, smernice EÚ nie sú považované za najefektívnejšie, môžu však byť smerodajné.²⁹⁵ Humer hovorí, že jeho nižšia efektívnosť je spojená hlavne s faktom, že článok nie je špecificky prispôbený slovinskému prostrediu a spoločnosti. Verejnosť o adoptovaní článku vlastne veľa nevedela a keď sa niečo v médiách o článku spomenulo, bol vykreslený len ako nutný krok k pristúpeniu do EÚ, pričom neboli vôbec vyzdvihnuté výhody rodovej rovnosti pre celú spoločnosť.²⁹⁶ Vo vyšších sférach slovinskej politiky sa teda o tomto článku hovorilo ako o „nutnom zle,“ pričom cieľom bolo adoptovať článok ako taký, bez zohľadnenia dôležitosti jeho obsahu a rodovej rovnosti.²⁹⁷

---

²⁹³ Article 7, ods. 2. Equal Opportunities for Women and Men Act (2002) (Official Gazette of the Republic of Slovenia, No. 59/02, 61/07 - ZUNEO-A, 33/16 - ZVarD and 59/19) / Zakon o enakih možnostih žensk in moških (Uradni list RS, št. 59/02, 61/07 - ZUNEO-A, 33/16 - ZVarD in 59/19). Dostupné z: <https://www.ilo.org/dyn/natlex/docs/ELECTRONIC/61659/89154/F762567517/SVN61659.pdf> (stiahnuté 13.05.2023).

²⁹⁴ Živa Humer, Saša Pančič, „The Policy on Gender Equality in Slovenia“, 2015, 8-9.

²⁹⁵ Ž.H. (respondentka zo Slovinska), Rozhovor s autorkou zo dňa 30.05.2023, online cez ZOOM, rozhovor trval 37 min. (nepublikovaný rozhovor); viz. tiež S.L. (respondentka zo Slovinska), Rozhovor s autorkou zo dňa 02.06.2023, online cez ZOOM, rozhovor trval 1 hod. 12 min. (nepublikovaný rozhovor); Viz. tiež M.A.G. (respondentka zo Slovinska), Rozhovor s autorkou zo dňa 14.06.2023, online cez ZOOM, rozhovor trval cca 30 min. (nepublikovaný rozhovor).

²⁹⁶ Živa Humer, „Europeanization And The Equal Opportunities Policy In Slovenia“, 2007, 308.

²⁹⁷ Vlasta Jalušič and G. M. Antić, *Women-politics-opportunities* (Ljubljana: Mirovni inštitut, 2001) 52.

Na druhej strane však respondentka S.L. poukazuje na silnú stránku Slovinska, ktoré len slepo neadoptovalo smernice EÚ, ale išlo za hranice toho, čo bolo požadované, napríklad v prípade sexuálneho obťažovania.²⁹⁸ V roku 2002 v prípravnom procese na prístupenie do EÚ Slovinsko predstavilo **Zákon o pracovnom pomere**, ktorý reguloval právo na rovnosť príležitostí na pracovnom trhu. Slovinsko sa v tomto prípade v Zákone o pracovnom pomere okrem definície sexuálneho obťažovania na pracovisku taktiež definuje, že je to zodpovednosť zamestnávateľa aby eliminoval prípady sexuálneho obťažovania na pracovisku. Dodatočne sa Slovinsko pozrelo aj na odporúčania EÚ a na prípady „best practices“ a na základe nich do zákona pridalo aj dodatok, že dôkazné bremeno spadá na zamestnávateľa a ten musí preukázať, že nedošlo k aktu sexuálneho obťažovania.²⁹⁹

Tento zákon taktiež požadoval od zamestnávateľov aby platili svojim zamestnancom za rovnakú prácu rovnakú odmenu bez ohľadu na pohlavie, čo malo zabrániť narastaniu tzv. wage gapu, ktorý bol v roku 2002 6,1% a v roku 2020 3,1%. Pre porovnanie celoeurópsky údaj wage gap v 2020 bol 13%; a wage gap SR bol v rovnakom roku 15,8%.³⁰⁰ Zákonné ustanovenie úzko nadväzovalo na § 6 toho istého zákona, ktorý zakazoval diskrimináciu na základe pohlavia. Článok 6 odsek 2 toho istého zákona ustanovil, že „ženám a mužom sa musia poskytnúť rovnaké príležitosti a rovnaké zaobchádzanie pri podpore zamestnania, mzdách a iných príjmoch vyplývajúcich z pracovného pomeru.“³⁰¹

V oblasti rodinnej politiky prijalo Slovinsko **Zákon o otcovskej dovolenke** (Act No. 97/2001), upravenej Zákonom o rodičovskej ochrane a rodinných dávkach, ktorý podporuje myšlienku rodovej rovnosti s možnosťou delenia sa o rodičovskú dovolenku medzi matkou a otcom. V zákone č. 18 z roku 1974 má otec nárok na časť materskej dovolenky, ale len vo výnimočných prípadoch, pokiaľ to žena dovolila, neskôr tento súhlas nebol nutný. Podľa Zákona o otcovskej dovolenke, ktorý v platnosť vstúpil v roku 2003 majú otcovia nárok na 90 dní neprenosnej dovolenky.³⁰²

---

²⁹⁸ S.L. (respondentka zo Slovinska), Rozhovor s autorkou zo dňa 02.06.2023, online cez ZOOM, rozhovor trval 1 hod. 12 min. (nepublikovaný rozhovor).

²⁹⁹ Employment Relationship Act, Article 6 par. e; Article 45. (Official Gazette of the Republic of Slovenia No 42/02) Dostupné z: <https://www.icj.org/wp-content/uploads/2013/05/Slovenia-Employment-Relationships-Act-2003-eng.pdf> (stiahnuté 10.03.2023).

³⁰⁰ „Slovenia had the third lowest gender pay gap in the EU“, Republic of Slovenia, Government Communication Office (published 11.03.2022). Dostupné z: <https://www.gov.si/en/news/2022-03-11-slovenia-in-2020-had-the-third-lowest-gender-pay-gap-in-the-eu/> (stiahnuté 10.03.2023).

³⁰¹ Employment Relationship Act, (Official Gazette of the Republic of Slovenia No 42/02).

³⁰² Lenka Formánková a Ivana Dobrotić (2011) „Mothers or Institutions? How Women Work and Care in Slovenia and the Czech Republic“, *Journal of Contemporary European Studies*, vol. 19, č. 3 (2011): 418. Dostupné z: DOI: [10.1080/14782804.2011.610610](https://doi.org/10.1080/14782804.2011.610610) (stiahnuté 10.05.2023).

Slovinsko ratifikovalo **Istanbulský dohovor** v roku 2015 a v súlade s Dohovorom predefinovalo zločiny znásilnenia a sexuálneho násillia adoptovaním konceptu „áno znamená áno.“ Tento koncept znamená, že pokiaľ osoba nevyjadří explicitne svoj konsent s podielaním sa na sexuálnej aktivite, absencia explicitného konsentu je považovaná za odmietnutie a slovo „nie.“ Táto redefinícia je dôležitá preto, že súdenie sexuálneho násillia a znásilnenia sa nebude automaticky a výhradne vzťahovať len na použitie sily a agresie. Pri adoptovaní a implementovaní tohto konceptu vláda úzko spolupracovala s mimovládnyimi organizáciami, ktoré napríklad preferovali názov „áno znamená áno“ založený na explicitnom konsente pred pôvodným návrhom „nie znamená nie.“³⁰³

Mimovládne organizácie zaoberajúce sa ženskými otázkami a rovnosťou pohlaví prispeli k ratifikácii Dohovoru. Hovoria však o tom, že sa museli stretnúť s názormi plnými stereotypov a všeobecného nezájmu politikov a byrokratov, avšak bolo taktiež jasné, že verejnosť má povedomie o problematike násillia na ženách a uvedomuje si dôležitosť jeho riešenia.³⁰⁴ V roku 2011, keď mal byť Dohovor podpísaný sa spustila voči Dohovoru vlna kritiky hlavne zo strany Ministerstva spravodlivosti, ktoré tvrdilo, že Dohovor nie je pre Slovinsko nutný, keďže napríklad prípad ženskej obriezky sa týka len krajín tretieho sveta a Slovinsko s nimi nemá, čo do činenie. Taktiež sa obával, že podľa dohovoru by muselo byť novelizovaných asi 150 článkov slovinských zákonov a to by mohlo spôsobiť chaos v súdnictve a legislatíve.³⁰⁵ Avšak Ministerstvo zahraničných vecí a Ministerstvo práce, rodiny, sociálnych vecí a rovných príležitostí Dohovor plne podporilo a nakoniec bol podpísaný v roku 2011. Mimovládne organizácie zmobilizovali politikov, verejnosť, ale aj verejne známe osoby, ako umelcov, atlétov alebo hercov a prispeli k ratifikácii Dohovoru v roku 2015. Slovinsko si však vyjednálo právo neaplikovať články, ako je napríklad článok o ženskej obriezke (Článok 38), alebo dohodnutých manželstiev (Článok 37).³⁰⁶

6.2.3.1. Strategické programy

V roku 1997 Úrad pre ženskú politiku uskutočnil pilotný projekt zameraný na uplatňovanie rodového hľadiska, ktorého cieľom bolo budovanie kapacít pre tvorcov politik a

---

³⁰³ Živa Šuta and N. Berglez, and M. Šepec, „Yes means Yes. Theoretical dilemmas and new definition of rape and sexual assault in Slovenian Criminal Law“, *Problemy Prawa Karnego*, vol. 6, č. 1 (2022): 2,10. Dostupné z: <https://doi.org/10.31261/PPK.2022.06.01.06> (stiahnuté 13.05.2023).

³⁰⁴ Špela Veselič, „Council of Europe on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence in Slovenia“, *Genero* vol. 26 (2022): 5. Dostupné z: DOI: 10.18485/genero.2022.26.1.1 (stiahnuté 10.03.2023).

³⁰⁵Ibid. 6.

³⁰⁶ Ibid. 7.

rozhodovacích orgánov a vypracovanie smerníc pre uplatňovanie gender mainstreamingu. Predstupové procesy Slovinska a legislatívny a politický rámec EÚ v oblasti rodovej rovnosti mali významný vplyv na vytváranie štruktúr a politík počas jeho kandidatúry na vstup do EÚ (1996 - 2004).³⁰⁷

Avšak Slovinsko predstavilo svoj akčný plán pre rodovú rovnosť v roku 2006, a od roku 2006 pravidelne predstavovala dvojročné akčné plány.³⁰⁸ Slovinsko má už v Zákone o rovných príležitostiach z roku 2002 ukotvenú potrebu vytvárať pravidelné stratégie pre rodovú rovnosť v krajine.³⁰⁹

Prvé uznesenie o Národnom programe rovnosti príležitostí žien a mužov, ktorý prijala vláda Slovenskej republiky v roku 2005 sa teda vzťahoval na obdobie rokov 2005 - 2013 a prvýkrát komplexne definoval politiku rovnosti príležitostí v šiestich prioritných oblastiach: gender maistreaming, rodová rovnosť na poli práce, spoločnosť založená na vedomostiach, sociálna prosperita, rodové vzťahy a rozhodovacie procesy. Všeobecné a špecifické ciele každej oblasti a konkrétne opatrenia na dosiahnutie špecifických cieľov boli taktiež identifikované a poskytli základ pre podrobné spracovanie dokumentov a pravidelných plánov. Boli vypracované štyri periodické plány pre roky 2006-2007, 2008-2009, 2010-2011 a 2012-2013.³¹⁰

Reporty a hodnotenia implementácie tohto programu ukazujú posun a zlepšenia vo viacerých oblastiach, avšak v niektorých sa stav rodovej rovnosti nezlepšil, alebo sa zlepšil veľmi pomalým tempom. Ekonomická kríza pretrvávajúca v tomto období sa značne podpísala na úspešnosti implementácie programu. Hodnotenia napríklad kritizujú zrušenie Kancelárie pre ženskú politiku v roku 2012, ktorej kompetencie prebralo Ministerstvo práce, rodiny, sociálnych vecí a rovných príležitostí. Na druhej strane, hodnotenia chvália spoluprácu vlády a mimovládnych organizácií v oblasti eliminácie rodovo podmieneného násillia. Slovinsko musí taktiež zapracovať na aplikácii princípov gender mainstreamingu a intersekcionality. Ukazuje sa totižto, že aplikácia horizontálnych princípov rodovej rovnosti

---

³⁰⁷ Sonja Robnik, *Gender Equality – Slovenia - The Still Unfinished story: Review of developments in the field of gender equality in Slovenia 1991–2016*, 2016, 12.

³⁰⁸ Sara Aguirre, Ioana Borza, Ilze Burkevica, Anne Laure Humbert, Merle Paats a Jolanta Reingardé „Effectiveness of Institutional Mechanisms for the Advancement of Gender Equality: Review of the implementation of the Beijing Platform for Action in the EU Member States“, 2014, 35-36.

³⁰⁹ viz. Article 15, 16, 17. Equal Opportunities for Women and Men Act (2002).

³¹⁰ „Resolution on the national programme for equal opportunities for women and men 2015-2020“, Ljubljana, Ministry of Labour, Family, Social Affairs and Equal Opportunities, 2016. Dostupné z: [https://www.globalwps.org/data/SVN/files/Resolution%20on%20the%20National%20Programme%20for%20Equal%20Opportunities%20for%20Women%20and%20Men%20\(2015-2020\).pdf](https://www.globalwps.org/data/SVN/files/Resolution%20on%20the%20National%20Programme%20for%20Equal%20Opportunities%20for%20Women%20and%20Men%20(2015-2020).pdf) (stiahnuté 12.03.2023).

v politikách nie je dostatočná. Stále pretrvávajú gender pay gap, segregácia na pracovisku, ako aj pracovná záťaž žien v dôsledku starostlivosti o starúcu slovinskú spoločnosť.³¹¹

Nový národný program (2015-2020) sa zameriava na osem prioritných oblastí: rovná ekonomická nezávislosť, zosúladenie pracovného a súkromného a rodinného života, zabezpečenie vzdelanej spoločnosti bez rodových stereotypov, sociálne začlenenie, zdravie, vyvážené zastúpenie žien a mužov, eliminácia násillia páchaného na ženách a rodová rovnosť v zahraničnej politike a medzinárodnej rozvojovej spolupráci. Program predstavuje základné činnosti a štatistické trendy zaznamenané počas predchádzajúceho Národného programu a špecifikuje ciele a opatrenia zamerané na prekonanie kľúčových výziev v týchto oblastiach.³¹² Nový národný program je zostavený tak, aby priamo nadväzoval na predchádzajúce obdobie a vylepšil nedostatky, na ktoré bolo Slovinsko upozornené. Na programe sa podieľali nielen zodpovedné ministerstvá, ale aj mimovládne organizácie, medzinárodné a európske inštitúcie.

Slovinsko sa vyznačuje svojím prepracovaným a progresívnym sociálnym systémom a sociálnymi opatreniami, hlavne v oblasti rodičovskej a otcovskej dovolenky alebo verejnej predškolskej starostlivosti o deti. Všetky tieto opatrenia majú dopomôcť ženám vrátiť sa, čo najskôr do kolobehu pracovnej rutiny a byť finančne nezávislé. Slovinsko zaznamenáva vysoký pomer zamestnanosti žien, dokonca vyšší ako európsky priemer. To však stále nezaručuje rovnú deľbu práce v domácnosti, alebo rovné podieľanie sa na starostlivosti o chorých príbuzných a chorých detí. S tým súvisia aj rodovo podmienené stereotypy, ktoré nás napríklad učia, že žena je pri starostlivosti o choré dieťa nenahraditeľná a preto je to ona, ktorá si berie zo zamestnania voľno. Národný program definuje kľúčové aspekty, ktoré sa musia v spoločnosti zlepšiť pre dosiahnutie rodovej rovnosti a viacero z nich je namierených práve na rovnosť v zamestnaní, ekonomickú nezávislosť žien alebo skĺbenie pracovného a rodinného života.³¹³

Tieto aspekty sú obecné, avšak každé dva roky Slovinsko predstavuje konkrétne plány, ako obecné ciele dosiahnuť. Hlavné nástroje pre dosiahnutie týchto cieľov sú gender mainstreaming a špecifické opatrenia. Program predstavuje aj iné ciele, ako je napríklad používanie rodovo senzitívneho jazyka, sociálna inklúzia, ochrana práva na reprodukčnú a sexuálnu zdravotnú starostlivosť. Je nutné aj naďalej posilňovať reprezentáciu žien v politike, v korporátnej sfére ako aj v ekonomických inštitúciách. Slovinsko si taktiež dáva

---

³¹¹ Sonja Robnik, *Gender Equality – Slovenia - The Still Unfinished story: Review of developments in the field of gender equality in Slovenia 1991–2016*, 16.

³¹² „Resolution on the national programme for equal opportunities for women and men 2015-2020“, 2016, 6.

³¹³ „Resolution on the national programme for equal opportunities for women and men 2015-2020“, 27-34.

za cieľ aplikovať princípy gender mainstreamingu aj na poli zahraničnej politiky a spolupráce.³¹⁴

Program požaduje lepšiu dokumentáciu pokroku a procesov na dosiahnutie rodovej rovnosti. Ministerstvá majú možnosť vybrať si svojich koordinátorov pre rodovú rovnosť, avšak je nutná rodovo senzitívna štatistika a hlavne dôraz na gender budgeting.³¹⁵ Naše respondentky poukázali na to, že gender mainstreaming a hlavne gender budgeting sú v Slovinsku ešte stále málo vyvinuté. Teoreticky sú ukotvené, ale v praxi sú ešte stále nedostatky.³¹⁶

Po skončení platnosti stratégie v roku 2020 nebola zavedená žiadna ďalšia stratégia. Bol však vypracovaný Národný program rovnosti príležitostí žien a mužov na roky 2022 - 2030, ktorý sa po prijatí bude realizovať prostredníctvom dvojročných akčných plánov.

Ak sa pozrieme na reporty Európskej komisie o stave rodovej rovnosti v Slovinsku z 2015 vidíme, že Európska komisia uznáva, že Slovinsko upravilo svoju legislatívu a tento proces je uspokojivý. Slovinsko dokonca podľa týchto reportov ide za hranice toho, čo požaduje EÚ, ako je napríklad zaručenie dlhšej materskej a rodičovskej dovolenky a vyššej odmeny počas tejto dovolenky. Slovinsko však má medzery v definícií práce rovnakej hodnoty, čo sťažuje situáciu obetiam v súdnych sporoch. To je možno aj dôvod, prečo v prípade rodovej rovnosti nie sú zaznamenané žiadne súdne procesy v Slovinsku.³¹⁷ V reporte z roku 2020 je poukázané na to, že Slovinsko neadoptovalo princíp platovej transparentnosti, ako spôsob zabránenia nerovnosti v odmeňovaní, ktorý bol odporúčaný Európskou komisiou od roku 2014.³¹⁸ Slovinsko musí upraviť svoju legislatívu, aby plne implementovalo princípy uvedené v Istanbulskej dohovore, hlavne v oblasti nútených manželstiev, nútenej sterilizácie, stalkingu a zmrzačenia ženských pohlavných orgánov. Tieto

---

³¹⁴ Ibid.

³¹⁵ Ibid. 12.

³¹⁶ Ž.H. (respondentka zo Slovinska), Rozhovor s autorkou zo dňa 30.05.2023, online cez ZOOM, rozhovor trval 37 min. (nepublikovaný rozhovor); viz. tiež S.L. (respondentka zo Slovinska), Rozhovor s autorkou zo dňa 02.06.2023, online cez ZOOM, rozhovor trval 1 hod. 12 min. (nepublikovaný rozhovor); Viz. tiež M.A.G. (respondentka zo Slovinska), Rozhovor s autorkou zo dňa 14.06.2023, online cez ZOOM, rozhovor trval cca 30 min. (nepublikovaný rozhovor).

³¹⁷ Tanja Koderman Sever, „2015 Country report on Gender equality: Slovenia: How are EU rules transposed into national law?“, Directorate-General for Justice and Consumers, (Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2016) 44. Dostupné z: <https://www.equalitylaw.eu/downloads/4435-slovenia-country-report-gender-equality-2015-pdf-998-kb> (stiahnuté 13.05.2023).

³¹⁸ Tanja Koderman Sever, „2020 Country report on Gender equality: Slovenia: How are EU rules transposed into national law?“, Directorate-General for Justice and Consumers, (Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2020) 46. Dostupné z: <https://www.equalitylaw.eu/downloads/5286-slovenia-country-report-gender-equality-2020-1-mb> (stiahnuté 11.04.2023).

odporúčania sú rovnaké až do roku 2022, kedy Európska komisia vydala zatiaľ posledný report stavu rodovej rovnosti v krajine.³¹⁹

S.L. poznamenala, že Slovinsko zabúda na pomaly, ale isto starnúcu spoločnosť. Starostlivosť o rodičov a starých rodičov spravidla preberajú ženy a na tie sa zabúda. V starostlivosti nejde len o deti a mladšie generácie, respondentka poukazuje na fakt, že pri dnešnom trende bude starostlivosť o starých a chorých plne na ramenách žien v Slovinskej spoločnosti, čo spomalí proces emancipácie žien a celkový progres v oblasti rodovej rovnosti.³²⁰ Ž.H. zvyrazňuje neexistujúcu sexuálnu výchovu na školách ako aj pretrvávajúci pay a pension gap v Slovinsku.³²¹

Nedostatky, ktoré sa spomínajú v týchto hodnoteniach sa opakujú už roky a podľa reportov zatiaľ nie sú Slovinskom vyriešené, dalo by sa však povedať, že tieto zmeny by vylepšili niečo, čo už čiastočne funguje efektívne a spoľahlivo. Podľa rozhovorov, ktoré sme absolvovali sa opakovalo vždy jedno a to isté tvrdenie. Veľká časť úspechu Slovinska v oblasti rodovej rovnosti, je založená na základe sociálneho štátu, ktorý bol v Slovinsku vybudovaný ešte za čias socializmu bývalej Juhoslávie. Skoro všetky opatrenia súvisiace so zlúčením rodinného a pracovného života v podobe rodičovskej, materskej a otcovskej dovolenke majú pôvod v časoch socializmu. Zmysel pre sociálnu spravodlivosť a rovnosť pramení práve z tohto obdobia, preto malo Slovinsko pevný základ a dobrý predpoklad byť v tejto oblasti úspešné ešte pred vstupom do EÚ, adoptovanie európskych noriem rodovej rovnosti preto bolo len finišujúcim momentom a zdokonalením.

---

³¹⁹ Tanja Koderman Sever, „2022 Country report on Gender equality: Slovenia: How are EU rules transposed into national law?“, Directorate-General for Justice and Consumers, (Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2022) 48. Dostupné z: <https://www.equalitylaw.eu/downloads/5706-slovenia-country-report-gender-equality-2022-870-kb> (stiahnuté 11.04.2023).

³²⁰ S.L. (respondentka zo Slovinska), Rozhovor s autorkou zo dňa 02.06.2023, online cez ZOOM, rozhovor trval 1 hod. 12 min. (nepublikovaný rozhovor).

³²¹ Ž.H. (respondentka zo Slovinska), Rozhovor s autorkou zo dňa 30.05.2023, online cez ZOOM, rozhovor trval 37 min. (nepublikovaný rozhovor).

7. Diskusia

Po analýze dostupných dát a absolvovaní rozhovorov s našimi respondentkami sú vidieť rozdiely v procese europeizácie a prispôsobenia problematiky rodovej rovnosti v štátoch Slovenska a Slovinska normám EÚ. Tieto rozdiely poukázali na potenciálne faktory, ktoré ovplyvňujú proces europeizácie problematiky a agendy rodovej rovnosti v členských štátoch strednej a východnej Európy. V nasledujúcej kapitole práca predstaví hlavné zistenia a odpovie na výskumné otázky predstavené na začiatku výskumu.

Jedna z hlavných otázok, ktorá mala práca za cieľ zodpovedať bolo, **ako sa vyvíjali prístup a stratégie jednotlivých krajín v otázke rodovej rovnosti v období 2004-2022 (Q1).**

Slovensko aj Slovinsko sú členskými štátmi EÚ od roku 2004. Obe krajiny majú za sebou 19 rokov vplyvu EÚ a európskych noriem a inštitúcií na ich vlastné chápanie a ich postoj k problematike rodovej rovnosti. V oboch krajinách je zrejme, že členstvo v EÚ malo na vývoj rodovej rovnosti vplyv. Ukázalo sa, že obe krajiny pri vstupe do spoločenstva adoptovali všetky smernice v oblasti rodovej rovnosti, ktoré od nich EÚ vyžadovala. Obe krajiny podstúpili legislatívne zmeny, ktoré mali pomôcť a podporiť rovnosť medzi pohlaviami. Slovensko prijalo Antidiskriminačný zákon v roku 2004 a Slovinsko prijalo Zákon o rovnakých príležitostiach žien a mužov v roku 2002. Obe krajiny prijali primárne zakladajúce zmluvy a aquis communautaire EÚ.

Je dôležité poznamenať, že v rámci detailného a relevantného výskumu sme sa nemohli sústrediť len na obdobie rokov 2004 až 2023. V analýze sme sa venovali aj obdobiu pred vstupom do Spoločenstva. V tomto období boli totižto veľké rozdiely medzi krajinami. V prípade Slovinska bolo vidieť, že základy sociálneho štátu, ktoré nepriamo, ale značne prispeli k zlepšeniu situácie rodovej rovnosti v spoločnosti boli predstavené už v období socializmu a boli rozvinuté v 90. rokoch. Hovoríme tu o ústavnom práve na interrupcie, možnosť otcov vziať si materskú dovolenku, dobre rozvinutá sieť sociálnych zariadení starostlivosti o deti v predškolskom veku od jedného roku, ústavný zákon, ktorý povoľuje rodové kvóty, a pod. Obdobie prechodu zo socializmu až do členstva v EÚ sa ukázalo byť veľmi produktívne pre slovinskú rodovú rovnosť. V tomto trende teda Slovinsko pokračovalo ďalej a zlepšovalo. Podľa reportov a podľa rozhovorov je zrejme, že Slovinsko okrem povinných antidiskriminačných smerníc prijíma aj afirmatívne legislatívne zmeny, ktoré nie

sú EÚ vyžadované tak ako je to spomínané v práci od Beloshitzkayavovej.³²² Bolo nám respondentkou M.A.G. pripomenuté, že Slovinsko bolo v priebehu pristúpenia do EÚ veľmi aktívne a chcelo sa v rámci spoločenstva ukázať, ako liberálny a progresívny štát, hodný členstva v Únii. Ukázalo sa to v prípade zavedenia rodových kvót vo voľbách, alebo redefinície aktu znásilnenia s ďalšími legislatívnymi zmenami.³²³

Na druhej strane Slovensko malo inú skúsenosť s minulým režimom a s prechodným obdobím. V tomto období sa riešili ekonomické otázky prispôsobenia sa trhovej ekonomike nie prispôsobenia sa európskym štandardom rodovej rovnosti. Po analýze reportov stavu rodovej rovnosti v oboch krajinách je v prípade Slovenska viditeľný posun, avšak tento posun je pomalý. Podľa rozhovorov, ktoré sme absolvovali a zdokumentovali to tiež vyzerá, že adoptovanie týchto noriem a proces europeizácie, boli z väčšej časti povrchné a boli videné ako nutné zlo. Hlavne v prípade Slovenska, princípy rodovej rovnosti neboli dobre odkomunikované, rodová rovnosť bola chápaná ako kultúrna problematika, nie ako politická problematika. Ako bolo spomenuté už v prehľade literatúry v práci od Avdeyevovej,³²⁴ Slovensko zažilo po prístupe do EÚ boom v oblasti rodovej rovnosti a to hlavne z toho dôvodu, že z čisto kultúrnej problematiky sa stáva problematika politická. Tento boom je však neskôr zastavený anti-rodovými tendenciami, ktoré do mainstreamu vstúpili po roku 2015, čiastočne spôsobené migračnou krízou, ktorá spolu priniesla veľa neznámeho a taktiež anti-genderové hnutia a nálady v spoločnosti. Extrémistickí a populistickí politici využívali islamofóbnu rétoriku a následne sa dostali do slovenského parlamentu.³²⁵ Medzitým slovenská katolícka cirkev masívne podporovala anti-gender sentiment v spoločnosti prostredníctvom pastierskych listov a iných podporných aktivít uprednostňujúcich „tradičné rodiny“ a „tradičné manželstvá.“³²⁶

Podľa Z.O. aj ten malý posun v oblasti rodovej rovnosti po roku 2015 zmazaný, resp. ťažko skúšaný. Anti-genderové hnutia sa objavujú aj v Slovinsku, ale nie je tam tak silne zastúpená cirkev ani pravicové a stredo-pravicové konzervatívne strany, ktoré by propagovali silnú pro-rodinnú a anti-rodovú agendu.³²⁷ Dalo by sa povedať, že vývoj v prípade rodovej rovnosti oboch krajín bol odlišný. Slovinsko začalo na dobrom mieste a pokračovalo

---

³²² Vera Beloshitzkaya, „Affirmative gender equality policies in Central and Eastern Europe: Moving beyond the EU requirements“, 2021.

³²³ M.A.G. (respondentka zo Slovinska), Rozhovor s autorkou zo dňa 14.06.2023, online cez ZOOM, rozhovor trval cca 30 min. (nepublikovaný rozhovor).

³²⁴ Olga A. Avdeyeva, *Defending Women's Rights in Europe: Gender Equality and EU Enlargement*, 2015.

³²⁵ Ľubomír Zvada, „On Gender and Illiberalism: Lessons From Slovak Parliamentary Debates“, 2018.

³²⁶ Ibid.

³²⁷ Z.O. (respondentka zo Slovenska), Rozhovor s autorkou zo dňa 19.06.2023, online cez ZOOM, rozhovor trval 55 min. (nepublikovaný rozhovor).

v začatom úspechu, kdežto Slovensko začalo na horšom mieste, pristúpením do EÚ sa postavenie rodovej rovnosti zlepšilo, avšak všetko sa zmenilo rokom 2015, kedy vstúpili do mainstreamu anti-rodové hnutia bojkotujúce stratégie v oblasti rodovej rovnosti. Príkladom je aj Istanburský dohovor stále bez ratifikácie Slovenska.

Momentálne je rodová rovnosť skúšaná aj v Slovinsku a hlavne na Slovensku. Slovensko je však bohužiaľ polarizovanejšie a princípy rodovej rovnosti spoločnosť ani politici vlastne moc nechápu. Slovinsko má oveľa silnejší základ politický aj mimovládny pre ochranu rodovej rovnosti. Systém neziskových a mimovládnych ženských hnutí má veľmi silné základy vybudované za čias socializmu a prehĺbené v 90. rokoch. Ako už bolo spomenuté aspekty sociálnej politiky v Slovinsku sú tiež prepracovanejšie, kdežto Slovensko v týchto oblastiach zaostáva. Proces europeizácie je v tomto prípade ťažší, pokiaľ štát nemá základné nástroje ako rovnosť nastoliť. Tým sa dostávame k druhej výskumnej otázke našej práce: **Aké sú faktory (v oblasti policy, politics a polity) vývoj europeizácie rodovej rovnosti? (Q2)** Ak by sme mali zhrnúť hlavné faktory, ktoré brzdili proces europeizácie rodovej rovnosti v krajinách, musíme sa zamerať na hypotézy, ktoré sme predstavili na začiatku práce.

Naša prvá hypotéza (**H1**) bola, že stratégie, legislatívne zmeny a úpravy v oblasti rodovej rovnosti nie sú pre štáty prioritou, buď ich adoptujú povrchno, alebo neadoptujú vôbec. Naše zistenia boli len čiastočne v súlade s touto hypotézou. Vstup do EÚ bol pre obe krajiny dôležitý moment a podnet v zlepšení situácie rodovej rovnosti v krajine. Obe krajiny adoptovali smernice a vykonali legislatívne úpravy v rámci procesu europeizácie podľa nárokov EÚ. Je však otázne, do akej miery išlo o presvedčenie, že rodová rovnosť je štandard každej demokratickej progresívnej spoločnosti, alebo za prijatím týchto zmien bol len nátlak európskych inštitúcií a ostatných členských štátov. Ani jedna z týchto možností sa však navzájom nevyklučuje. Podľa reportov a rozhovorov s našimi respondentkami zo Slovinska sa ukazuje, že vstup do EÚ bol využitý, najmä ženskými hnutiami a mimovládnyimi organizáciami, na presadenie dôležitých opatrení v prospech rodovej rovnosti. Vstup do EÚ zas Slovensko prinútil posunúť sa v procese socializácie európskych noriem vpred, je však možné pozorovať, že Slovensko implementuje len povinné smernice a EÚ nariadenia a nemá záujem pracovať na problematike komplexnejšie. Slovensko prijalo všeobecnejší Antidiskriminačný zákon a Slovinsko predstavilo detailnejší rodovo senzitívny Zákon pre rovnosť pohlaví. Rovnosť pohlaví teda nie je len ďalšia podkategória diskriminácie, ale je predstavená ako samostatný obsiahly problém. Obe krajiny však ešte stále majú nedostatky

v oblasti europeizácie politiky rodovej rovnosti. V oboch prípadoch je princíp gender mainstreamingu a gender budgetingu skôr neexistujúcim fenoménom.

Na základe literatúry³²⁸ bola predstavená hypotéza **(H2)**, že najdôležitejším faktorom ovplyvňujúcim proces europeizácie rodovej rovnosti, budú inštitucionálne nedostatky jednotlivých krajín. Práca sa pozrela na formálne inštitúcie zodpovedné za reprezentovanie a propagáciu rodovej rovnosti v oboch krajinách, ako aj inštitucionálne zázemie mimovládnych organizácií. V prípade inštitúcií, ktoré zodpovedajú za dodržiavanie a propagovanie rodovej rovnosti sú na tom obe krajiny veľmi podobne, takže europeizácia je v tejto oblasti na rovnakej úrovni. Úrady, ktoré za rodovú rovnosť zodpovedajú spadajú pod správu Ministerstva práce a sociálnych vecí. To taktiež znamená, že nie sú nezávislé a ich agenda sa odvíja od toho, ktorá politická strana má jedného zo svojich poslancov na poste ministra práce a sociálnych vecí. V oboch prípadoch sú tieto úrady poddimenzované a podľa našich respondentiek nie sú úplne efektívne. V Slovensku sa taktiež ukazuje tendencia propagovať rodovú rovnosť nepriamo prostredníctvom rodinných politik, čo však nie je dostatočné. V Slovinsku, na rozdiel od Slovenska, je rodová rovnosť propagovaná aj na lokálnej úrovni, kraje a obce si môžu zvoliť koordinátorov pre oblasť rodovej rovnosti, ktorí im pomáhajú s implementovaním princípu gender mainstreamingu. Táto hypotéza sa ukazuje ako pravdivá, keďže Slovinsko má zakomponovanú rodovú rovnosť na viacerých inštitúciách v krajine aj na lokálnej a miestnej úrovni. Úrady, ktoré sa rodovej rovnosti venujú sa venujú špecificky rodovej rovnosti a nie všeobecne diskriminácii, aj to je jeden z dôvodov, prečo je Slovinsko v presadzovaní rodovej rovnosti úspešnejšie.

Okrem vplyvu formálnych inštitúcií práca zhodnotila vplyv politických strán a politických reprezentantov na adoptovanie európskych noriem rodovej rovnosti. Podľa ďalšej hypotézy **(H3)** sme predpokladali, že krajiny, v ktorých vládne pravicová konzervatívna strana bude odporovať europeizácii agendy rodovej rovnosti viac než v krajinách s progresívnejším liberálnym vedením a zastúpením vo vláde alebo parlamente.³²⁹ Zistenia predstavené v tejto práci boli v súlade s hypotézou. Slovensko na politickej scéne nemá zastúpenie silných a kvalitných stredo-ľavicových strán, ktoré by propagovali sociálnu politiku a tým aj rodovú rovnosť. Za posledných 20 rokov tu bola jediná viac ľavicovejšie orientovaná strana, strana Smer-Sociálna demokracia, ktorú však v dnešnej dobe nemožno nazývať stranou sociálnej demokracie. Z.O. stranu nazvala ultrapopulistickou

---

³²⁸ Olga A. Avdeyeva, *Defending Women's Rights in Europe: Gender Equality and EU Enlargement*, 2015.; Viz. Kapitola 2. Prehľad literatúry.

³²⁹ Borbála Juhász a Enikő Pap, "Backlash in Gender Equality and Women's and Girls' Rights", 2018.

stranou, ktorá svoje postoje a politiky mení podľa aktuálnej spoločenskej a predvolebnej situácie a začína spolupracovať dokonca aj s radikálnejšími anti-systémovými stranami.³³⁰ Na druhej strane je tu Slovinsko, ktoré má veľmi silnú základňu stredových a stredo-ľavicových liberálnych strán a za posledných 20 rokov malo Slovinsko len trikrát stredo-pravicovú vládu. Aj to mohlo podporiť proces europeizácie rodovej rovnosti v krajine, keďže tento proces socializácie nenarazil na silný odpor pravicových strán.

Rozdiely nastávajú aj v oblasti mimovládnych organizácií, ktoré súvisia s našou poslednou hypotézou **(H4)**, že v krajinách, kde je rodová rovnosť propagovaná a podporovaná bude prítomná lepšia spolupráca medzi politickými reprezentantmi, vládou a mimovládnyimi organizáciami a inými sociálnymi aktérmi.³³¹ Podľa našej analýzy je tradícia neziskových, mimovládnych ženských hnutí v Slovinsku silnejšia než na Slovensku. Tradícia siaha do 80. a 90. rokov, kedy najväčšie zmeny v spoločnosti v prospech rodovej rovnosti boli dosiahnuté za pomoci mimovládnych organizácií. Financovanie týchto organizácií je na Slovensku taktiež napádané a obmedzované anti-gendrovými hnutiami a pravicovými stranami. Mimovládne organizácie by mali teoreticky spolupracovať s politickými a vládnyimi reprezentantmi na propagovaní rodovej rovnosti, avšak ako hovorí naša respondentka Z.O., na Slovensku nebolo a nie je s kým spolupracovať.³³² V oblasti inštitúcií nie je možné nespomenúť akademické inštitúcie rodových štúdií aj inštitúcie sociálnej politiky a sociálneho štátu, ktoré sú v Slovinsku prominentnejšie ako pozostatok čias socializmu, kedy v prípade Slovenska sú propagované skôr pro-rodinné politiky a politiky na podporu tradičných rodín, systém sociálnych zariadení pre starostlivosť o predškôlkov je nedostatočný a možnosť pre otcov vziať si materskú dovolenku bol predstavený len minulý rok. Táto hypotéza je teda potvrdená, keďže Slovensko má nedostatky v stave rodovej rovnosti, nereaguje dostatočne na proces europeizácie a systém neziskových organizácií je v krajine slabý a zle financovaný.

Podľa prezentovaných hypotéz sa uprednostňovanie stratégií rodovej rovnosti a legislatívnych zmien v oboch krajinách líši a tým aj výsledky procesu europeizácie. Hoci vstup do EÚ slúžil ako dôležitý stimul na zlepšenie rodovej rovnosti, nie je jasné, do akej miery bol poháňaný skutočnou vierou v rodovú rovnosť alebo vonkajším tlakom. Zistilo sa,

---

³³⁰ Z.O. (respondentka zo Slovenska), Rozhovor s autorkou zo dňa 19.06.2023, online cez ZOOM, rozhovor trval 55 min. (nepublikovaný rozhovor).

³³¹ Samantha Velluti, „Implementing Gender Equality and Mainstreaming in an Enlarged European Union – Some Thoughts on Prospects and Challenges for Central Eastern Europe“, 2011.; Viz. Kapitola 2.

³³² Z.O. (respondentka zo Slovenska), Rozhovor s autorkou zo dňa 19.06.2023, online cez ZOOM, rozhovor trval 55 min. (nepublikovaný rozhovor).

že inštitucionálne nedostatky sú dôležitým faktorom ovplyvňujúcim europeizáciu, pričom obe krajiny majú podobné inštitucionálne rámce zodpovedné za presadzovanie rodovej rovnosti. Tieto inštitúcie však často nemajú dostatočné zdroje a nie sú plne efektívne. V prípade Slovinska je menší rozdiel v tom, že rodová rovnosť je zakomponovaná aj v inštitúciách na lokálnych úrovniach, nie len celonárodných, čo môže pomôcť prispôbiť europeizácie rodovej rovnosti potrebám lokálnych komún. Zistilo sa taktiež, že politické faktory, ako napríklad dominancia konzervatívnych strán, brzdia snahy o europeizáciu, najmä na Slovensku. Okrem toho boli pozorované rozdiely v sile a spolupráci mimovládnych organizácií pracujúcich v oblasti rodovej rovnosti, pričom Slovinsko má silnejšiu tradíciu ženských mimovládnych organizácií. Naproti tomu Slovensko čelí výzvam v dôsledku obmedzenej spolupráce medzi mimovládnymi organizáciami, politickými predstaviteľmi aj vládou a tým necháva priestor pre realizáciu anti-rodových hnutí. Tieto zistenia poukazujú na dôležitosť riešenia inštitucionálnych nedostatkov, politickej reprezentácie a posilňovania sietí mimovládnych organizácií, aby sa ďalej presadzovala rodová rovnosť v procesoch europeizácie.

8. Záver

Cieľom tejto práce bolo pozrieť sa na proces europeizácie agendy rodovej rovnosti a popísať aké faktory negatívne alebo pozitívne ovplyvňujú tento proces, prostredníctvom analýzy vývoja prístupov k rodovej rovnosti v dvoch členských štátoch východnej a strednej Európy, Slovenska a Slovinska.

Ak by sme mali zhrnúť, čo oslabuje krajiny v dosiahnutí europeizácie rodovej rovnosti na úrovni európskych štandardov, je to zlé inštitucionálne zázemie pre mimovládne organizácie a slabá politická reprezentácie liberálnych stredových a stredo-ľavicových strán, ktoré by mali snahu propagovať politiky rodovej rovnosti. Gender mainstreaming ani gender budgeting v praxi moc nefungujú. Legislatívne zmeny boli adoptované, ale nedostatočne a skôr povrchné, čo znamená, že sú aj menej odolné voči útokom anti-genderových a konzervatívnych hnutí.

Na druhej strane úspech v rodovej rovnosti a tým aj v procese europeizácie a socializácie do európskych štandardov rodovej rovnosti súvisí s inštitucionálnym základom z obdobia predchádzajúceho prístupu do EÚ. Slovinská spoločnosť má silný základ mimovládnych organizácií a ženských hnutí, ktoré vytvárajú nátlak na politické strany v dôraznejšom propagovaní rodovej rovnosti. Je dôležité pripomenúť, že aj keď sa podarilo Slovinsku byť úspešným aktérom v oblasti rodovej rovnosti podľa európskych aj celosvetových indexov, proces europeizácie nie je konečný aj samotné Slovinsko má ešte veľa priestoru pre zlepšenie.

Teoretický prístup nového inštitucionalizmu nám pomohol vymedziť a lepšie definovať neformálne inštitúcie európskych noriem rodovej rovnosti a navedol nás na pozorovanie vzťahu medzi neformálnymi a formálnymi inštitúciami európskych noriem rodovej rovnosti a formálnych a neformálnych národných inštitúcií, od ktorých sa očakáva aby tieto normy adoptovali, implementovali a ďalej vymáhali. Súhra neformálnych a formálnych inštitúcií môže priniesť inštitucionálnu zmenu v krajine. Buď sa niečo zmení a vytvoria sa nové formálne inštitúcie podporujúce rodovú rovnosť, alebo sa môžu zmeniť hodnoty a normy jednotlivých štátov a tým aj ich neformálne národné inštitúcie. V prípade Slovinska neformálne európske inštitúcie hodnôt rodovej rovnosti prispeli k vzniku formálnych inštitúcií ako sú rodové kvóty vo voľbách. Na druhej strane v Slovensku sa bijú neformálne európske inštitúcie rodovej rovnosti s neformálnymi aj formálnymi inštitúciami, podľa ktorých sa v zemi napríklad stále chápe interrupcia ako hriech, násilie páchané na ženách je tabuizované, rodové kvóty sú chápané ako nedemokratické, a pod. Inštitucionálna

zmena v prospech rodovej rovnosti nastane, len keď sa tieto dve formy inštitúcií budú dopĺňať.

Podľa nového inštitucionalizmu, pokiaľ chceme porozumieť inštitucionálnym zmenám, ktoré majú pomôcť rodovej rovnosti, musíme porozumieť nie len inštitucionálnym outputom, ale aj samotným inštitúciám, prečo robia to čo robia, aká je ich úloha. V rámci troch oblastí polity, politics a policy sme popísali inštitucionálne zmeny, ktoré boli predstavené jednotlivými krajinami s dôrazom na podporu rodovej rovnosti. Tieto zmeny ukazujú, že inštitucionálne nedostatky môžu ovplyvniť proces europeizácie rodovej rovnosti v týchto krajinách.

Aj keď štáty prijmu v prístupovom procese smernice a nariadenia EÚ v oblasti rodovej rovnosti, pokiaľ štáty nemajú pred pristúpením do EÚ istý inštitucionálny základ pre adoptovanie európskych noriem rodovej rovnosti je pre nich ťažšie tieto normy ďalej podporovať a vymáhať ich dodržiavanie. Tento inštitucionálny základ môže mať podobu v inštitúciách sociálneho štátu, sieti mimovládnych organizácií spolupracujúcich s národnou vládou na inštitucionalizácii noriem rodovej rovnosti, ako aj v silnej a dlhoročnej politickej reprezentácii stredo-l'avicových liberálnych politických strán, ktoré presadzujú a podporujú hodnoty rodovej rovnosti. Tento formálny inštitucionálny základ umožňuje prispôsobenie neformálnym inštitúciám ako sú hodnoty rodovej rovnosti propagované EÚ. V procese europeizácie teda musí byť braný ohľad na osobitný historický vývoj krajín strednej a východnej Európy a musí odrážať potreby a nedostatky jednotlivých krajín v inštitucionálnych mechanizmoch. Zohľadňovanie individuálnych potrieb v rámci lokálnych komunít sa preto stalo užitočné v Slovinsku, kde si samosprávy môžu určiť svojho koordinátora, ktorý prispôsobuje stratégie rodovej rovnosti na lokálnej úrovni.

Je dôležité pripomenúť, že podľa štatistík a reportov malo Slovensko dobre našliapnuté byť v presadzovaní rodovej rovnosti po roku 2004 úspešné, avšak jeho inštitucionálne nedostatky, politická reprezentácia, ako aj vplyv konzervatívnych hnutí tieto snahy oslabili a dovolili narastajúcemu vplyvu anti-rodových hnutí, aby sa dostali do povedomia spoločnosti a verejného mainstreamu a tým podkopali pozitívne výsledky europeizácie rodovej rovnosti v slovenskej spoločnosti. Tento fakt poukazuje aj na možný prípad typu compliance, tzv. „sveta prázdnych listov“ („the world of dead letters“), podľa ktorého štáty transponujú smernice a legislatívu EÚ, avšak zlyhávajú v jej vymáhaní a prenesení tejto legislatívy do praxe, pretože na to nemajú dostatočný inštitucionálny základ. Štáty teda transponujú smernice EÚ avšak nemajú napríklad efektívne nezávislé orgány pre rovnosť pohlaví, ktoré tieto zákony kontrolujú a podporujú. Výzva a odhodlanie dodržiavať

pravidlá a implementovať normy a smernice, ktoré so sebou nesie členstvo v EÚ taktiež postupom času oslabuje a štáty môžu strácať motiváciu vymáhať normy rodovej rovnosti a tým spomaľujú proces europeizácie.³³³

Z našej analýzy je preto očividné, že aj keď sa na začiatku tohto výskumu zdalo, že obe krajiny, Slovensko aj Slovinsko si prešli historicky veľmi podobným vývojom, tento vývoj spôsobil inštitucionálne rozdiely, ktoré do budúcnosti predurčili krajiny na úspech alebo neúspech v oblasti presadzovania rodovej rovnosti. Budúce výskumy teda musia dbať viac na historický vývoj a rozdiely medzi jednotlivými krajinami. Práve tento aspekt sa ukázal ako slabina nášho výskumu. Práca mala snahu pozrieť sa len na obdobie po pristúpení krajín do EÚ, avšak v budúcich akademických výskumoch je nutné porovnávať stav rodovej rovnosti pred a po vstupe, aby sme dostatočne oddelili vplyv europeizácie a vplyv historického vývoja pred členstvom v EÚ. Sami sme historický vývoj do práce okrajovo zakomponovali, ale táto oblasť by si zaslúžila bližšie preskúmanie. Za dôležité taktiež považujem bližšie analyzovať kvalitu systému sociálnych zariadení starostlivosti o deti v predškolskom veku v jednotlivých členských krajinách ako priamo úmernú ku kvalite rodovej rovnosti v spoločnosti.

Z metodologického hľadiska sa komparácie dvoch prípadov osvedčila ako užitočná. Sledovanie oblastí polity, policy a politics bolo zaujímavé a pomohlo nám odpovedať na výskumné otázky a potvrdiť alebo vyvrátiť hypotézy, avšak práca ďaleko presahuje rozsah diplomovej práce. Historický vývoj sa ukázal byť tiež dôležitý, ale tým sa okruh výskumu ešte rozšíril. V rámci budúceho výskumu by som si zvolila možno len čiastkovú tematickú oblasť rodovej rovnosti, ako je napríklad oblasť čisto pracovnej politiky, alebo napríklad sklbenie rodinného a pracovného života, keďže to sa v post-socialistických krajinách ukazuje ako zaujímavá oblasť výskumu. Veľmi si vážim spolupráce s našimi 5 respondentkami, ktoré nesmierne prispeli do diskusie a sprostredkovali náhľad na stav rodovej rovnosti v krajinách. Pokiaľ by to situácia dovolila, určite by som oslovila viaceré respondentky a respondentov.

Proces europeizácie agendy rodovej rovnosti sa teda ukázal ako veľmi obsiahly a sám o sebe relatívne problematický, keďže rodová rovnosť spadá primárne do kompetencií samotných členských štátov a EÚ sa môže len pokúšať byť príkladom a normatívnou silou, ktorá sa snaží ponúknuť spôsoby ako rovnosti docieľiť. Zodpovednosť však aj naďalej zostáva na ramenách samotných štátov. Avšak tým, že je to oblasť komplikovaná je dôležité

---

³³³ Gerda Falkner and Oliver Treib, „Three Worlds of Compliance or Four? The EU-15 Compared to New Member States“, 2008, 303-307. ; Viz. Strana 7. Kapitola 2. (typy compliance)

jej venovať viac pozornosti. Je dôležité si uvedomiť prepojenie rodovej rovnosti s viacerými ekonomickými alebo spoločenskými výhodami a celkovým dobrom spoločnosti.

Summary

Gender equality is believed to be one of the key values and goals of the EU. EU is also usually perceived as the main promoter of gender equality. However, the state of gender equality across the EU varies significantly. This study examines the process of Europeanization and the adaptation of gender equality issues in the Central and Eastern European member states of Slovakia and Slovenia. By analyzing available data, reports and review and conducting interviews with respondents from both countries, differences in the Europeanization process and the approach to gender equality norms in the EU context were identified. These differences shed light on potential factors influencing the process of Europeanization and the gender equality agenda in the region.

One of the primary research questions was to explore the development of approaches and strategies to gender equality in Slovakia and Slovenia from 2004 to 2023. Both countries became EU members in 2004 and have been influenced by EU norms and institutions for 19 years, shaping their understanding and stance on gender equality issues. It became evident that EU membership had an impact on gender equality development in both countries. Upon joining the EU, both Slovakia and Slovenia adopted all gender equality directives mandated by the EU and underwent legislative changes to promote gender equality. Slovakia passed the Antidiscrimination Act in 2004, and Slovenia adopted the Law on Equal Opportunities for Women and Men in 2002. Both countries embraced the primary founding treaties and the *acquis communautaire* of the EU.

The thesis examined the factors influencing the Europeanization of gender equality in Slovakia and Slovenia with a focus on polity, politics and policy. From the area of polity, the thesis analyzed state level institutions working on the issue of gender equality. One of the study's hypotheses suggested that countries with a weak institutional and civil society foundation would experience challenges in implementing gender equality policies. The findings strongly confirmed this hypothesis. Slovenia's strong institutional foundation, which traces back to its socialist era and further development in the 1990s, provided the necessary framework to support and sustain gender equality policies and initiatives. In contrast, Slovakia's weak institutional and civil society foundation presented barriers and hindered the effective implementation of gender equality measures.

Related to the area of politics, the study's other hypothesis proposed that countries governed by right-wing conservative parties would resist gender equality Europeanization

more than those with progressive liberal left-wing leadership in their government or parliament. The findings confirmed this hypothesis to a certain extent. Slovenia, with its long tradition of left-leaning governments and a more established network of civil society organizations, exhibited better progress in gender equality compared to Slovakia, where right-wing and conservative parties were successful in pushing back on some gender equality issues. The Church's influence and anti-gender movements also played a role in hindering the advancement of gender equality in Slovakia.

Based on the institutional changes related to policy, the research found that both countries improved gender equality during EU accession by adopting directives and legislative changes. However, the depth of commitment to gender equality varied. Slovenia adopted it in defense of women's movements, while Slovakia saw progress but faced opposition from anti-gender movements. The thesis found that Slovenia's accession to the EU was used by women's movements and non-governmental organizations to advocate for crucial measures supporting gender equality. On the other hand, Slovakia saw a boom in gender equality primarily because it shifted from being treated as a cultural issue to a political one. However, this progress was hampered by anti-gender movements that gained momentum after 2015, limiting the country's gender equality advancements.

Based on the interview conducted, the study also took into account the period before the EU accession, revealing significant differences between Slovakia and Slovenia. In Slovenia, welfare state foundations indirectly contributed to the improvement of gender equality during the socialist era, which continued to develop in the 1990s. These advances included constitutional rights to abortion, paternity leave for fathers, a well-developed childcare network and gender quotas. The transition to the EU has been productive for Slovenia's progress in gender equality. In contrast, Slovakia faced challenges during the transition and prioritized a market economy over EU gender equality standards. Although Slovakia has made progress in the area of gender equality, it has been comparatively slower than Slovenia's progress.

According to interviews conducted, the process of Europeanization and the adoption of gender equality norms in Slovakia were perceived as superficial and viewed more as a necessary obligation rather than a genuine commitment. Gender equality principles were initially misunderstood and treated as a cultural issue, not a political one. The boom in gender equality seen after the EU accession was later halted by anti-gender movements that gained prominence after 2015, partly due to the migration crisis, introducing unfamiliar elements and anti-gender sentiments into the society. Extremist and populist politicians capitalized on

Islamophobic rhetoric, which eventually led to their election to the Slovak parliament. Meanwhile, the Slovak Catholic Church strongly propagated anti-gender sentiments through pastoral letters and other supportive activities promoting "traditional families" and "traditional marriages." The progress in gender equality, including the ratification of the Istanbul Convention, faced challenges and obstacles in Slovakia.

In contrast, Slovenia faced anti-gender movements as well, but they were not as strongly supported by the Church or right-wing and center-right conservative parties as they were in Slovakia. Slovenia had a more supportive political and civil society foundation for gender equality. The non-governmental and civil women's movements had strong roots, dating back to the socialist era, and were further developed in the 1990s. As mentioned in the literature review, aspects of social policy in Slovenia were also more advanced compared to Slovakia, contributing to its success in promoting gender equality. While gender equality faces challenges in Slovenia too, its political and non-governmental support structures provide a more robust basis for pursuing and sustaining gender equality initiatives.

The research demonstrates that the process of Europeanization has significantly influenced gender equality development in both Slovakia and Slovenia. The differences observed in the two countries' approach and strategies towards gender equality are largely rooted in their pre-EU accession historical contexts, their political dynamics, and the strength of their institutional and civil society foundations. Slovenia's pre-existing social welfare framework and strong women's movements allowed it to build upon these foundations, making progress in gender equality. Conversely, Slovakia faced challenges due to its focus on economic transition and weaker institutional support for gender equality.

To promote gender equality effectively and advance the Europeanization process in both countries, the study suggests addressing institutional weaknesses, enhancing political representation, and strengthening collaboration with non-governmental organizations. This would help ensure the sustainability of gender equality measures and create an environment where gender equality is genuinely perceived as a vital political issue and not merely an external obligation. Additionally, promoting dialogue and understanding among different societal groups and combating the influence of anti-gender movements can foster progress in the area of gender equality. The study's findings provide valuable insights for policymakers, civil society, and researchers in understanding the complexities of the Europeanization process and its impact on gender equality in Central and Eastern European countries.

Použitá literatúra

Dokumenty

„2023 Report on Gender Equality in the EU“. European Commission. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2023. Dostupné z: https://commission.europa.eu/system/files/2023-03/annual_report_GE_2023_web_EN_0.pdf (stiahnuté 15.06.2023).

„Akcijski Načrt Za Enakost Spolov V Lokalni Skupnosti: Smernice za pripravo.“ Republic of Slovenia, Ministry of Labour, Family, Social Affairs and Equal Opportunities. 2013. Dostupné z: <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MDDSZ/Dokumenti/Enakost-spolov/aec8969c3a/EnakostSpolovAkcijskiNacrtObcine.pdf> (stiahnuté 18.05.2023).

„Beijing Declaration and Platform for Action“. Adopted at the Fourth World Conference on Women 4 – 15 September 1995. Dostupné z: <https://www.icsspe.org/system/files/Beijing%20Declaration%20and%20Platform%20for%20Action.pdf> (stiahnuté 12.04.2023).

„Celoštátna stratégia rodovej rovnosti v Slovenskej republike na roky 2014-2019“. Predkladá: Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR Október 2014. Dostupné z: https://www.gender.gov.sk/wp-content/uploads/2014/11/Strategia-RR_final.pdf (Stiahnuté 04.04.2023).

„Communication from the Commission to the European Parliament and the Council: Mid-term review/revision of the multiannual financial framework 2014-2020 An EU budget focused on results“. European Commission, Brussels, 14.9.2016. COM(2016) 603 final. Dostupné z: https://commission.europa.eu/system/files/2018-10/com-2016-603_2016_en.pdf (stiahnuté 15.06.2023).

„Concluding observations on the combined fifth and sixth periodic reports of Slovakia.“ *CEDAW*. publikované 25 November 2015. Dostupné z: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N15/389/61/PDF/N1538961.pdf?OpenElement> (stiahnuté 11.04.2023).

„Concluding observations on the combined fifth and sixth periodic reports of Slovakia“. Publikované 25 November 2015. Dostupné z: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N15/389/61/PDF/N1538961.pdf?OpenElement> (stiahnuté 20.05.2023).

„Data collection on institutional mechanisms for gender equality and gender mainstreaming: Methodological report.“ European Institute for Gender Equality, EIGE. 2021. Dostupné z: <https://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/Data%20collection%20on%20institutional.pdf> (stiahnuté 13.05.2023).

„Fifth and Sixth Periodic Reports of the Slovak Republic on the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (for the period 2008–2013)“. vypracovalo Ministerstvo práce sociálnych vecí a rodiny, Ministerstvo zahraničných vecí. Publikované 2014. Dostupné z:

https://www.gender.gov.sk/en/files/2014/11/EN_Periodic_report_CEDAW_Slovakia.pdf (stiahnuté 20.06.2023).

„International Religious Freedom Report for 2021 – Slovenia“. United States Department of State. Dostupné z: <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2022/04/SLOVENIA-2021-INTERNATIONAL-RELIGIOUS-FREEDOM-REPORT.pdf> (stiahnuté 13.05.2023).

„National Strategy for Gender Equality for the Years 2009–2013 – Slovakia“. Publikované Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny. 2009. Dostupné z: <https://www.globalwps.org/data/SVK/files/National%20Strategy%20for%20Gender%20Equality%202007%E2%80%932013.pdf> (Stiahnuté 24.04.2023).

„Resolution on the national programme for equal opportunities for women and men 2015-2020“. Ljubljana, Ministry of Labour, Family, Social Affairs and Equal Opportunities, 2016. Dostupné z: [https://www.globalwps.org/data/SVN/files/Resolution%20on%20the%20National%20Programme%20for%20Equal%20Opportunities%20for%20Women%20and%20Men%20\(2015-2020\).pdf](https://www.globalwps.org/data/SVN/files/Resolution%20on%20the%20National%20Programme%20for%20Equal%20Opportunities%20for%20Women%20and%20Men%20(2015-2020).pdf) (stiahnuté 12.03.2023).

„Special report no. 10/2021: Gender mainstreaming in the EU budget – Time to turn words into action“. European Court of Auditors, 2021. Dostupné z: https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR21_10/SR_Gender_mainstreaming_EN.pdf (stiahnuté 15.06.2023).

„The National Action Plan for Women“. Bratislava, September 1997. Dostupné z: <https://www.un.org/womenwatch/confer/beijing/national/slovakia.htm> (stiahnuté 11.04.2023).

„Thematic work in 2012 of the Working group on discrimination against women in law and practice on the implementation of law and policy and effective strategies to eliminate discrimination against women in the political and public life and particularly during transitions. Contribution of the Republic of Slovenia.“ *Ljubljana, February 2012*. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/issues/women/WG/PublicPoliticalLife/Slovenia.docx> (stiahnuté 10.05.2023).

„Twenty-fifth anniversary of the Fourth World Conference on Women and adoption of the Beijing Declaration and Platform for Action (1995) – Slovak Republic“. Report elaborated by the Department of Gender Equality and Equal Opportunities of the Ministry of Labour, Social Affairs and Family of the Slovak Republic June 2019. Dostupné z: <https://www.unwomen.org/sites/default/files/Headquarters/Attachments/Sections/CSW/64/National-reviews/Slovakia.pdf> (stiahnuté 04.04.2023).

Aguirre, Sara and Borza, Ioana and Burkevica, Ilze Anne Laure Humbert, Paats Merle and Reingardé Jolanta. „Effectiveness of Institutional Mechanisms for the Advancement of Gender Equality: Review of the implementation of the Beijing Platform for Action in the EU Member States“. *EIGE*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014. Dostupné z: <https://eige.europa.eu/publications/effectiveness-institutional-mechanisms-advancement-gender-equality-report> (stiahnuté 20.06.2023).

Cengiz, Firat a Beveridge, Fiona. „The EU Budget for Gender Equality: Analytical Study“. Directorate-General for Internal Policies Policy Department D: Budgetary Affairs, Gender Equality. Published: 28/05/2015.. Dostupné z: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/490708/IPOL_STU\(2015\)490708_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/490708/IPOL_STU(2015)490708_EN.pdf) (stiahnuté 15.06.2023).

Gallová Kriglerová, Elena a Kadlečíková, Jana. Chudžíková, Alena. Medľová, Katarína. „Standing and operational space of non-governmental organisations (NGOs) in contributing to respecting and promoting fundamental rights in EU Member States - Slovakia 2017.“ Contractor European Union agency for fundamental rights. Dostupné z: http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/slovakia-civil-space_en.pdf (stiahnuté 12.04.2023).

Humer, Živa a Pančič, Saša. „The Policy on Gender Equality in Slovenia.“ Directorate General For Internal Policies Policy Department C: Citizens' Rights And Constitutional Affairs, European Parliament. Manuscript completed in February 2015, Brussels, Belgium. Dostupné z: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/510010/IPOL_STU\(2015\)510010_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/510010/IPOL_STU(2015)510010_EN.pdf) (stiahnuté 10.03.2023).

Juhász, Borbála a Pap, Enikő. “Backlash in Gender Equality and Women’s and Girls’ Rights”. *Policy Department for Citizens' Rights and Constitutional Affairs Directorate General for Internal Policies of the Union* (2018). Dostupné z: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/604955/IPOL_STU\(2018\)604955_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/604955/IPOL_STU(2018)604955_EN.pdf) (stiahnuté 21.02.2023).

Koderman Sever, Tanja. „2015 Country report on Gender equality: Slovenia: How are EU rules transposed into national law?“ Directorate-General for Justice and Consumers. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2016. Dostupné z: <https://www.equalitylaw.eu/downloads/4435-slovenia-country-report-gender-equality-2015-pdf-998-kb> (stiahnuté 13.05.2023).

Koderman Sever, Tanja. „2020 Country report on Gender equality: Slovenia: How are EU rules transposed into national law?“ Directorate-General for Justice and Consumers. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2020. Dostupné z: <https://www.equalitylaw.eu/downloads/5286-slovenia-country-report-gender-equality-2020-1-mb> (stiahnuté 11.04.2023).

Koderman Sever, Tanja. „2022 Country report on Gender equality: Slovenia: How are EU rules transposed into national law?“ Directorate-General for Justice and Consumers. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2022. Dostupné z: <https://www.equalitylaw.eu/downloads/5706-slovenia-country-report-gender-equality-2022-870-kb> (stiahnuté 11.04.2023).

Magurová, Zuzana. „Country report – Gender equality – Slovakia 2022. How are EU rules transposed into national law?“ for European network of legal experts on gender equality and non-discrimination. *European Commission, Directorate-General for Justice and Consumers*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2023. Dostupné z:

<https://www.equalitylaw.eu/downloads/5707-slovakia-country-report-gender-equality-2022-pdf-1-59-mb> (stiahnuté 20.06.2023).

Magurová, Zuzana. „Country report (2015): Gender equality - How are EU rules transposed into national law? Slovakia.“ *European Commission*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2016. Dostupné z: <https://www.equalitylaw.eu/downloads/4391-slovakia-country-report-gender-equality-2015-pdf-1-10-mb> (stiahnuté 23.06.2023).

Magurová, Zuzana. „Country report (2019): Gender equality - How are EU rules transposed into national law? Slovakia“. *European Commission*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2020. Dostupné z: <https://www.equalitylaw.eu/downloads/5076-slovakia-country-report-gender-equality-2019-pdf-1-1-mb> (stiahnuté 23.06.2023).

Magurová, Zuzana. „Country report (2020): Gender equality - How are EU rules transposed into national law? Slovakia“. *European Commission*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2021. Dostupné z: <https://www.equalitylaw.eu/downloads/5303-slovakia-country-report-gender-equality-2020-pdf-1-37-mb> (stiahnuté 23.06.2023).

Magurová, Zuzana. „Country report – Gender equality – Slovakia 2017. How are EU rules transposed into national law?“ for European network of legal experts on gender equality and non-discrimination. *European Commission, Directorate-General for Justice and Consumers*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2017. Dostupné z: <https://www.equalitylaw.eu/downloads/4250-slovakia-country-report-gender-equality-2017-pdf-1-32-mb> (stiahnuté 20.06.2023).

Robnik, Sonja. *Gender Equality – Slovenia - The Still Unfinished story: Review of developments in the field of gender equality in Slovenia 1991–2016*. Ljubljana : Ministry of Labour, Family, Social Affairs and Equal Opportunities, 2016. Dostupné z: <https://www.globalwps.org/data/SVN/files/Review%20of%20Developments%20in%20the%20Field%20of%20Gender%20Equality%20in%20Slovenia%201991%E2%80%932016.pdf> (stiahnuté 14.05.2023).

Literatúra

1. Monografie

Avdeyeva, Olga A. *Defending Women's Rights in Europe: Gender Equality and EU Enlargement*. State University of New York Press, NY, 2015. Dostupné z: ProQuest Ebook Central, <http://ebookcentral.proquest.com/lib/cuni/detail.action?docID=3409028> (stiahnuté 18.01.2023).

Beneš, Vít a Drulák, Petr. *Metodologie výzkumu politiky*. Praha, 2019.

Bryman, Alan. *Social Research Methods* Fourth ed. Oxford: Oxford University Press, 2012.

Cowles, M. G. a Caporaso, J. A., Risse, T. *Transforming Europe: Europeanization and domestic change*. Cornell University Press, 2001. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/10.7591/j.ctv3mt9rp.4> (stiahnuté 28.07.2023)

Einhorn, Barbara. *Cinderella goes to market: Citizenship, gender and women's movements in East Central Europe*. London: Verso, 1993.

Gal, Susan a Kligman, Gail. *The Politics of Gender after Socialism: A Comparative-Historical Essay*. Princeton, NJ: Princeton University Press, 2000.

Hix, Simon a Goetz, K. H. *Europeanised Politics? European Integration and National Political Systems*. London: Frank Cass, 2000. Dostupné z: <https://www-tandfonline-com.ezproxy.is.cuni.cz/doi/epdf/10.1080/01402380008425398?needAccess=true&role=button> (stiahnuté 20.06.2023).

Jalušič, Vlasta a Antić G. M. *Women-politics-opportunities*. Ljubljana: Mirovni inštitut, 2001.

Kratochvíl, Petr. *Teorie evropské integrace*. Praha: Portál, 2003.

Leško, Marián. *Mečiar a mečiarizmus : politik bez škrupúl', politika bez zábran*. Bratislava: VMV, 1996.

Mahoney, James a Thelen, Kathleen. *Explaining Institutional Change: Ambiguity, Agency, and Power*. Cambridge, UK: Cambridge University Press, 2010.

Merriam, S. B. *Qualitative research and case study applications in education*. San Francisco: Jossey-Bass, 1998.

Schimmelfennig, Frank a Sedelmeier, Ulrich. *The Europeanization of Central and Eastern Europe*. Ithaca, NY: Cornell University Press, 2005.

Squires, Judith. *Gender in political theory*. Cambridge: Polity Press, 1999.

van der Vleuten, Anna a Huiberta Jacqueline Maria van Eerdewijk, Anouka a Roggeband, Conny. *Gender Equality Norms in Regional Governance: Transnational Dynamics in Europe South America and Southern Africa*. Basingstoke Hampshire: Palgrave Macmillan, 2014.

2. Študentské práce

Šulková, Veronika. „Sloboda a Solidarita – analýza politickej strany z pohľadu liberalizmu“. Masarykova Univerzita, Bakalárska práca. Brno, 2014. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/bd8rl/BP - SaS z pohľadu liberalizmu - Final O kopia.pdf> (stiahnuté 11.03.2023).

3. Články a kapitoly knih

Radaelli, Claudio. „The Europeanization of public policy.“ In *The Politics of Europeanisation: Theory and Analysis*, ed. K. Featherstone & C. Radaelli. Oxford: Oxford University Press, 2003.

Steinmo, Sven. „New institutionalism“. In Clarke Paul A. Barry and Joe Foweraker. *Encyclopedia of Democratic Thought*. London: Routledge, 2001.

Bodur Ün, Marella a Harun Arikan. „Europeanization and De-Europeanization of Turkey's Gender Equality Policy: The Case of the Istanbul Convention“. *Journal of common market studies* [online]. Vol. 60, č. 4: 945-962. Oxford: Wiley Subscription Services, 2022. Dostupné z: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/jcms.13292> (stiahnuté 18.01.2023).

Andrea Spehar, „This Far, but No Further?: Benefits and Limitations of EU Gender Equality Policy Making in the Western Balkans“. *East European Politics and Societies*, Vol. 26, č. 2. (2012): 362–379. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/254088868_This_Far_but_No_Further_Benefits_and_Limitations_of_EU_Gender_Equality_Policy_Making_in_the_Western_Balkans (stiahnuté 18.01.2023).

Grabbe, Heather. „How Does Europeanization Affect CEE Governance? Conditionality, Diffusion and Diversity.“ *Journal of European Public Policy* Vol. 8, č. 6. (2001): 1013–1031.

Roth, Silke. „Sisterhood and Solidarity? Women's Organizations in the Expanded European Union.“ *Social Politics: International Studies in Gender, State & Society*. Vol. 14, č. 4. (2007): 460–487.

Hafner-Burton, Emilie, a Pollack, Mark A. „Mainstreaming Gender in the European Union: Getting the Incentives Right.“ *Comparative European Politics* Vol. 7. (April, 2009): 114–138.

Martinsen, Dorte Sindbjerg. „The Europeanization of gender equality - who controls the scope of non-discrimination?“ *Journal of European public policy* [online]. Routledge, Vol. 14, č. 4. (2007): 544-562. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/248990443_The_Europeanization_of_Gender_Equality_-_Who_Controls_the_Scope_of_Non-discrimination (stiahnuté 18.01.2023).

Kovačević, Jasna a Šehić, Dzevad. „The pursuit of a remedy for gender inequality in wider Europe: Comparison of policies and indices in the EU, Nordic countries, and south east Europe“. *Ekonomski anali* [online]. Faculty of Economics, Belgrade, Vol. 60, č. 204 (2015): 127-156. Dostupné z: <http://www.ekof.bg.ac.rs/wp-content/uploads/2015/05/324.pdf>

(stiahnuté 18.01.2023).

Branisa, Boris a Ziegler, M. a Klasen, S. „The institutional basis for gender inequality“. Proceedings of the German Development Economics Conference No. 16, Hannover, 2010. Dostupné z: https://www.econstor.eu/bitstream/10419/39975/1/280_ziegler.pdf (stiahnuté 18.01.2023).

Zartaloudis, Sotirios. „Money, Empowerment and Neglect – The Europeanization of Gender Equality Promotion in Greek and Portuguese Employment Policies“. *Social policy & Administration*, vol. 49, č. 4, July (2015): 530–547.

Falkner, Gerda a Treib, Oliver. „Three Worlds of Compliance or Four? The EU-15 Compared to New Member States“. *JCMS Journal of Common Market Studies* Vol. 46, February (2008): 293–313. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/4911843_Three_Worlds_of_Compliance_or_Four_The_EU-15_Compared_to_New_Member_States (stiahnuté 18.01.2023).

Sedelmeier, Ulrich. „After Conditionality: Post-Accession Compliance with EU law in East Central Europe“. *Journal of European Public Policy*. Vol. 15, č. 6 (2008): 806–825. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13501760802196549?scroll=top&needAccess=true&role=tab> (stiahnuté 18.01.2023).

Beloshitzkaya, Vera. „Affirmative gender equality policies in Central and Eastern Europe: Moving beyond the EU requirements.“ *Party politics*. London, England: SAGE Publications, 2021. Vol. 27, č. 5: 953-964. Dostupné z: doi:10.1177/1354068820906785 (stiahnuté 18.01.2023).

Velluti, Samantha. „Implementing Gender Equality and Mainstreaming in an Enlarged European Union – Some Thoughts on Prospects and Challenges for Central Eastern Europe“. *Journal of Social Welfare and Family Law*, Vol. 27, č. 2 (2011): 213-225. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09649060500168200?needAccess=true> (stiahnuté 18.01.2023).

Esping-Andersen, Gosta. „After the Golden Age? Welfare state dilemmas in a global economy“. In G. Esping-Andersen, *Welfare States in Transition: National Adaptations in Global Economics*. London, Sage, 1996.

Rubery, Jill. „Gender Mainstreaming and Gender Quality in the EU: the Impact of the EU Employment Strategy“. *Industrial Relations Journal*, vol. 33, č. 5, 2002. Dostupné z: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/1468-2338.00250> (stiahnuté 18.01.2023).

Pollack, Mark. "The New Institutionalisms and European Integration". *WebPapers on Constitutionalism and governance beyond the state* Vol. 1. Temple University, April, 2007.

Dostupné z:

https://www.researchgate.net/publication/5014887_The_New_Institutionalisms_and_European_Integration (stiahnuté 18.01.2023).

Helmke, Gretchen a Levitsky, Steven. „Informal Institutions and Comparative Politics: A Research Agenda”. *Perspectives on Politics* Vol. 2, č. 4, 2004. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/3688540> (stiahnuté 30.04.2023).

Caporaso, James a Jupille, Joseph. „The Europeanization of Gender Equality Policy and Domestic Structural Change“. In *Transforming Europe: Europeanization and domestic change*, M. G. Cowles, J. A. Caporaso, Risse, T. Cornell University Press, 2001. 21-43.

Mahoney, James a Thelen, Kathleen. „A theory of gradual institutional change“. In *Explaining institutional change*. Cambridge University Press, 2010.

Grabbe, Heather. „Europeanization Goes East: Power and Uncertainty in the EU Accession Process“. In *The Politics of Europeanization*. Ed. Kevin Featherstone, and Claudio M. Radaelli. Oxford, 2003; online edn, Oxford Academic, 1 Nov. 2003. Dostupné z: <https://doi-org.ezproxy.is.cuni.cz/10.1093/0199252092.003.0013> (stiahnuté 28.07.2023).

Waylen, Georgina. „Informal Institutions, Institutional Change, and Gender Equality”. *Political Research Quarterly* 67, no. 1 (2014). Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/23612047> (stiahnuté 28.07.2023).

Azari Julia R. a Smith, Jennifer K. „Unwritten Rules: Informal Institutions in Established Democracies”. *Perspectives on Politics* vol. 10, č. 1 (2012). Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/23327062> (stiahnuté 28.07.2023).

Grzymala-Busse, Agnieszka. „The Best Laid Plans: The Impact of Informal Rules on Formal Institutions in Transitional Regimes." *Studies in Comparative International Development* vol. 45, č. 3 (2010). Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/227268964_The_Best_Laid_Plans_The_Impact_of_Informal_Rules_on_Formal_Institutions_in_Transitional_Regimes (stiahnuté 28.07.2023).

Radaelli, Claudio. „The Europeanization of public policy“. In *The Politics of Europeanisation: Theory and Analysis*. Ed. K. Featherstone & C. Radaelli. Oxford: Oxford University Press, 2003.

Howell, Kerry. „Developing Conceptualizations of Europeanization and European Integration: Mixing Methodologies“. ESRC Seminar Series / UACES Study Group on the Europeanization of British Politics. Research Unit for Institutional Governance Ashcroft International Business School APU, 2002. 5-15. Dostupné z: <http://aei.pitt.edu/1720/1/Howell.pdf> (stiahnuté 20.02.2023).

Alpan Başak a Diez, Thomas. "The Devil is in the 'Domestic'? European Integration Studies and the Limits of Europeanization in Turkey". *Journal of Balkan and Near Eastern Studies, Taylor & Francis Journals*, vol. 16, č. 1, January, 2014: 1-10. Dostupné z : <https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/19448953.2013.864180?needAccess=true&role=button> (stiahnuté 25.04.2023).

Tocci, Nathalie. „Europeanization in Turkey: Trigger or Anchor for Reform?“. *South European Society and Politics*, Vol. 10, č. 1 (2005): 73–83.

Bürgin, Alexander. „Why the EU Still Matters in Turkish Domestic Politics: Insights from Recent Reforms in Migration Policy“. *South European Society and Politics*, Vol. 21, č. 1 (2016): 105–18. Dostupné z: https://www.academia.edu/29882890/Why_the_EU_Still_Matters_in_Turkish_Domestic_Politics_Insights_from_Recent_Reforms_in_Migration_Policy (stiahnuté 23.06.2023).

Ágh, Attila. „De-Europeanisation and De-democratisation Trends in ECE: From the Potemkin Democracy to the Elected Autocracy in Hungary“. *Journal of Comparative Politics*, vol. 8, č. 2 (2015): 4–26. Dostupné z: <http://www.jofcp.org/assets/jcp/JCP-July-2015.pdf> (stiahnuté 13.01.2023).

Aydın-Düzgüt, Senem & Kaliber, Alper. „Encounters with Europe in an Era of Domestic and International Turmoil: Is Turkey a De-Europeanising Candidate Country?“. *South European Society and Politics*, vol. 21, č. 1 (2016). Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/299404741_Encounters_with_Europe_in_an_Era_of_Domestic_and_International_Turmoil_Is_Turkey_a_De-Europeanising_Candidate_Country (stiahnuté 18.01.2023).

Radaelli, Claudio M. „Europeanisation: Solution or Problem?“. *European Integration online Papers (EIoP)*, Vol. 8, č. 16(2004). Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=601163 (stiahnuté 18.01.2023).

Saurugger, Sabine a Radaelli, Claudio M. „The Europeanization of Public Policies: Introduction“, *Journal of Comparative Policy Analysis*, vol. 10, č. 3 (2008). Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13876980802276847> (stiahnuté 15.04.2023).

Bartlett, Lesley a Vavrus, Francis. „Comparative Case Studies: An Innovative Approach“. *Nordic Journal of Comparative and International Education (NJCIE)*, vol. 1, č. 1 (2017). Dostupné z: <https://doi.org/10.7577/njcie.1929> (stiahnuté 10.07.2023).

Azarian, Reza. „Potentials and Limitations of Comparative Method in Social Science“, *International Journal of Humanities and Social Science*

vol. 1 č. 4. Uppsala University April 2011. Dostupné z:
https://www.researchgate.net/publication/281269760_Potentials_and_Limitations_of_Comparative_Method_in_Social_Science (stiahnuté 20.07.2023).

Karlas Jan. „Komparatívni prípadová studie“. In *Metodologie výzkumu politiky*. ed. Beneš, Vít a Drulák, Petr. Praha, 2019.

Papadopoulos, Yannis. „Europeanization? Two Logics of Change of Policy-Making Patterns in Switzerland“. *Journal of Comparative Policy Analysis: Research and Practice*, vol. 10, č. 3 (2008): 255-278. Dostupné z:
<https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/13876980802231107?needAccess=true&role=button> (stiahnuté 18.06.2023).

Heinrich Böll Stiftung, Ed. „Anti-Gender Movements on the Rise? Strategising for Gender Equality in Central and Eastern Europe“. *Publication Series on Democracy*. Vol. 38. (2015). Dostupné z: <https://www.boell.de/sites/default/files/2015-04-anti-gender-movements-on-the-rise.pdf> (stiahnuté 25.06.2023).

Avdeyeva, Olga. „States' Compliance with International Requirements: Gender Equality in EU Enlargement Countries“. *Political Research Quarterly* Vol. 63, č. 1 (2010). Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/1065912908327231> (stiahnuté 23.06.2023).

Pietruchovej, Oľga a Magurovej, Zuzana. *Metodická štúdia: Metodická štúdia sledovania legislatívnych úprav rodovej rovnosti vo vybraných krajinách EÚ a aplikácia v právnom poriadku SR*. Národný projekt Inštitút rodovej rovnosti Bratislava, 2011. Dostupné z: https://www.gender.gov.sk/wp-content/uploads/2012/06/studia_final_august20111.pdf (stiahnuté 13.05.2023).

Šiklova, Jiřina. „Report on women in the post-communist center of Europe: Personal view from Prague“. In *She and He in Slovakia: Gender issues in public opinion*, ed. Bútorová, Zuzana. USPO: Bratislava, 1996.

Kiczková, Zuzana a Farkašová, Etela. „The Emancipation of Women: A Concept that Failed“. *Gender Politics and Post-Communism: Reflections from Eastern Europe and the Former Soviet Union*, eds. Nanette Funk and Magda Mueller. New York: Routledge, 1993.

Petrova, Dimitrina. „The winding road to emancipation in Bulgaria“. In *Gender politics and post-communism: Reflections from Eastern Europe and the former Soviet Union*, Ed. N. Funk & M. Mueller. New York: Routledge, 1993.

Šiklova, Jiřina. „Are women in Central and Eastern Europe conservative?“. in *Gender politics and post-communism: Reflections from Eastern Europe and the former Soviet Union*, ed. N. Funk & M. Mueller. New York: Routledge, 1993.

Pollert, Anna. „Gender relations, equal opportunities and women in transition in Central Eastren Europe“. Paper presented to *Central European University Programme on Gender and Culture*. Budapest, 2001.

Drakulić, Slavenka. „Women and the new democracy in the former Yugoslavia“. In *Gender politics and post-communism: Reflections from Eastern Europe and the former Soviet Union*, ed. N. Funk & M. Mueller. New York: Routledge, 1993.

Dzhaček, Daša. „Women’s time in the former Yugoslavia“. In *Gender politics and post-communism: Reflections from Eastern Europe and the former Soviet Union*. ed. N. Funk & M. Mueller. New York: Routledge, 1993.

Javornik, Jana. „Slovenia“. In *Gender Inequality in the Eastern European Labour Market*, ed. Razzu, Giovanni. Routledge, 2016. Dostupné z: https://repository.uel.ac.uk/download/db4bcc6424492bb07e33551a7aec145436e02c6c64624bb322cd773b44693490/604476/10-Slovenia_v3jj.pdf (stiahnuté 20.06.2023).

Watson, Peggy. „Politics, policy and identity: EU eastern enlargement and east–west differences“. *Journal of European Public Policy*, vol.7, č. 3 (2000). Dostupné z: DOI: [10.1080/13501760050086080](https://doi.org/10.1080/13501760050086080) (stiahnuté 20.06.2023).

Sloat, Amanda. „The Rebirth of Civil Society: The Growth of Women’s NGOs in Central and Eastern Europe“. *European Journal of Women’s Studies*, vol. 12, č. 4 (2005). Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/1350506805057100> (Stiahnuté 11.04.2023).

Živa Humer, "Europeanization and the Equal Opportunities Policy in Slovenia". In *Globalization: Perspectives from Central and Eastern Europe (Contemporary Studies in Economic and Financial Analysis, Vol. 89)*. Ed. Fábián, K. Emerald Group Publishing Limited, Bingley, 2007. Dostupné z: [https://doi.org/10.1016/S1569-3759\(07\)89009-7](https://doi.org/10.1016/S1569-3759(07)89009-7) (stiahnuté 24.04.2023).

Lemke, Christiane. „Social Citizenship and Institution Building: EU-Enlargement and the Restructuring of Welfare States in East Central Europe“. *Working Paper Series* vol. 1., č. 2 (April, 2001).

Mesežnikov, Grigor. „National Populism in Slovakia – Defining the Character of the State and Interpreting Select Historic Events“. In *National Populism and Slovak-Hungarian relations in Slovakia 2006-2009*, ed. Kálmán Petocz. Forum Minority Research Institute, Šamorín, 2009. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/fss/jaro2021/POLb1135/um/Meseznikov_-_National_Populism.pdf (stiahnuté 23.03.2023).

Zvada, Ľubomír. „On Gender and Illiberalism: Lessons From Slovak Parliamentary Debates.“ *Gender and Illiberalism in Post-Communist Europe* Vol 10, č. 4 (2022). Dostupné z: <https://doi.org/10.17645/pag.v10i4.553> (stiahnuté 28.06.2023).

Maďarová, Zuzana a Harďoš, Pavol. „In the Name of the Conservative People: Slovakia's Gendered Illiberal Transformation“. *Politics and Governance*, vol. 10, č. 4 (2022). Dostupné z: <https://doi.org/10.17645/pag.v10i4.5538> (stiahnuté 28.06.2023).

Rashkova, E. R. „Gender Politics and Radical Right Parties: An Examination of Women’s Substantive Representation in Slovakia“. *East European Politics and Societies*, vol. 35, č. 1, (2021). Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/0888325419897993> (stiahnuté 20.06.2023).

Vargovčíková, Jana. „Anti-gender Campaigns in Slovakia and the Dissolution of the Liberal-Conservative Alliance“. In *Central European Culture Wars: Beyond post-communism and populism*. Bratislava, 2021.

Křečková, Zuzana. „Women on Boards: Perspektíva Českej a Slovenskej republiky v európskom kontexte.“ *Manažment: Veda a vzdelávanie*, vol. 1, č. 1 (2013). Dostupné z: <http://www.infoma.fri.uniza.sk/archive/mse/v2n1/040-042.pdf> (stiahnuté 12.04.2023).

Lokar, Sonja. “A Short History of Quotas in Slovenia”. A paper presented at the International Institute for Democracy and Electoral Assistance (IDEA)/CEE Network for Gender Issues Conference, The Implementation of Quotas: European Experiences. Budapest, Hungary, 22-23 October. Dostupné z: <https://www.ludenet.org/projects-files/6/resources/a-short-history-of-quotas-in-slovenia-625.pdf> (stiahnuté 10.03.2023).

Drakulić, Slavenka. „Women and the new democracy in the former Yugoslavia“. In *Gender politics and post-communism: Reflections from Eastern Europe and the former Soviet Union*. Ed. N. Funk & M. Mueller. New York: Routledge. 1993.

Antić Gaber, Milica. „Mapping Women’s and Gender Studies in the Academic Field in Slovenia“. *Gender and Education*, Vol. 7, č. 2 (2017). Dostupné z: <https://doi.org/10.26529/cepsj.167> (stiahnuté 14.06.2023).

Antić Gaber, Milica. „Slovene political parties and their influence on the electoral prospects of women“. *The Journal of Communist Studies and Transition Politics*, vol. 15, č. 1 (1999). Dostupné z: DOI: 10.1080/13523279908415394 (stiahnuté 13.03.2023).

Selišnik, Irena and Antić Gaber Milica, „From voluntary party to legal electoral gender quotas in Slovenia: The importance and limitations of legal and institutional mechanisms“, *EUI Working Papers*, Department of Law, LAW 2015/31. Dostupné z: https://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/35919/LAW_2015_31.pdf?sequence=1&isAllowed=y (stiahnuté 12.03.2023).

Selišnik, Irena a Antić Gaber, Milica. „Fact sheet on Slovenia“. Based on their paper for the Workshop on Legal Struggles and Political Mobilization around Gender Quotas in Europe. September 2014, Florence. Dostupné z: <https://blogs.eui.eu/genderquotas/wp-content/uploads/sites/24/2015/03/Executive-summary-Slovenia-Selisnik-Gaber.pdf> (stiahnuté 10.05.2023).

Toplišek, Alen. „Between populism and socialism: Slovenia’s Left party“. In *The Populist Radical Left in Europe*, ed. Giorgos Katsambekis, Alexandros Kioupiolis. Routledge, London 2019. Dostupné z: https://eprints.soas.ac.uk/31138/6/03_Chapter3_Toplisek_rev_kioup-edits.pdf (stiahnuté 10.03.2023).

Abels, Gabriele. „Gender Equality Policy“. In *Policies within the multi-level EU system: Instruments and Strategies of European Governance*. Ed. Rubert Heinelt a Michele Knolt. Nomos, 2011. 325-348.

Gortnar, Maruša a Salecl, Tanja. „Pregled pravne ureditve v EU in Sloveniji na področju človekovih pravic žensk (ključne direktive in zakoni). [An Overview of the EU and Slovene Legislation in the Sphere of Women’s Human Rights (Key Directives and Acts)], In *Človekove pravice žensk. Uvodna pojasnila in dokumenti [Women’s Human Rights. Introductory Explanations and Documents]*. Ed.V. Jalušič a D. Zagorac. Ljubljana: Društvo Amnesty International Slovenije and Mirovni inštitut. Peace Institute, 2004.

Formánková, Lenka a Dobrotić, Ivana. „Mothers or Institutions? How Women Work and Care in Slovenia and the Czech Republic“. *Journal of Contemporary European Studies*, vol. 19, č. 3 (2011). Dostupné z: DOI: [10.1080/14782804.2011.610610](https://doi.org/10.1080/14782804.2011.610610) (stiahnuté 10.05.2023).

Šuta, Živa a Berglez, N. a Šepec, M. „Yes means Yes. Theoretical dilemmas and new definition of rape and sexual assault in Slovenian Criminal Law“. *Problemy Prawa Karnego*, vol. 6, č. 1 (2022). Dostupné z: <https://doi.org/10.31261/PPK.2022.06.01.06> (stiahnuté 13.05.2023).

Veselič, Špela. „Council of Europe on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence in Slovenia“. *Genero* vol. 26 (2022). Dostupné z: DOI: [10.18485/genero.2022.26.1.1](https://doi.org/10.18485/genero.2022.26.1.1) (stiahnuté 10.03.2023).

4. Zákony a smernice

Act Implementing The Principle Of Equal Treatment (Official Journal Of The Republic Of Slovenia, No. 93/07- UPB1). Dostupné z: <https://www.globalwps.org/data/SVN/files/Principles%20of%20Equal%20Treatment%20Act.pdf> (stiahnuté 13.05.2023).

Amsterdamská zmluva (1997), ktorou sa mení a dopĺňa Zmluva o Európskej únii, zmluvy o založení Európskych spoločenstiev a niektoré súvisiace zákony. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:11997D/TXT&from=EN> (stiahnuté 15.06.2023).

Constitution of The Republic of Slovenia. Official Gazette of the Republic of Slovenia Nos. 33/91-I, 42/97, 66/2000, 24/03, 69/04, 68/06, and 47/13. Dostupné z : <https://www.us-rs.si/media/constitution.pdf> (stiahnuté 23.03.2023).

Employment Relationship Act, Article 6 par. e; Article 45. (Official Gazette of the Republic of Slovenia No 42/02) Dostupné z: <https://www.icj.org/wp-content/uploads/2013/05/Slovenia-Employment-Relationships-Act-2003-eng.pdf> (stiahnuté 10.03.2023).

Equal Opportunities for Women and Men Act (2002) (Official Gazette of the Republic of Slovenia, No. 59/02 , 61/07 - ZUNEO-A, 33/16 - ZVarD and 59/19) / Zakon o enakih

možnostih žensk in moških (Uradni list RS, št. 59/02, 61/07 – ZUNEO-A, 33/16 – ZVarD in 59/19). Dostupné z: <https://www.ilo.org/dyn/natlex/docs/ELECTRONIC/61659/89154/F762567517/SVN61659.pdf> (stiahnuté 13.05.2023).

Lisabonská zmluva, ktorou sa mení a dopĺňa Zmluva o Európskej únii a Zmluva o založení Európskeho spoločenstva (Ú. v. EÚ C 306, 17. 12. 2007); nadobúda účinnosť 1. decembra 2009. Dostupné z: https://publications.europa.eu/resource/ellar/688a7a98-3110-4ffe-a6b3-8972d8445325.0007.01/DOC_19 (stiahnuté 15.06.2023).

Smernica Rady 75/117/EHS z 10. februára 1975 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa uplatňovania zásady rovnakej odmeny pre mužov a ženy 31975L0117. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31975L0117:EN:HTML> (stiahnuté 15.06.2023).

Smernica Rady 75/117/EHS z 10. februára 1975 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa uplatňovania zásady rovnakej odmeny pre mužov a ženy 31975L0117. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31975L0117:EN:HTML> (stiahnuté 15.06.2023).

Smernica č. 76/207/EHS. Smernica Rady z 9. februára 1976 o zavedení zásady rovnakého zaobchádzania pre mužov a ženy, pokiaľ ide o prístup k zamestnaniu, odbornému vzdelávaniu a postupu v zamestnaní a o pracovné podmienky. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31976L0207&from=CS> (stiahnuté 15.06.2023).

Smernica č. 79/7/EHS. Smernica rady 79/7/EHS z 19. decembra 1978 o postupnej implementácii zásady rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami vo veciach sociálneho zabezpečenia. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31979L0007&from=CS> (stiahnuté 15.06.2023).

Smernica č. 86/378/EHS. Smernica Rady z 24. júla 1986 o zavedení zásady rovnakého zaobchádzania pre mužov a ženy v systémoch sociálneho zabezpečenia pracovníkov. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31986L0378&from=CS> (stiahnuté 15.06.2023).

Smernica č. 2002/73/ES, odstavec 8. Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2002/73/ES z 23. septembra 2002, ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 76/207/EHS o vykonávaní zásady rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami, pokiaľ ide o prístup k zamestnaniu, odbornému vzdelávaniu a postupu v zamestnaní, a pracovné podmienky. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32002L0073&from=CS> (stiahnuté 15.06.2023).

Smernica č. 2006/54/ES. Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2006/54/ES z 5. júla 2006 o vykonávaní zásady rovnakých príležitostí a rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami vo veciach zamestnania a povolania (prepracované znenie). Dostupné z: <https://eur->

[lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006L0054&from=cs](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006L0054&from=cs) (stiahnuté 15.06.2023).

Smernica č. 2010/41/EU. Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2010/41/EÚ zo 7. júla 2010 o uplatňovaní zásady rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami vykonávajúcimi samostatnú zárobkovú činnosť a o zrušení smernice Rady 86/613/EHS. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32010L0041&from=EN> (stiahnuté 15.06.2023).

Smernica č. 2010/18/EU. Smernica Rady 2010/18/EÚ z 8. marca 2010, ktorou sa vykonáva revidovaná rámcová dohoda o rodičovskej dovolenke uzavretá medzi BUSINESSEUROPE, UEAPME, CEEP a ETUC a ktorou sa zrušuje smernica 96/34/ES (Text s významom pre EHP). Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32010L0018&from=EN> (stiahnuté 15.06.2023).

Smernica č. 2019/1158/EU. Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1158 z 20. júna 2019 o rovnováhe medzi pracovným a súkromným životom rodičov a opatrovateľov a o zrušení smernice Rady 2010/18/EÚ. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019L1158&from=EN> (stiahnuté 15.06.2023).

Smernica č. 2022/2381/EU. Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2022/2381 z 23. novembra 2022 o zlepšení rodovej vyváženosti medzi riaditeľmi kótovaných spoločností a súvisiacich opatreniach (Text s významom pre EHP). Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022L2381&from=EN> (stiahnuté 15.06.2023).

„Štatút Slovenského národného strediska pre ľudské práva“, schválený Správnou radou Slovenského národného strediska pre ľudské práva 27. marca 2012 (uznesenie č. 320) podľa § 3a ods. 7 písm. d zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 308/1993 Z. z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva v znení neskorších predpisov. Dostupný z: <https://www.snslp.sk/wp-content/uploads/Statut.pdf> (stiahnutý 20.06.2023).

Ústavný zákon č. 460/1992 Zb. Druhá Hlava Ústavy SR, čl. 12, ods. 1.

Zákon č. 165/2004 Zbierky zákonov, Zákon o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a ochrane pred diskrimináciou, ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré ďalšie zákony (tzv. Antidiskriminačný zákon). Zákon bol vydaný v 2004. Dostupné z: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---protrav/---ilo_aids/documents/legaldocument/wcms_128039.pdf (stiahnuté 20.06.2023).

Zmluva o založení Európskeho hospodárskeho spoločenstva (1957), tzv. Rímska zmluva, Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DE/TXT/PDF/?uri=CELEX:11957E/TXT> (stiahnuté 15.06.2023).

Zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (Antidiskriminačný zákon) z 20. mája 2004 a účinného od 1. júla 2004.

Zákon č. 85/2008 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou v niektorých oblastiach a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) v znení nálezů Ústavného súdu Slovenskej republiky.

Zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce SR.

Zákon č. 210/2003 Z. z. Zákonník práce SR, Zákon z 21. mája 2003, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 245/2008 Z. z. Školský zákon.

Online zdroje

Amnesty International UK. „Slovenia: 'Historic victory for women' - new law recognises sex without consent as rape“. Press Release. Published 04.06.2021. Dostupné z: <https://www.amnesty.org.uk/press-releases/slovenia-historic-victory-women-new-law-recognises-sex-without-consent-rape> (stiahnuté 12.05.2023).

ASPEKTin. „Výzva podpredsedovi vlády pre ľudské práva“. Feministický webzin. ISSN 1225-8982. Uverejnené 31/03/2011. Dostupné z: <http://aspekt.sk/node/622> (stiahnuté 20.06.2023).

Department of Gender Equality and Equality Opportunities (n.d.). „Náplň práce odboru rodovej rovnosti a rovnosti príležitostí v zmysel Organizačného poriadku MPSVaR (Článok 53)“. Dostupné z: <https://www.gender.gov.sk/sample-page/odbor-rodovej-rovnosti-a-rovnosti-prilezitosti/napln-prace-odboru/> (stiahnuté 20.06.2023).

EIGE „About Gender Equality Index“. Gender Equality Index. Dostupné z: <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/about> (stiahnuté 31.07.2023).

EIGE. „Gender Equality Index – Slovakia in 2022“. Dostupné z: <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2022/SK> (stiahnuté 13.05.2023).

EIGE. „Gender Equality Index – Slovenia in 2022“. Dostupné z: <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2022/SI> (stiahnuté 13.05.2023).

EIGE. „Gender Equality Index Data from 2013-2022“. Dostupné z: https://eige.europa.eu/modules/custom/eige_gei/app/content/downloads/gender-equality-index-2013-2015-2017-2019-2020-2021-2022.xlsx (stiahnuté 23.06.2023).

EIGE. „Health in Slovakia in 2022“. Gender Equality Index. Dostupné z: <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2022/domain/health/SK> (stiahnuté 23.06.2023).

EIGE. „Hungary: Gender Equality Index in 2022“. Dostupné z: <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2022/HU> (stiahnuté 23.06.2023).

EIGE. „Money in Slovakia in 2022“. Gender Equality Index. Dostupné z: <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2022/domain/money/SK> (stiahnuté 23.06.2023).

EIGE. „Power in Slovakia in 2022“. Gender Equality Index. Dostupné z: <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2022/domain/power/SK> (staženo 24.06.2023).

EIGE. „Time in Slovenia in 2022“. Gender Equality Index. Dostupné z: <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2022/domain/time/SI> (stiahnuté 23.06.2023).

EIGE. „Violence in Slovakia“. Gender Equality Index. Dostupné z: <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2022/domain/violence/SK> (stiahnuté 23.06.2023).

EIGE. „Work in Slovenia in 2022“. Gender Equality Index. Dostupné z: <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2022/domain/work/SI> (stiahnuté 23.06.2023).

European Commission. „Gender Equality: The EU is breaking the glass ceiling thanks to new gender balance targets on company boards“. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/da/statement_22_7074 (Stiahnuté 15.06.2023).

European Economic and Social Committee. „International Women's Day debate: Ending gender stereotypes in education will empower women to think big“. Published: 08.03.2023. Dostupné z: <https://www.eesc.europa.eu/en/news-media/press-releases/international-womens-day-debate-ending-gender-stereotypes-education-will-empower-women-think-big> (stiahnuté 15.06.2023).

European Parliament News. „Gender pay gap: Parliament adopts new rules on binding pay-transparency measures“. Published 30.03.2023. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20230327IPR78545/gender-pay-gap-parliament-adopts-new-rules-on-binding-pay-transparency-measures> (stiahnuté 15.06.2023).

European Union. „Country profile: Slovakia“. Dostupné z: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/country-profiles/slovakia_en (stiahnuté 20.06.2023).

European Union. „Slovenia – Country Profile“. Dostupné z: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/country-profiles/slovenia_en (stiahnuté 14.05.2023).

Gehrerová, Ria. „Fico hovorí o LGBTI ľuďoch čoraz vulgárnejšie, jeho štátna tajomníčka pritom podporila Pride“ *Denník N*. 2021, May 11.. Dostupné z: <https://dennikn.sk/2385528/fico-hovori-o-lgbtildoch-coraz-vulgarnejsie-jeho-statna-tajomnickapritom-podporila-pride> (stiahnuté 23.06.2023).

Gehrerová, Ria. „Je Istanbulský Dohovor protiústavný a prečo prezidentka nekoná?“. *Sme.sk*, Publikované 0. februára 2020 11:44. Dostupné z: <https://dennikn.sk/1750236/je-istanbulsky-dohovor-protiustavny-a-preco-prezidentka-nekona-otazky-a-odpovede/> (stiahnuté 11.05.2023).

Government Communication Office. „Slovenia had the third lowest gender pay gap in the EU“. Republic of Slovenia. Published 11.03.2022.. Dostupné z:

<https://www.gov.si/en/news/2022-03-11-slovenia-in-2020-had-the-third-lowest-gender-pay-gap-in-the-eu/> (stiahnuté 10.03.2023).

Hečková, Ivana. „Odyssey parlamentých rokovaní o potratovom zákone trvá už 17 rokov“. *Pluska.sk*. Publikované 5.6.2020 00:00, akt. 30.03.2021 05:17. Dostupné z: <http://www.pluska.sk/old/2008/03/04/politika/iveta-radicova-o-interrupcii-nech-radsej-rozhoduje-samotna-zena.html>, 10.7.2013 (stiahnuté 15.05.2023).

Human Rights Ombudsman. „Univerzalni Instrumenti O Človekovih Pravicah“. Republic of Slovenia. Dostupné z: <https://www.varuh-rs.si/pravni-temelji-cp/ozn-organizacija-zdruzenih-narodov/> (stiahnuté 12.3.2023).

Kiššová, Katarína. „SaS chce zlegalizovať interrupčnú tabletku“. Portál TVnoviny.sk. 20. 4. 2023, 00:01 a Aktualizované 13:16, 20. 4. 2023). Dostupné z: <https://tvnoviny.sk/domace/clanok/700288-sas-chce-obist-ministerstvo-a-zaviest-interrupcnu-tabletku> (stiahnuté 20.05.2023).

Ministerstvo práce sociálnych vecí a rodiny SR. „Výbor pre rodovú rovnosť“. Dostupné z: <https://www.employment.gov.sk/sk/vybor-pre-rodovu-rovnost/> (stiahnuté 20.06.2023).

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR. „Dotácia na podporu rovnosti žien a mužov a rovnosti príležitostí“. Dostupné z: <https://www.employment.gov.sk/sk/ministerstvo/poskytovanie-dotacii/poziadat-dotaciu/dotacia-podporu-rodovej-rovnosti.html> (stiahnuté 20.06.2023).

Ministerstvo spravodlivosti SR. „Výbor pre práva LGBTI osôb“. Dostupné z: <https://www.justice.gov.sk/ministerstvo/vybor-pre-prava-lgbti-osob/> (stiahnuté 20.06.2023).

Národná Rada SR. „História NR SR“. Dostupné z: <https://www.nrsr.sk/web/?sid=nrsr/historia> (stiahnuté 23.03.2023).

Niňajová, Eva. „Fico v Prahe znovu pobúril európskych socialistov aj LGBTI aktivistov“. *Aktuality.sk*, publikované 5.12.2016 00:00, akt. 05.02.2019 01:59 2016. Dostupné z: <https://www.aktuality.sk/clanok/396246/fico-v-prahe-znovu-poburil-europskych-socialistov-aj-lgbti-aktivistov/> (Stiahnuté 10.03.2023).

Pisova, Michaela. „Rómske ženy sa aj na Slovensku dočkali ospravedlnenia, na odškodnenie za sterilizácie stále čakajú“. Portál Menšinová Politika 2021/02. Dostupné z: <https://mensinovapolitika.eu/romske-zeny-na-odskodnenie-za-sterilizacie-stale-cakaju/> (stiahnuté 20.06.2023).

Razpotnik, Barica. „Net migration of foreign citizens the lowest after 2011“. Republic of Slovenia, *Statistical Office*, 15 July 2022 at 10:30, Updated 15 November 2022 at 12:32. Dostupné z: <https://www.stat.si/StatWeb/en/News/Index/10415> (stiahnuté 15.05.2023).

Republic of Slovenia. „Sector for equal opportunities“. GOV.si. Ministry of Labour, Family, Social Affairs and Equal Opportunities. Last updated 25/08/2020. Dostupné z:

<https://www.gov.si/drzavni-organi/ministrstva/ministrstvo-za-delo-druzino-socialne-zadeve-in-enake-moznosti/o-ministrstvu/sektor-za-enake-moznosti/> (stiahnuté 13.05.2023).

SME.sk. „Fico nedá súhlas na ratifikáciu Istanbulskeho dohovoru, prekáža mu definícia manželstva“. Autor tlačová agentúra SITA. Publikované 22. feb 2018 o 14:02 a aktualizované 22. feb 2018 o 17:34. Dostupné z: <https://domov.sme.sk/c/20766569/fico-odmietol-ratifikovat-istanbulsky-dohovor-v-sucasnej-podobe.html> (stiahnuté 20.05.2023).

SME.sk. „MVO: Násilná sterilizácia rómskych žien trvá, zistili sme 110 prípadov“. Autor je externý prispievateľ - tlačová agentúra. Uverejnené: 28.01.2003 o 17:49. Dostupné z: <https://domov.sme.sk/c/796479/mvo-nasilna-sterilizacia-romskych-zien-trva-zistili-sme-110-pripadov.html> (Stiahnuté 27.06.2023).

SME.sk. „Od novembra sa zavdie otcovská dovolenka“. Tlačová agentúra SITA. 04. Okt. 2022 o 20:48. Dostupné z: <https://index.sme.sk/c/23025055/od-novembra-sa-na-slovensku-zavedie-otcovska-dovolenka.html> (stiahnuté 11.04.2023).

Statistical Office SR. „Population – Latest Data – Slovenia“. Republic of Slovenia. Dostupné z: <https://www.stat.si/StatWeb/en/Field/Index/17> (stiahnuté 14.05.2023).

Statistical Office SR. „Population increase“, Republic of Slovenia. Published 01.01.2023. Dostupné z: <https://www.stat.si/StatWeb/en/News/Index/11052> (stiahnuté 13.05.2023).

Štatistický úrad SR. „Online Štatistická ročenka Slovenskej republiky 2022“. Naposledy aktualizované 25.04.2023. Dostupné z: <https://slovak.statistics.sk/PortalTraffic/fileServlet?Dokument=f97aedd8-288b-4e13-b86f-ee129b50c053> (stiahnuté 20.06.2023).

Štatistický úrad SR. „Počet veriacich podľa sčítania obyvateľov, domov a bytov na Slovensku“. Publikované 2021. Dostupné z: <https://www.culture.gov.sk/wp-content/uploads/2019/12/veriaci2021.pdf> (stiahnuté 20.06)

The Council of the EU. „Gender pay gap: Council adopts new rules on pay transparency“. Press release 24 April 2023, 13:50. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/04/24/gender-pay-gap-council-adopts-new-rules-on-pay-transparency/> (stiahnuté 12.06.2023).

The World Bank. „Population Female (% of population) – Slovenia“. 2022 Revision. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL.FE.ZS?end=2004&locations=SI&start=1960> (stiahnuté 13.05.2023).

Transparency International. „Corruption Perceptions Index – Slovenia“. Dostupné z: <https://www.transparency.org/en/countries/slovenia> (stiahnuté 13.05.2023).

Transparency International. „Corruption Perceptions Index 2022: Slovakia“. Dostupné z: <https://www.transparency.org/en/cpi/2022/index/svk> (stiahnuté 20.05.2023).

UN. „Gender Inequality Index Comparing Slovakia and Slovenia“. Dostupné z: <https://hdr.undp.org/data-center/specific-country-data#/countries/SVK> (stiahnuté 23.06.2023).

UN. „Gender Inequality Index Comparing Slovakia and Slovenia“. Dostupné z: <https://hdr.undp.org/data-center/specific-country-data#/countries/SVK> (stiahnuté 23.06.2023).

Univerzita Komenského v Bratislave. „O centre rodových štúdií“. Dostupné z: <https://fphil.uniba.sk/katedry-a-odborne-pracoviska/odborne-centra/centrum-rodovych-studii/o-centre-rodovych-studii/> (stiahnuté 13.03.2023).

Úrad vlády SR. „Základné údaje: Slovenské republika“. Zdroj Štatistický úrad SR a Ministerstvo vnútra SR. Dostupné z: <https://www.vlada.gov.sk/slovensko/> (stiahnuté 20.06.2023).

Women´s Lobby. „The women´s lobby of Slovenia“. Published 27 October 2017. Dostupné z: <https://www.womenlobby.org/Women-s-Lobby-Slovenia?lang=en> (stiahnuté 10.02.2023).

Rozhovory s respondentkami

A.G. M. (repondentka zo Slovinska), Rozhovor s autorkou zo dňa 14.06.2023, online cez ZOOM, rozhovor trval cca 30 min. (nepublikovaný rozhovor).

H. B. (repondentka zo Slovenka), Rozhovor s autorkou písomnou formou zo dňa 20.6. (nepublikovaný rozhovor).

H. Ž. (repondentka zo Slovinska), Rozhovor s autorkou zo dňa 30.05.2023, online cez ZOOM, rozhovor trval 37 min. (nepublikovaný rozhovor).

L.S. (respondentka zo Slovinska), Rozhovor s autorkou zo dňa 02.06.2023, online cez ZOOM, rozhovor trval 1 hod. 12 min. (nepublikovaný rozhovor).

O. Z. (respondentka zo Slovenska), Rozhovor s autorkou zo dňa 19.06.2023, online cez ZOOM, rozhovor trval 55 min. (nepublikovaný rozhovor).

ZÁVĚREČNÉ TEZE MAGISTERSKÉ PRÁCE NMTS

Závěrečné teze student odevzdává ke konci Diplomního semináře III jako součást magisterské práce a tyto teze jsou spolu s odevzdáním magisterské práce do SIS předpokladem udělení zápočtu za tento seminář.

Jméno:

Sára Petrechová

E-mail:

11323190@fsv.cuni.cz

Specializace (uved'te zkratkou)*:

ES

Semestr a školní rok zahájení práce:

ZS 2022/2023

Semestr a školní rok ukončení práce:

LS 2022/2023

Vedoucí diplomového semináře:

prof. JUDr. PhDr. Ivo Šlosarčík, Ph.D., LL.M.

Vedoucí práce:

Mgr. Jan Váška, Ph.D.

Název práce:

Europeizácia problematiky rodovej rovnosti v štátoch východnej Európy: prípad Slovenska a Slovinska

Charakteristika tématu práce (max 10 řádek):

Práca sa venuje stavu a vývoju rodovej rovnosti a procesu europeizácie rodovej rovnosti, chápaného ako prispôsobenie sa európskym kultúrnym normám v oblasti rovnosti, v krajinách strednej a východnej Európy v rámci časového obdobia 2004-2022. Práca komparuje dve krajiny s odlišným vývojom prístupu k rodovej rovnosti, a to Slovensko a Slovinsko. Slovensko v posledných rokoch patrí medzi štáty s najhoršími výsledkami v oblasti rodovej rovnosti, zatiaľ čo Slovinsko dosahuje výsledky nad európskym priemerom. Práca sa zameriava na to, v čom sú rozdiely medzi týmito krajinami, na faktory, ktoré mohli vývoj a proces europeizácie ovplyvniť. Tieto faktory sú analyzované podľa okruhov polity, politics a policy. V analytickej časti, práca skúma inštitúcie a inštitucionálnu reprezentáciu rodovej rovnosti, úlohu mimovládnych organizácií, rôzne zavedené politiky a legislatívne zmeny, ktoré napovedia, ako sa krajiny stavajú k procesu europeizácie rodovej rovnosti, taktiež politické strany a ich postoj k problematike rovnosti v priebehu rokov. Súčasťou práce budú aj rozhovory s kompetentnými osobami z oboch krajín, ktoré poskytnú práci detailnejší náhľad na stav rodovej rovnosti v jednotlivých krajinách.

Vývoj tématu od zadání projektu do odevzdání práce (max. 10 řádek):

Téma sa nijak dramaticky nezmenila od zadania projektu práce. Bojovala som s množstvom dát a dokumentov a celkovým rozsahom a obsahom tej témy. Nakoniec mi však pomohlo zamerať sa na hypotézy, ktoré sú v práci predstavené podľa predchádzajúceho literature review. Práve preto sa zameriavame na inštitúcie, neziskové organizácie a politické strany. Pri zadávaní práce som si ešte nebola istá zakomponovaním rozhovorov do analýzy, ako zdroj subjektívnejšieho a detailnejšieho pohľadu na stav v spoločnosti v oblasti rodovej rovnosti v oboch krajinách. Nakoniec sa mi podarilo uskutočniť rozhovory s tromi respondentkami zo Slovinska a dvoma zo Slovenska.

Struktura práce (hlavní kapitoly obsahu):

1. Úvod
2. Přehľad literatúry
3. Teoretický rámeč
4. Metodologický rámeč
5. EÚ a rodová rovnosť
6. Analytická časť
  - 6.1.Slovensko
  - 6.2.Slovinsko
7. Diskusia
8. Záver

Hlavní výsledky práce (max. 10 řádek):

Práca potvrdila, že vo všetkých oblastiach (polity, politics, aj policy) sú medzi krajinami rozdiely, ktoré môžu pozitívne, alebo negatívne ovplyvniť proces europeizácie rodovej rovnosti. V oblasti polity je rodová rovnosť v oboch krajinách inštitucionálne zastúpená podobne, rozdiel je v tom, že slovinský orgán pre rovnosť príležitostí sa zaoberá primárne a výhradne rodovou rovnosťou a nie diskrimináciou v širšom slova zmysle, tak ako je tomu v prípade Slovenska. Rozhovory nám ukázali, že kľúčovým obdobím pre vybudovanie silnej inštitucionálnej základne pre rodovú rovnosť bolo prechodné obdobie z komunistického režimu k demokracii, kedy sa vybuďovali základy pre úspech rodovej rovnosti aj do budúcnosti. Na Slovensku toto obdobie nebolo pre rodovú rovnosť tak pozitívne. Po analýze literatúry a po rozhovoroch s respondentkami bolo očividné, že do značnej miery je to aj vplyv mimovládnych organizácií, ktorý stojí za úspechom Slovinska v oblasti rodovej rovnosti. Na Slovensku majú mimovládne organizácie problém sa presadiť popri anti-genderovým hnutiam pôsobiach v spoločnosti.

Hlavní výsledky práce (max. 10 řádek):

Práca potvrdila, že vo všetkých oblastiach (polity, politics, aj policy) sú medzi krajinami rozdiely, ktoré môžu pozitívne, alebo negatívne ovplyvniť proces europeizácie rodovej rovnosti. V oblasti polity je rodová rovnosť v oboch krajinách inštitucionálne zastúpená podobne, rozdiel je v tom, že slovinský orgán pre rovnosť príležitostí sa zaoberá primárne a výhradne rodovou rovnosťou a nie diskrimináciou v širšom slova zmysle, tak ako je tomu v prípade Slovenska. Rozhovory nám ukázali, že kľúčovým obdobím pre vybudovanie silnej inštitucionálnej základne pre rodovú rovnosť bolo prechodné obdobie z komunistického režimu k demokracii, kedy sa vybuďovali základy pre úspech rodovej rovnosti aj do budúcnosti. Na Slovensku toto obdobie nebolo pre rodovú rovnosť tak pozitívne. Po analýze literatúry a po rozhovoroch s respondentkami bolo očividné, že do značnej miery je to aj vplyv mimovládnych organizácií, ktorý stojí za úspechom Slovinska v oblasti rodovej rovnosti. Na Slovensku majú mimovládne organizácie problém sa presadiť popri anti-genderovým hnutiam pôsobiach v spoločnosti.

Po analýze politics a politických predstaviteľov a strán v oboch krajinách sa ukázalo, že slovinskej politickej scéne dominujú stredové, alebo stredo-ľavicové až ľavicové strany, ktoré sú so svojou sociálnou politikou viac naklonené opatreniam v oblasti rodovej rovnosti. Na druhej strane na Slovensku chýba silná reprezentácia sociálnej demokracie, alebo aspoň liberálnej pravice.

Obe krajiny prispôsobili svoju legislatívu v oblasti rodovej rovnosti podľa nariadení EÚ, na druhej strane je viditeľné, že Slovinsko ide za hranice požadovaného a snaží sa vytvárať nové opatrenia na zlepšenie rodovej rovnosti v spoločnosti.

Prameny a literatúra (výběr najpodstatnějších):

Avdeyeva, Olga A. (2015). *Defending Women's Rights in Europe: Gender Equality and EU Enlargement*. State University of New York Press, NY. ProQuest Ebook Central, <http://ebookcentral.proquest.com/lib/cuni/detail.action?docID=3409028>.

Beloshitzkaya, Vera. (2021). *Affirmative gender equality policies in Central and Eastern Europe: Moving beyond the EU requirements*. Party politics [online]. London, England: SAGE Publications, 27(5), 953-964 [cit. 2023-01-18]. ISSN 1354-0688. Dostupné z: doi:10.1177/1354068820906785.

Humer, Živa (2007). "Europeanization and the Equal Opportunities Policy in Slovenia," *Contemporary Studies in Economic and Financial Analysis*, in: *Globalization: Perspectives from Central and Eastern Europe*, pages 305-326, Emerald Group Publishing Limited.

Pietruchová, Oľga Ing. a JUDr. Zuzana Magurová (2011). *Metodická štúdia sledovania legislatívnych úprav rodovej rovnosti vo vybraných krajinách EÚ a aplikácia v právnom poriadku SR*. Centrum vzdelávania Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny.

Zvada, L. (2022). *On Gender and Illiberalism: Lessons From Slovak Parliamentary Debates*. Bratislava.

Etika výzkumu:**

Všetky respondentky, ktoré sa podieľali na rozhovoroch pre túto prácu zo Slovenska a Slovinska súhlasili s účasťou na rozhovore. Ich účasť bola dobrovoľná. Vysvetlila som im účel tohoto výskumu. Sprostredkovali informovaný súhlas. V niektorých prípadoch mi bolo dovolené a povolené rozhovory nahrávať. Respondentky mohli rozhovor kedykoľvek ukončiť alebo sa pýtať dodatočné otázky. Každá respondentka si stanovila, či chce byť citovaná a ako presne, resp. či jej odpovede budú anonymizované alebo nie, podľa ich vlastného rozhodnutia.

Jazyk práce:

slovenčina

Podpis studenta a datum:

Petrechová (1.8.2023)

Schváleno	Datum	Podpis
Vedoucí práce		
Vedoucí diplomového semináře		
Vedoucí specializace		
Garant programu		

* BAS – Balkánská a středoevropská studia; ES – Evropská studia; NRS – Německá a rakouská studia; RES – Ruská a eurasijská studia; SAS – Severoamerická studia; ZES – Západoevropská studia.

** Pokud je to relevantní, tj. vyžaduje to charakter výzkumu (nebo jeho zadavatel), data, s nimiž pracujete, nebo osobní bezpečnost vaše či dalších účastníků výzkumu, vysvětlete, jak zajistíte dodržení, resp. splnění těchto etických aspektů výzkumu: 1) informovaný souhlas s účastí na výzkumu, 2) dobrovolná účast na výzkumu, 3) důvěrnost a anonymita zdrojů, 4) bezpečný výzkum (nikomu nevznikne újma).